FOTO

REDACTIE B. HELFFERICH

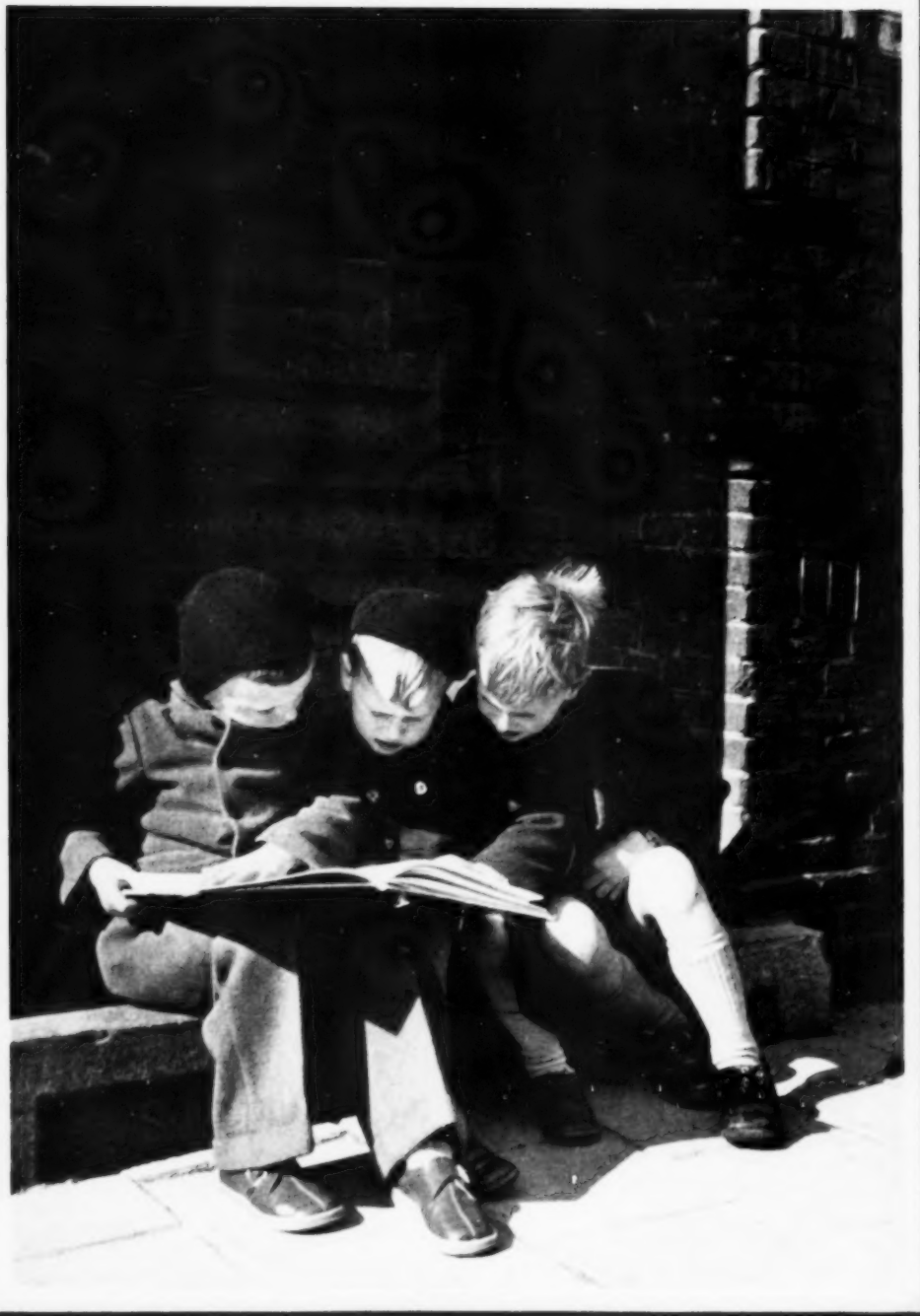

★ UNIVERSEEL TIJDSCHRIFT VOOR FOTOGRAFIE ★ UITGAVE C. MISSET N.V. DOETINCHEM ★

8e JAARGANG No. 2
MAART 1953
VERSCHIJNT MAANDELIJKS

Als de eerste crocusjes boven de sneeuw komen...

dan gaat U natuurlijk weer naar buiten met Uw camera om dit wonder der natuur te fotograferen!

Bij het eerste, nog schaarse zonlicht, kunt U zulke prachtige opnamen maken als..... U zich maar verzekert van een prima film!

Neem dus geen risico, neem GEVAPAN 30, de film die de hoge lichten en de diepe schaduwen zo prachtig weergeeft.

Gevaert FILM

N.V. HANDELSONDERNEMING GEVAERT – 'S-GRAVENHAGE

elke verpakkings-vorm

voor fotograaf en foto handelaar

Fotomapjes
Enveloppen
in alle maten met en zonder strobordrug
Kleinbeeldmappen
Negatiefalbums
voor kleinformaat 6 x 6 en 6 x 9 negatieven
Briefkaartmappen
Ateliermappen
Negatiefcouverts
Losbladige reportage albums
Cellophane étui's
voor industrie foto's

DORGELO
gouda

★ Voordat U koopt, de REGULA zien!

Regula

met Cassar 3.5 Prontor-S-Sluiter ƒ 147.—
met Cassar 2.8 Prontor-S-Sluiter ƒ 159.—
Ook volgesynchroniseerd verkrijgbaar

De „REGULA", beeldformaat 24 x 36 mm, is met de zeer bekende Steinheil optiek in Compur Rapid (B. 1-1/300 sec.) of Prontor S sluiter met zelfontspanner (B. 1-1/300 sec.) uitgerust en kenmerkt zich door de elegante vorm van het **lichtmetalen huis**, dat met **Gekalit**, een bestendig **krasvrij kunstleder, overtrokken is.** Alle modellen hebben **rompontspanner, diepteschepte ring, flitssynchronisatie** (bij 1/25 sec.), dubbelwerkende **automatische transport- en ontspan-blokkering, ingebouwd signaal en automatisch telwerk** voor 36 opnamen, alsmede **een heldere optische doorzichtzoeker met ruim gezichtsveld. De aangebrachte opsteek-schoen maakt het aanbrengen van een afstandmeter, belichtingsmeter of flitsapparaat mogelijk.**

PLASTISCHE WERKING DOOR EEN ZEER LANGE TINTENSCHAAL

ILFORD

Plastika papier voor vergrotingen in wit en chamois, in verscheidene gradaties en oppervlakken.
Geeft de fijnste nuances in het negatief op de afdruk weer.

Plastika
PAPIER

vraagt naar het prachtige boek
„ILFORD MANUAL OF PHOTOGRAPHY"
uitgevoerd in kunstdruk, bijzonder interessante tekst in de Engelse taal
472 pagina's, rijk geillustreerd.
Verkoopsprijs fl. 7.50.–

ILFORD FOTO N.V. HERENGRACHT 168 AMSTERDAM

MOMENTJES

Prijs voor elke adv. 15 x 53 mm of gedeelte daarvan **ƒ 1.50, bij voor-uitbetaling.**
Inzending uiterlijk tot de 1e van elke maand.
Voor brieven onder nummer 30 ct extra.

PERSONEEL GEVRAAGD:

Gevr.: PRIMA LABORANT in gemengd fotobedrijf in het N.O. v. h. L. Gel. zich in de vakfotogr. te bekwamen. Bij gebl. geschiktheid vaste werkkr. Soll. m. opg. Ref. leeft. verl. salaris en pasfoto onder no 548109 F., aan het bureau van dit blad.

In fotohandel te Amsterdam wordt gevraagd een BEDIENDE, bekend met O. en A. werk en goed verkoper. Bij gebleken geschiktheid goede vooruitzichten. Zij, die in het bezit zijn van diploma's hebben voorkeur. Brieven onder no 549243 F., aan het bureau van dit blad.

Foto Starink, Eindhoven, zoekt een bekwaam LABORANT. Hoofdzakelijk voor het amateurwerk. Brieven met uitvoerige inlichtingen en opgave van verlangd salaris onder no 549244 F., aan het bureau van dit blad.

GEVRAAGD, een goede kracht voor het afdrukken van amateurfilms, alsmede een Laborant(e), speciaal voor het vergroten van kleinbeeldfilms. Arn. van der Heijden Rechtestraat 54a, Eindhoven.

„EEN BEKWAAM FOTOGRAAF kan een prettige werkkring vinden." Van hem wordt verlangd, dat hij artistieke opnamen kan maken; zowel portret- als industriefoto's. Tevens moet hij een goed retoucheur zijn. Brieven met foto en gegevens over de genoten opleiding en van laatste of huidige werkkring met vermelding van verlangd salaris dienen gericht te zijn aan „Studio Baars", Westhaven 1, Gouda.

Voor direct gevraagd: BEDIENDE, voor opnamen en reportages, genegen alle voorkomende werkzaamheden, waaronder het O. en A. werk te verrichten. G.G. of Fotograaf, 25 jr. in bezit van de Vakdipl. Beroepsfotograaf en Fotohandel. HBS en rijbewijs, ZOEKT PASSENDE WERKKRING. Brieven onder no 549273 F., aan het bureau van dit blad.

AANKOMENDE BEDIENDE, volledig op de hoogte met alle retouche en doka-werkzaamheden, zag zich gaarne geplaatst in een eerste klas bedrijf. Brieven onder no 549275 F., aan het bureau van dit blad.

WELKE FOTOGRAAF, heeft belang bij een ervaren colporteur voor foto-opnamen aan huis? Onverschillig waar. Brieven onder no. 549326 F., aan het bureau van dit blad.

BIEDT ZICH AAN, 1e klas neg. en pos. retoucheur (thuiswerker). Prima referenties. L. Groenendijk, Rotterdam. Spangensche Kade 22 B.

ALLROUND FOTOGRAAF, met 14 jaar vakervaring, zoekt prettige werkkring in atelier annex fotohandel. Tevens bekend met optiek. Brieven onder no 549317 F., aan het bureau van dit blad.

Ben 30 jaar, goede laborant, 16 jaar in het vak, maak goede binnenopname en reportage, in bezit van wagen, Rollei- en doka-apparatuur. H. Elsinga, Zuidhoek 246, Rotterdam-Z. Tel. 75817.

LABORANT uit het Zuiden des Lands, met drie jaar praktijk, biedt zich aan voor werk in atelier en donkere kamer. Brieven onder no 549340 F., aan het bur. van dit blad.

GEëVACUEERDE FOTOGRAAF, zag zich gaarne belast met negatieve thuisretouche Brieven onder no 549245 F., aan het Bureau van dit blad.

TE KOOP GEVRAAGD:

Te koop gevraagd: TECHNISCHE CAMERA 13 x 18, liefst Technika (Hengelo) zonder optiek. Aanbiedingen aan Foto v. Galen, Doetinchem.

Gevr.: Gebruikte, doch goed werkende kleinbeeld SPIEGELREFLEX, zonder lens, onverschillig welk merk. Prijsopgave en uitv. omschrijving aan S. Pezarro, Gr. Hertoginnel. 158, Den Haag.

Gevraagd: 8 mm PROJECTOR, liefst bek. merk. Brieven met omschrijving en prijs: Bosschestraat 117, Scheveningen.

GEVRAAGD: Elmar 3.5 cm; ontwikkeltank ± 15 liter; degelijke 9 x 12 camera, kwadratisch en verwisselbaar, eventueel zonder lens; stevig metalen statief; een Heimstatief; oude Rolleiflex met Tessar 3,8 of 4,5. AANGEBODEN: houten 13 x 18 camera met vier boekcassetten ƒ 7,50; Hugo Meyer Euryplan 1 : 4,8—18 cm, pracht portretobjectief ƒ 30.—; Welta [illegible] ƒ 70.—; Brieven met prijsopgaaf en omschrijving: Louis van Paridon, Pasteurstraat 41, Amsterdam-O.

TE KOOP:

TE KOOP AANGEBODEN: een Ernemann Tropen Camera 13 x 18, dubbele uittrek, met Zeiss Tessar Lens met Compur sluiter, F 4,5 21 cm, 6 dubbel casetten, een verloop filter, 1 lederen tas, houten statief. Prijs totaal ƒ 375,—. L. Stammeshaus, Vreeswijkstraat 112, Den Haag.

Wegens omstandigheden VOIGTLÄNDER 6 x 6, reflex met zichtbare scherpstelling, Heliar 3,5, 7,5 cm, prima kleurweergave. Compursluiter 1 t.m. 1/500 sec., geelfilter, 2 zonnekappen, optische belichtingsmeter te plaatsen op reflexlens voor meting van zwak licht, tas en douane-papieren, voor slechts ƒ 250.—. A. v. Akkerveeken, Bosscheweg 42, Vught.

Tegen aannemelijke prijzen of aannemelijk bod in één of in gedeelten te koop: de gave en UNIEKE APPARATUUR van Fotobedrijf. T. Hiemstra te Groningen, o.a. drietal Leica's met Summitar en Summar F : 2. Grote atelier-camera met drie objectieven. Pracht vergr. apparaat met Condensor voor neg. tot 13 x 18, vertic. Staat zeer grote vergrotingen toe, alsmede verkleiningen. Korte belichtingstijden. Pracht vergr. apparaat, autom., voor neg. tot 18 x 24, met condensor en verspr. licht en met verkleiningsinrichting, verticaal. Horizontaal vergr. app. voor neg. tot 13 x 18. Pracht vergr. toestel,autom. voor neg. kleinb. tot 6 x 9 cm. Alle vergr. app. merk Müller & Wetzig! Brand-Press 9 x 12 synchr. camera, met 36 cassetten, enz. voor pers- en techn. werk. Pracht 13 x 18 en 18 x 24 en 24 x 30 reiscamera's met mooie objectieven en gave cassetten. Glansmachine 50 x 58 cm, snelwerkend, met twee platen. Voorts: objectieven, gevoelig materiaal (absoluut goed!) chemicaliën, blitzlampen, lampen, enz. Lijst aangeboden apparatuur (met omschr. ervan) wordt op aanvrage toegezonden. Persoonlijk bezoek uitsluitend na wederzijdse afspr. Aanvr. richten aan: Mevr. Loonstra, Nieuwe Boteringestr. 26, Groningen.

AANGEBODEN: Zeiss Ikon Tenax 24 x 24 mm snelopname-camera met compursluiter 1—1/300 sec. Lens: Novar 1 : 35 F = 3,5 cm. ƒ 125.—; Agfa Opemus z.g.a.n. 5 x 5 projectie-apparaat met 2 projectielampen van 127 en 220 volt, ƒ 75.—; 13 x 18 reiscamera met 3 dubb. cassetten, lens: Meyer-Goerlitz Aristostigmat 1 : 6,8 F = 19 cm. met voorzetsluiter, ƒ 65.—; Eliaflex 6 x 6 cm (gewone prijs) met paraattas en flitsapparaat. Niet gebruikt, ƒ 70.—; Kodak box 6 x 9 met flitsaansluiting, compleet met origineel Kodak flitsapparatuur en tasje, nieuwe prijs samen ƒ 54.— nu ƒ 35.—; practisch nieuwe cinékogelkop, Engelse draad, ƒ 20.—; Hosto snijapparaat breed 20 cm, meslengte 30 cm. blad met centimeterverdeling z.g.a.n. ƒ 30.—; „Cnome" vergrotingsbord 24 x 30 met instelbare randen van ƒ 50.—, voor ƒ 27,50; 3 Klemreflectoren à ƒ 8,50. Adres [illegible] —9, Narita, automatisch met dubbele condensor, geheel compleet, met maskers, [illegible] houdig te reflecteren. Brieven onder No 549343 F., aan het bureau van dit blad.

Zeer dringend moeten wij verzoeken, de tekst van deze advertenties met blokletters of schrijfmachine geschreven aan ons in te zenden. Wij kunnen geen verantwoordelijkheid aanvaarden voor onduidelijk schrift en daardoor ontstane zetfouten.

ADM. FOTO

AANGEBODEN: Paillard Bolex 16 mm opname camera, met Yvar 2,8 - 15 mm, Yvar 1.4 - 25 mm en Yvar 2,5 - 75 mm. Nieuw en geheel compleet, voordelige aanbieding ƒ 1400.-. M.C.M. 16 mm opnamecamera met Berth. 1.9 ƒ 375.-. Cine Kodak Magazin, 16 mm, uitwisselbaar 1,9 en Kodak Tele 114 mm 4,5 in tas, iets aparts ƒ 575.-. Speciaalhuis Film-Foto Emdea, Prinsengracht 673, Tel. 35570, Amsterdam (b. d. Leidsestraat).

TE KOOP: Electronen-Flitsapparaat Elmed Meisterblitz II, als nieuw, model '52. Eventueel te ruil. De Cameraman, Hunzestraat 25, telefoon 21723, Amsterdam.

OCCASIONS in keurige 6 x 6 reflex camera's. Flexaret met Mirar 4,5, prima staat ƒ 150. Rolleicord met lens 3,5 Triotar ƒ 2.40. Steeds volop keus ook in Rolleiflex. Ink. verk. ruiling. „De Cameraman", met adres voor de vakman, Hunzestraat 25 bij de Rijnstraat, Amsterdam-Z. Tel. 21723.

TE KOOP: „Foca", Leica type, met 1,9; gecoat, gesynchr. en lange tijden, van 1 sec. tot 1/1000 ste in paraattas, als nieuw ƒ 325. Prima apparaat, onder garantie. e.v. Ruilen voor ander apparaat. „De Cameraman", Hunzestraat 25 bij de Rijnstraat, Amsterdam-Z. Tel. 21723.

AANGEBODEN: Contax III Chroom, met Sonnar F. 2 ƒ 550.-; Contax III, nieuw, m. Sonnar 1,5 ƒ 900.-; Leica Standaard Elmar 3,5 ƒ 150.-; Leica 3 A met Summar 2 ƒ 550.-. Vele Lenzen voor Leica - Rollei - Contax etc. etc. Speciaalhuis Film-Foto Emdea, Prinsengracht 673, Telef. 35570, Amsterdam (b. d. Leidsestraat).

AANGEBODEN: Keurige kleinb. camera Hoca met lens 3,5, ƒ 70.—. Kodak Retinette met 4,5 in prima staat ƒ 75. Etareta met 3,5 als nieuw ƒ 95. Certo Dollina m. gekopp. aist. meter, Xenar 2,9 in compur ƒ 150. Alles ook voor inruil: o.a. Vito II niet van nieuw te onderscheiden, evenals een kl. b. Ikonta met 3,5. Voor ruil en aankoop het betrouwbare adres. „De Cameraman", Hunzestraat 25, bij de Rijnstraat Amsterdam-Z. Tel. 21723.

TE KOOP: In het midden van het land, op eerste stand, een Fotohandel en Fotografie-zaak. Modern ingericht atelier [illegible]

het O. en A. werk te verrichten. G.G. of

GEVRAAGD: Jong bekwaam operateur-retoucheur. Geheel zelfstandige harde werker. Ruim salaris. Brieven met volledige inlichtingen onder no 546362 F., aan het bureau van dit blad.

GEVRAAGD PER 1 APRIL: Bekwaam Bediende, op de hoogte van alle voork. werkzaamheden in 1e klas foto-atelier-fotohandel. Aanbiedingen met opgaaf van referenties, leeftijd, verlangd salaris etc. aan Foto-atelier E. A. Rutgers, Goes.

Gevraagd bij eerste klas fotograaf, een JONGEMAN of DAME, bekend met pos. en neg. retouche en doka-werkzaamheden, en het maken van eenvoudige opnamen. Brieven onder no 549331 F., aan het bureau van dit blad.

GEVRAAGD, ter opleiding voor retouche- en doka-werkzaamheden een meisje of jongeman, leeftijd 18—20 jaar. Brieven onder no 549332 F., aan het bureau van dit blad.

Gevraagd, in Foto-speciaalzaak te Rotterdam, EERSTE BEDIENDE OF CHEF. Geheimhouding verzekerd. Sollicitatie te richten aan Foto onder no 549348 F., aan het bureau van dit blad.

PERSONEEL AANGEBODEN :

FOTOGRAFISCH BEDIENDE, zoekt vaste positie in fotobranche. Leeftijd 25 jaar. Bezit Middenst. dipl., rijbewijs en leerling vakschool. Ook genegen als filiaalhouder. Brieven onder no 549344 F., aan het bureau van dit blad.

Fotograaf, met grote ervaring op het gebied van portret en technische fotografie, ZOEKT PLAATSING. Genegen algehele leiding op zich te nemen. Brieven onder no 549266 F., aan het bureau van dit blad.

ALLROUND FOTOGRAAF, tevens boekhoudkundig onderlegd, wil van betrekking veranderen. Wie wil eens contact met hem opnemen. Brieven onder no 549267 F., aan het bureau van dit blad.

FOTOGRAAF-LABORANT, momenteel werkzaam in 1e klas zaak, gewend fijn atelier werk te maken, wenst van betrekking te veranderen. Kleinbeeld-specialist vergroten. Gewend zelfstandig te werken, kan eventueel leiding geven. 18-jarige ervaring. Bij voorkeur Utrecht of Gelderland. Brieven onder no 549271 F., aan het bureau van dit blad.

FOTOGRAAF-LABORANT, 23 jaar, met ruim 8 jaar ervaring in de fotografie, uiterst bedreven in het opm. van pers-, bedr.- en reportagefoto's, ontw. afdr. pos- en neg. retouche en reproduceren. In het bezit van rijbewijs, zag zich gaarne geplaatst in Zuid-Limburg. Brieven onder no 549296 F., aan het bureau van dit blad.

RETOUCHEUSE kan nog neg. en pos. werk aannemen. Ook reprod. werk. Brieven onder no 549250 F., aan het bureau van dit blad.

Hugo Meyer Eurynar 1 : 4,5—15 cm, pracht portretobjectief f 30.—; Welta

f 70.—; Brieven met prijsopgaaf en omschrijving: Louis van Paridon, Pasteurstraat 41, Amsterdam-O.

GEVRAAGD: Exacta 24 x 36 met normaal en grootoek obj. Eventueel ruilen voor Ikoflex 6 x 6. Brieven met pr. en omschr. onder no 549302 F., aan het bureau van dit blad.

GEVRAAGD: 1 Leica standaard met optiek Elmar 3,5—5 cm; 1 rolfilmcassette voor Heidoscoop 6 x 13 cm. Foto Kino v. d. Graaf, Walenburgerweg 3, Rotterdam C. 2. Tel. 44552.

GEVRAAGD: „Minox"-camera, event. met toebehoren. Nieuwste model. GEVRAAGD: Partner voor fietstocht naar Turkije (op racefiets). Brieven, inlichtingen etc. onder no 549321 F., aan het bur. van dit blad.

Te koop gevraagd: 10 x 15 CAMERA met verwisselbare optiek (normaal- en grootoeklens). Brieven met uitv. omschreven gegevens te richten aan Foto Arti, Langestreek 32, Lemmer.

GEVR.: Kl. cam. compur. gek., coated, multiblitz aansluiting, groothoek Contax, coated, 6 x 9 platencamera. Brieven onder no 549278 F., aan het bureau van dit blad.

Gevraagd: LEICA-TOEBEHOREN. Huis van Leica III a of b; Summaron, event. met Vlooh, afstandsmeter Fokos, spiegelzoeker v. 5 en 9 cm, Nooky v. Elmar, balhoofd K Goon. Br. met prijs en omschrijv. onder no 549254 F., aan het bur. van dit blad.

GEVRAAGD: Projectiescherm wit of Parel, 180 cm breed, en Siemens 16 mm standaard projector. Brievel onder no 549306 F., aan het bur. van dit blad.

GEVRAAGD: Bell & Howell Geluidsprojector. Brieven onder no 549308 F., aan het bur. van dit blad.

GEVRAAGD: Wij betalen nog hoge prijzen voor werkelijk klasse apparaten op foto- en filmgebied, kijkers en microscopen. Taxatie's zonder verplichtingen en gratis. „De Cameraman" Hunzestraat 25, Amsterdam-Z. Bij de Rijnstraat. Tel. 21723. Tevens technische en andere platencamera's.

Te koop gevraagd: 13 x 18 REISCAMERA met enkele cassettes. J. v. d. Graaf, Willemstraat 3 te Heerlen.

TER OVERNAME GEVRAAGD: in Amsterdam, door jonge fotografe, klein foto-atelier met beschikbare woonruimte. Brieven met uitv. inlichtingen onder no. 549251 F., aan het bureau van dit blad.

TER OVERNAME GEVRAAGD: Goed renderend Fotografisch Atelier of technisch fotobedrijf, onversch. waar. Eventuele overname van pand geen bezwaar (mits in goede staat). Financiële deelname in Technisch Fotobedrijf niet uitgesloten. Brieven met uitvoerige inlichtingen omtrent hetgeen men wenst aan te bieden onder no 549330 F., aan het bureau van dit blad.

f 27,50; 3 Kiemreflectoren à f 8,50. Adres

—9, Narita, automatisch met dubbele condensor, geheel compleet, met massers, als nieuw, voor f 250,—. Voigtländer kleinbeeld camera, Vito III, lens Ultron F 2 in compur rapid sluiter van Isec. tot 1/500 sec., gekoppelde afstandsmeter, als nieuw, f 425,—. Kapsnijmachine, kartelrand f 7,50. Zware gummi rolstrijker f 2,50. Leitz. correx ontwikkeldoos, zonder band, f 10,—. Reiscamera 10—15, quadratisch met verstelbare achterwand. Lens: Xenar 3,5 F—16,5 cm in compur met 3 dubbele cassettes, f 150,—. Brieven: B. J. Vreeswijk, Kastanjelaan 2, Halfweg. Tel K2907—614.

TE KOOP: Moderne twee-zuils Atelier-camera 18 x 24, compleet met 18 x 24 en 13 x 18 cassetten, inlegramen, vlakfilmhouders, Nicolai Perscheit Soft Focus 48 cm f. 4.5, Leitmeyer Sytar 36 cm f. 4.5 en Berthiot 30 cm f. 4. T. e. a. b. Briev. onder no 549345 F., aan het bureau van dit blad.

TE KOOP: z. g. a. n. Futura 20067 gekoppelde kl.beeld camera, 36 opn., met verwisselbare optiek elor 30018, 1 : 2,8 f. 5 cm, met vergrotings-apparaat en toebehoren, prijs f 360.-, met 2 jaar schr. garantie. Te bevr.: G. J. Miltenburg, Biltstraat 29, Utrecht.

AANGEBODEN: 1 Rolleiflex Automaat 6 x 6 met Tessar F. 3.5 - 7,5 cm, in paraattas, model 1940. Lens gecoat. en camera gesynchr. Een en ander in uitmuntende staat. Prijs f 480.-. Brieven onder no 549338 F., aan het bur. van dit blad.

Te koop: 9 x 12 PLATEN-CAMERA, dubbel anastigm., prima f 10.-, geschikt voor vergroten of ruilen voor 6 x 9 Platencamera, liefst 6,3 anastigm. P. v. Eerde, Meervlietstraat 36, Velsen.

Aangeboden: FLEXARET, 6 x 6, Meopta Mirar f. 80 mm, 1 : 4,5 in Prontor II, in goede staat, met paraattas f 160.-, Wessel, Pieter Langendijkstraat 422, Den Haag.

Te koop: AGFA RECORD, 16 mm projector, compleet, f 80.- (ook ruilen voor Practiflex); 9 x 12 Camera f 15.-. S. D. Domeyer, Weteringstraat 25, Baarn.

Fa Acousta, Silvertone-Dealer, Wagenstr. 100, Den Haag, Telef. 11.77.81 - Straatw. 85, Rotterdam, Telef. 44.68.4. - Batterijen voor flitslampen, steeds vers gekoelde voorraad.

OVERNAME aangeboden van fotogr. GEMENGD BEDRIJF, in het midden des lands. Bij voldoende zekerheid ev. op afbetaling en/of lijfrentebasis. Brieven onder no 549238 F., aan het bureau van dit blad.

TE KOOP: Alpa Reflex met Alepar 1 : 2.9 met zonnekap, groenfilter, geel-groenfilter, portretlens 1 en 2 en paraattas, nieuw f 475.-. Agifold 6 x 6, 4.5 lens, nieuw f 85.-. Depry 6 x 9 4.5 lens f 97.50 (nieuw). 16 mm Filmotion Viewer compleet met plakpers en omwikkelaars 146A en 149A zo goed als nieuw f 525.-. Arn. van der Heijden, Rechtestraat 54a, Eindhoven.

Fotografie-zaak. Modern ingericht atelier

hodig te reflecteren. Brieven onder No 549343 F., aan het bureau van dit blad.

AANGEBODEN: Kine Exakta, lens 2,9 in prachtige conditie, in paraattas, zonnekap en geelfilter f 395. Leica III a met Summar 1 : 2 prima staat in paraattas, verchroomd en met lange tijden f 425. Spotkoopje. „De Cameraman", Hunzestraat 25 Amsterdam-Z, tel. 21723. Tevens vele toebehoren als Tele en groothoek, zoekers etc.

TE KOOP: Keurig 8 mm projectortje v. Paillard met trafo, f 125. 8 mm Nizo projector, compleet met Trafo f 175. Royal Cine Gel. f 200. Kodak 8 x 40 met Trafo f 175. Keystone 500 watt f 275. Tevens nog enige prima 16 mm Projectors o.a. Siemens Standard: Kodak met 500 watt. enz. Alles onder garantie en in prima staat. Het bekende adres: Hunzestraat 25, Amsterdam-Z. „De Cameraman" voor alles op foto- en filmgebied. Kijkers en Microscopen. Het Adres voor de Vakman.

OCCASION. Leica III F met Elmar 3,5 werkelijk als nieuw, laatste uitv. toebehoren 9 cm. Elmar, Groothoek, Universeel zoeker en Wisselslede met Loupe, alles te samen in koffer e.v. in gedeelten. „De Cameraman", Hunzestraat 25, Amsterdam, Tel. 21723.

OCCASION. Kodak Reliant 8 mm, camera met 1,9, 4 snelh. en als nieuw. Projector Kodak 8 x 50, f 550. Alles onder volledige garantie. „De Cameraman", Hunzestraat 25, Amsterdam. Telefoon 21723.

TE KOOP: 8 mm Stewart Warner met 3,5 en best projectortje 8 mm, compleet met Trafo in één koop f 225. Hunzestraat 25, Amsterdam. Tel. 21723.

ZELDZAAM AANBOD. In Prov stad te koop aangeboden Foto en Optiek zaak annex foto-atelier. Zeer geschikt voor combinatie Fotograaf en Opticien. Stelier kan wellicht deze combinatie tot stand brengen. Brieven onder no 549347 F., aan het bureau van dit blad.

TER OVERNAME: „Foto" compl. jaargang 1951 f 4,—; „Foto" compl. jaargang 1952 f 4,—; „Focus" 26 afl. 1950 compl. f 5,—; „Focus" 26 afl. 1951 compl. f 5,—; „Focus" 26 afl. 1952 compl. f 5,—. Brieven onder no 549260 F., aan het bur. van dit blad.

Te koop: STEREO. Leitz voorzetapparaat Stereolei, voor Elmar, met origin. „Betrachtungsapparat" voor diafilm. In prachtige staat, in één koop voor f 200.- of in ruil voor Summaron of ander Leica toebeh. Br. onder no 549256 F., aan het bur. van dit blad.

TE KOOP AANGEB.: Het grote Leitz reproductieapparaat, geheel compleet met vele accessoires. Nieuwprijs plm. f 1250,—. Nu in zo goed als nieuwe staat f 800,—. Brieven onder no 549239 aan het bur. van dit blad.

AANGEBODEN: Leica III A met Summar Chroom in tas f 550.-; Leitz Elmar 9 cm f 185.-. Speciaalhuis Film Foto Emdea, Prinsengracht 673, Telef. 35570, Amsterdam (b. d. Leidsestraat).

Advertenties en brieven op advertenties rechtstreeks zenden aan het bureau van „Foto" IJsselkade te Doetinchem. Betalingen van „Momentjes" s.v.p. op Postrek. No. 502260 van „Foto" te Doetinchem.

AANGEBODEN: Contax III Chroom, met Sonnar 2 *f* 500.-; **Exakta II met Xenar 3,5 *f* 475.-;** Speed Graphic, **geheel** compl. 6 **x** 9, nieuw. Rolleicords. Rollei-onderdelen. Speciaalhuis **Film Foto Emdea,** Prinsengracht 673, Tel. 35570, **Amsterdam** (b. d. Leidsestraat).

Aangeboden door particulier: **LEICA III** tot 1/1000 met Summar F. 1.2 No 266277, paraattas, zonnekap, als nieuw, spotprijs *f* 475.-. C. H. v. Zwam, Ph. **Willemstraat** 36, Rotterdam.

TE KOOP wegens overcompleet: 1 Rolleiflex Autom. no 1232267 met Zeiss Tessar f. 3,5, in Synchro-compur, laatste model. Slechts **paar** maal gebruikt, splinternieuw, voor *f* 625.-. **Tevens 1 z. g. a. n.** Garard Platenwisselaar in cassette met magneet pick-up 6000 Ohm en 48 moderne dans en licht klassieke platen voor *f* 275.- of in ruil voor Elmar 9 cm chroom. Adres: **F.** H. Lapré, Eksterstraat 262, Haarlem.

AANGEBODEN: 8 mm **Makro**-uitrusting: a. Bell & Howell Sportster m. normaaloptiek, 1 : 2,5 coated, draadontsp. aansl. en tas; b. matglasprisma-reflexaanzetstuk, scherpstelling tot 15 cm, afstandinstelling mogelijk tijdens opname, m. 35 mm, objectief en tussenring; c. zwaar metalen reproductiestatief m. verchr. delen, alzijdig verstelbaar. **In één koop** *f* 650.- of te ruilen tegen **Leica IIIf** m. Elmar of andere Leica m. bijbet. Foto's op aanvraag. Br. onder no **549257 F.,** aan het bur. v. d. blad.

Aangeb.: LEICA-TOEBEHOREN: Leitz KB-projector Parvo-100 m. laagvoltlamp (30 V. - 3,5 amp.) en trafo 220 - 130 Volt, in origin. koffertje, m. diaschuif, zonder optiek *f* 125.-; Coated Elmar 4 x 9 cm *f* 225.- (past op Parvo); Reproductieapparaat: ring met pootjes, verlengpootjes, tussenringen en voorzetlenzen I en III (Elpro en Elpet) *f* 70.-. Br. onder no 549255 F., aan het bur. v. d. blad.

Aangeboden: **LOANA** uitneembare, staande Projectie-schermen, compleet raamwerk, doek en house, nette prijzen: formaat 250 x 250 *f* 110.-, 200 x 300 *f* 105.-, 200 x 200 *f* 90.-, 180 x 230 *f* 85.-. Loana, Beelmanstraat 19, Valkenswaard.

Bod gevraagd op LEICA IIC, m. Leitz-Elmar f. 5 cm, 1—3,5, No 445121, m. paraattas, extra cassette, zonnek. en geelfilter, geheel als nieuw, gekost *f* 705.-. J. A. Lambrechts, „De Riethut", Laag-Keppel.

Aangeboden: Een in goede staat zijnd VERGR.-APPARAAT merk „Praxidos", 6 x 6 cm, dubbele condensor, lens 4,5. Prijs *f* 95.-. Rotterdam. Briev. onder no 549249 F., aan het bur. v. d. blad.

TE KOOP: 18 x 24 Reiscamera met 13 x 18 cassetten, statief, lens en sluiter, prijs *f* 60.-; Vergr.apparaat 13 x 18, zonder condensor, prijs *f* 60.-; Narita Spotlight, prijs *f* 75.-. Adres: G. Goedhart, Zeekant 15 A, Scheveningen. Tel. 557273.

AANGEB.: Spoelbak v. tentoonst.foto's 40 x 40 x 38 cm, op stand., z.g.a.n. *f* 25; div. merken Papier: Kodak, Agfa, enz. voor minder dan de ink.prijs: 6 x 9 Rolfilmcamera, dubb. anast. m. Helioplan 1 : 4,5 in compur, in pr. staat *f* 89.-. A. Ober, Zoeterw.singel 105, Leiden.

TE KOOP voor **Leica Hektor F. 1 : 4 -** 13½ cm *f* 235.-; Universeelzoeker Viooh *f* 85.-, z. g. a. n. J. P. van Alff, Vondelstraat 167, Den Haag. Tel. 399481.

TER OVERN. AANGEB.: Rolleiflex Automat no 1070597 (1950, niet gesynchr.), Tessar f. 3.5 no 303573, zonnekap, rood-, lichtgroen-, middelgeelfilter, draadontsp., bel.meter **Weston Master II,** zakstatief, draaikop, **Amerikaanse Fototas. Alles in** prima staat. Uiterste prijs *f* 600.-. Br. onder no **549286 F.,** aan het bureau van dit blad.

AANGEB.: Contax II, Tessar F. 2,8, nr 1998966, coated, in prima staat, met tas *f* 415.-; Plaubel **Makina,** gek., Anticomar F. 2,9, coated, nr 110820, *f* 315.-. Brieven onder no 549277 F., aan het bureau van dit blad.

TE KOOP: een 18 x 24 Camera **met** 2 dubb. cass.; 1 afdrukkast; Unofocal Steinheil objectief 1 : 4, 30 cm; Hermagis applanaat voor portret; **een** E. Suter rapid portrait Lens atelier; een idem, 13 x 18; Steinheil portrait aplanaat; Guy's anastigmaat 1 : 6 voor 13 x 18; Steinheil orthostigmaat 1 : 12, 20 cm, 1 achtergrond; een camera 13 x 18 m. cass.; een camera 9 x 12 m. cass. Brieven onder no 549325 F., aan het bur. van dit blad.

AANGEBODEN: Speed Graphic 6/9 Ektar 3,7 **met vele** onderdelen **iets apart**s. Nieuwe Rolleiflex **Xenar** 3,5 in tas Synchr. Compur. **Vraagt prijs. Speciaal**huis Film-Foto Emdea, Prinsengracht 673, Tel. 35570, **Amsterdam (b. d. Leid**sestraat).

TE KOOP: 1 **Kw.** mah. Camera 18 x 24 met tas en 3 cass., zwaar koper beslag *f* 25.-. 1 Suter Anast. F 7.2 br.punt 50 cm *f* 30.-. 1 Proj.lantaarn torpedo 8.3 x 8.3 met carrier *f* 25.-. 1 Vergr.koker 6 x 9 op 13 x 18 en 9 x 12 op 18 x 24 *f* 4.-. 2 Vena 6 x 9 box *f* 7.50. 1 Venaret 6 x 6 box *f* 7.50. 6 Venaret Synchr. lamphouders *f* 3.-. 1 Filmpackcass. 10 x 15 en 4 idem 9 x 12 *f* 2.-. 2 idem 6 x 9 *f* 1.50 per stuk. Focus 1950 en 1951 *f* 2.-. Veerwerk 1950 en 1951 *f* 2.- per jaarg. Foto 1950—1951—1952 *f* 2.- per jaarg. Photo-Mag., Mei 1950 tot 1951 *f* 2.-. Art. photogr. Photograms, Europa, Camera, Fotokunst en 2 jaarg. Bedrijfsfotogr. *f* 2.-, laatste 6 boeken alle ingebonden. Alles zo goed als nieuw en prima in orde, alleen de 18 x 24 cam. is gebruikt. Adres: L. J. Kareis, Volendam. Telefoon K. 2993 - 706.

AANGEBODEN: Diverse keurige 6 x 9 Klapcamera's vanaf *f* 35.—. Speciaalhuis Film-Foto Emdea, Prinsengracht 673, Tel. 35570, Amsterdam (b. d. Leidsestraat).

AANGEBODEN: Robot, Tessar 2,8 *f* 140.-; Stereo camera 6 x 13, 2X Tessar 6,5 cm *f* 130.-; 2X Stereo voorzet Zeiss Tessar Weitwinkel 1.9, 7,5 cm *f* 150.-; Zeiss Prisma sportkijker 6 x 24, nieuw, in tas *f* 140.-; Kodak 8 mm filmcamera 2,7 *f* 140.-; Paillard Bolex 8 mm, Yvar 1.9 13 mm *f* 490.-. Occasions in Leica's en Rollei's. Speciaalhuis Film-Foto Emdea, Prinsengracht 673, Telef. 35570, Amsterdam (b. d. Leidsestraat).

Door bijzondere omstandigheden te koop van particulier: EXAKTA SPIEGELREFLEXCAMERA 4 x 6,5 cm. Exaktar 1 : 3,5. Sluiter 1/1000 — 12 sec. **met paraattas, zonnekap, geelfilter en Luminax** vegr. toestel. Alles in prima staat. Totaal *f* 350,—. **Mommers, Bredaseweg 304,** Tilburg.

Aangeboden **wegens 2 ex. en aansch. v.** andere compl. install.: een practisch fonkelnieuwe **ROLLEIFLEX-AUTOMAAT** (slechts 'n paar keer gebruikt) met Zeiss Tessar f. 3,5, compur-rapid sl., met zelfontsp., niet synchr., aan sterk gereduc. prijs: *f* 600.-, pracht app. **A. Steketee,** Wijngaardstraat 3, Yerseke.

SMALFILMERS!! Speciale aanbieding van even gebruikte apparatuur, minder courante modellen, licht beschadigde goederen of commissiegoed van cliënten: 16 mm geluidsprojector G. M. (Mees), 750 Watt, Maltheser kruis, compleet met kist *f* 900.-. Zeiss Ikon Kinox N, drietand-grijper, m. universeel weerstand 130—220 Volt, in koffer *f* 425.-; Bell & Howell Diplomaat (orig. Amerik. uitv.), vrijwel ongebruikt, in koffer *f* 1100.-; Agfa Heim-Movector Billy, 130/220 V. *f* 225.-; Kodascope model C, met aanzestuk voor continuprojectie *f* 400.-; 9 Debrie-smalfilmlampen 110/500 W., halve prijs. Kofferscherm 160 x 200 glasparel *f* 150.-. Groot Amerik. rubberscherm 2.25 x 3.25 m, buizenframe, in koffer, 125 cm lang *f* 260.-. Neal bandrecorder, compleet *f* 575.-. Houten projectietafel, opvouwbaar *f* 45.-. 50 cm tele-objectief 1 : 4,5 m, spiegelreflex matglasinstelling, pasklaar voor Paillard H16, ideaal v. bio- of ornitholoog *f* 275.-. 16 mm viewer Cinegros, bewegend beeld *f* 75.-. Id. Kodak, stilstaand beeld *f* 60.-. Nieuwe Morse 16 en 35 mm processing tank, met orig. filmdroger en set spoeltanks, in één koop *f* 150.-. 8 x 16 Ditmar Bi-projector, 500 watt, armen verlengd voor 240 m spoelen, compleet in koffer *f* 575.-. Paillard H16 camera m. Meyer Görlitz groothoek 1,5/¾ inch. Dallm. norm. opt. 1,5/1 inch. Meyer Görl. Trioplan tele 2,3/7,5 cm, compl. m. koffertje *f* 975.-. 16 mm Cine Kodak Magazine m. Kodak Anast. 1,9/25 cm, verwisselbaar, met tas *f* 375.-. 16 mm Berthiot tele obj. 4,5/14,5 cm v. Paillard H16 *f* 110.-. Idem v. Cine Kodak Special *f* 125.-. 8 mm projectoren, Eumig, 250 Watt universeel, *f* 275.- m. koffertje OP Optikotechna, ingeb. trafo *f* 290.-. 8 mm camera's: Paillard H8, model 1950, vrijwel ongebruikt, m. set Kern-optiek, in koffer *f* 1800.-. Emel, laatste model, m. revolverkop, enkelbeeldas en beeldteller, 5 snelheden, univers. zoeker en tas, optiek Berthiot, coated en insteibaar (1,9/12,5 mm, 3,5/35 mm, 3,5/50 mm) *f* 600.-. Dekko anast. 1 : 2,5, 4 snelh., m. tas *f* 325.-. Agfa Movex, v. enkel 8-cass., Agfa anast. 2,8 *f* 240.-. Miller, obj. 1 : 1,9 instelb., 5 snelh., *f* 275.-. Eumig, Trioplan 1 : 2,5, 4 snelh., lichtmeter defect *f* 290.-. GIC, voor 15 of 7½ m spoelen, Cinor B 1,9 instelb., m. tas *f* 260.-. Zeiss Movikon K, Novar 2,8 instelb. tot 25 cm, 4 snelh. *f* 350.-. GEVRAAGD: los objectief voor Kodascope eight/50, stomme 16 mm films voor aanvulling verhuurprogramma (speel-, sport-, natuur- en tekenfilms). Fotohandel H. G. Lammerts van Bueren, Nachtegaalstraat 14, Utrecht. Tel. 15303. (Maandagochtend gesloten).

Wegens opgeven **liefhebberij TE KOOP AANGEBODEN:** 1 Cooke **Anastigmaat** f. 23,5 cm relatieve opening 1 : 2,5, prijs *f* 250.-; 1 insteltubus voor bovenstaande lens, geschikt voor aanbouw Reflex-Korelle dan wel Primarflex, prijs *f* 100.-. Pracht instrument, in prima conditie, voor ernstige portretstudies, zowel voor amateur als vakman. Brieven onder no 549295 F., aan het bur. v. d. blad.

Stereo reflex camera ROLLEIDOSCOP (fabr. Rolleiflex) met tripl. zoekerlens en twee Tessaren 1 : 4,5; f = 7,5. Form. 6 x 6, voor rolf. 6 x 9; Sluiter 1 t/m 1/300; incl. paraatriem en leren tas. Super-Ikonto met Xenar 1 : 3,5 (gecoat) f = 7,5, gekopp. afst.m., form. 4,5 x 6, voor rolf. 6 x 9 (16 opn.); Sluiter Comp. Rapid; incl. par.tas. Determann, Veenendaalkade 8, Den Haag; tel. 398673.

TE KOOP, voor filmers: een nieuwe Bell en Howell Sportster met Sixtus meter (nummer 13282) voor slechts *f* 391.-. Voor Rolleiflex en Rolleicord (bajonet 3,5) zeer voordelig aangeboden: 1 Bernotar filter *f* 38.- (nieuwprijs *f* 66.-); 1 verloopfilter in étui *f* 28.- (nwpr. *f* 41.-); 1 matglascassette *f* 15.- (nwpr. *f* 22.-); 2 stellen Proxaren met Keil I en II, per stel *f* 49.- (nwpr. *f* 78.-); div. filters *f* 10.50 (nwpr. *f* 16,50). Alles in prachtconditie wegens zeer bizondere omstandigheden! Br. onder no 549300 F., aan het bur. v. d. blad.

TE KOOP: Een in prima staat verk. Voigtländer-Bessa, 6 x 9 en 4.5 x 6, Voigtar F. 4.5 - 11 cm, Prontor S, in tas, opt. bel.meter, chemicaliën, 2 doka lampen, 2 jaarg. Foto '51 - '52, 't liefst één koop *f* 95.-. J. Idema, **Damsterdiep 120 A,** Groningen.

TER OVERN. AANGEB.: Plaubel I, Anticomar 2,9, met rolfilmadapter, cass., voorzetlens 1,5, geelfilter, etc. GEVR.: Leica Exakta, Korelle of Rolleicord (ook ruilen). Te bevr.: B. Duppen, Bonairestr. 91 I, Amsterdam-W.

AANGEBODEN: 1 Meister Korelle Reflex 6 x 6, lens 3,5 met veldstri lens, in tas, met extra Zeiss telelens 16½ cm, prima voor pasfoto's of portretstudie. Camera is enkele malen gebruikt, prijs *f* 525.-, compleet. Glanzende bromide kaarten, per doos *f* 5.75, per 50 dozen *f* 5.25. Vooroorlogse Ditmar opneemcamera, 8 mm, met Kodascope projector, met alle toebehoren, samen *f* 475.-. Enkele bussen Plus X Leica-film, 60 mtr, voor *f* 40.-. Br. onder no 549310 F., aan het bur. v. d. blad.

AANGEBODEN: 1 Leica 3c, z. g. a. n., met nieuwe Elmar 3.5 cm en paraattas; 1 nieuwe Rolleicord 2 met paraattas en zonnekap, synchroon met electronenflits op alle tijden. G. Kersten, Noordewierweg 116, Amersfoort. Telef. 5038.

Te koop: 8 mm SMALFILMS, o.a. Hoofdnummers, Tekenfilms, Kluchten, enz. Smalfilmbewerking - Ontwikkelen - Copiëren - Verkleinen - Titels enz.: Filmbureau „Hollandia", Jansstraat 11, Tel. 12569, Haarlem.

Zoeterw.singel 105, Leiden.

1000 Watt lamp, nieuwste type ƒ 650.-; Kodaskope 16 mm, 750 Watt ƒ 275.-; Siemens projector, 16 mm ƒ 475.-; Filmosto kl.b. projector, geheel compleet ƒ 85.-. Speciaalhuis Film-Foto Emdea, Prinsengracht 673, Tel. 35570, Amsterdam (b. d. Leidsestraat).

Aangeboden: Een ZEISS IKON IKOFLEX III met Tessar f. 1 : 2.8 no 1870203 in tas, formaat 6 x 6, eventueel met bel.mtr De Jur, voor ƒ 280.-. Zonder bel.mtr v. d. prijs van ƒ 250.-. Br. onder no 549265 F., aan het bur. van dit blad.

AANGEBODEN: Negatiefalbums, 6 x 6 (stroken van 3 neg.) of 6 x 9 (stroken van 2 neg.), losbladig, schroefband, met register, voor 24 films, ƒ 5.-. Br. onder no 462306 F., aan het bureau van dit blad.

AANGEB.: Biotar 1 : 2 voor Exakta 4 x 6,5; Foto 1952; Focus 1939 ingeb.; Focus 1940 ingeb., à ƒ 5.-; Vliegwereld '45—'47 voor ƒ 5.-. GEVR.: films 4 x 6,5. Br.: P. Brouwers, Buurtweg 69, Rheden.

Te koop: ELMAR, 5 cm, niet gecoat., in prima staat, prijs ƒ 100.-. GEVRAAGD: Huis 3 B of 3 C. Adres: J. Wonder, Zocherstraat 7, Alkmaar.

Aangeboden: 9 x 12 REISCAMERA, kwadratisch met 13,5 lens en groothoek 9 cm veel acc., luxe uitvoering en in luxe tas, ƒ 375.-. Speciaalhuis Film Foto Emdea, Prinsengracht 673, Tel. 35570, Amsterdam (b. d. Leidsestraat).

AANGEBODEN: „Super-Ikonta" met Tessar 1 : 2,8, sluiter compur OSR tot 1/400 sec., gekoppelde afstandmeter, alsmede een „Sixtus"-belichtingsmeter, proxarlens en een zonnekap, een borststatief en een normaal statief, tegen een aannemelijk bod. C. J. W. Muilwijk, Laan v. Arenstein 19, Oegstgeest.

GELEGENHEIDS-AANB.: Graflex-Camera 10 x 12,5 (4 x 5 inc.) Lens, anastigm. F. 4,5, brandpunt 24 cm, spleetsluiter, met chassis en tas. Zeer geschikt voor atelier-opnamen en reproducties. Pracht camera, voor slechts ƒ 485.-. Foto Arti, Langestreek 32, Lemmer.

AANGEBODEN: Premo 10 Camera (Kodak), 5 x 7 inch, met 9 x 12 aanzetstuk m. matglas, kwadratisch, neigbaar, 3 dubb. uittr., 6 dubb. 5 x 7" cass., een 9 x 12 cass.; Kodak Bausch en Lomb anastigm. (Tessar type) 1 — 6,3, F. 18 cm, Acmé sluiter 1 t.m. 1/250 sec. Camera ziet er uit als nieuw. Prijs ƒ 85.-. Hofman, Begoniastraat 8, Deventer.

Te huur of te koop aangeboden: een PANORAMA FILM-FOTO CAMERA voor foto's van 15—40 cm breed en tot 400 cm lang. Complete apparatuur. Camera met 3 lenzen: lens 91½ cm (36 inch) Teleobjectief, lens 61 cm (24 inch), lens 38 cm (15 inch). Opnamen met deze drie lenzen op een film van 200 cm lang resp. 110° - 180° - 280°. Sluiter 1/3 tot 1/50 sec. Tevens donkere kamer uitrusting alsmede archief met 200 rendabel te maken negatieven. Brieven onder no 2047 a. d. Larense Boekh., Laren N.-H.

staande uit: Cine Kodak 16 mm spoelencamera, optiek 1.9 normaal, verwisselbaar, op- en doorzichtzoeker, 2 snelheden, z.g.a.n., met nieuwe prachtige bruinlederen paraattas en draagriem en zonnekap. Nieuw model 1952 Amerik. „Standard" zaal en huiskamer Masterprojector met schrift. garantie tot Dec. 1953, Wollensack 2" optiek, 500 Watt lamp, idem reservelamp, alle snelheden, bijbeh. schakelapparaat voor ieder netvoltage, terugspoelinrichting op motor, prachtapparaat in donkergroene uitvoering met 2 stuks 120 m spoelen in luxe koffer. Omkeer- en ontwikkelmachine „Crown" voor 16 mm of dubbel 8, volautomatisch aangedreven door 110—220 Volt motor en bijbeh. droogapparaat. Beide met stofhoezen. Ideale combinatie voor omkeren en afwerken. Koper ontvangt volledige recepten en ontwikkelaars in flessen voor omkeren van „Ferrania" smalfilm. „Nedifa" titelapparaat met lampen, tekenkast met alle benodigdheden, 6 schablonen, titelkaarten voor het eenvoudig snel maken van alle soorten titels. Complete montagetafel voor 16 mm, best. uit plakpers, omrollers, montage bakjes, eenvoudige viewer voor stilstaand beeld, lijm enz. Zeer solied filmstatief met kogeldraaikop en handgreep, drie-delig, kettingstatief, 1 schitterend vast glasparelscreen 100 x 140 cm met zwarte rand, 1 oprolbaar linnen scherm allebeide zonder één fout. 500 Watt staande schijnwerper tot 2,5 meter hoogte met kap, 1 spotlight, 30 meter titelfilm, 1 spoel 30 m Kodak Super XX 16 mm film, 3 tekenfilms, 6 documentaire films, 1 serie-parallel-schakelapparaat, 1 Smalfilmhandboek van Dick Boer, diverse ledige spoelen, donkere kamer lamp. Alle aangeboden artikelen zijn zonder enig gebrek, verkeren zonder uitzondering in staat van nieuw en ieder deskundig onderzoek is toegestaan. De nieuwprijs van de aangeboden installatie is zeker ƒ 2000.- en ze wordt thans aangeboden tegen de uiterste prijs van ƒ 975.-. Brieven onder no 549427 F., aan het bur. van dit blad.

Te koop: KINE-EXAKTA II, kl.b. spiegelreflex, in prima staat, met Tessar f. 3,5 gecoat., paraattas, zonnekap en nationaliteitsbewijs, tegen aann. bod. J. N. Bruin, Spoorsingel 92, Delft.

TE KOOP: Practiflex-Tessar F. 3,5—5 cm, T-optiek, met par. tas, in prima conditie ƒ 215.—. Leitz-Eldur copieer-apparaat voor glasdia's ƒ 62,— (splinternieuw). Kino-draaikop m. handgr. zeer stabiel ƒ 6,—. (Eng.-Duits draad). Prinsen bel. meter defect ƒ 2,50. Projectiescherm 135 x 180 cm, iets besch. (landkaart) ƒ 55,—. Lampreflector korte voet, diep ƒ 4,—. Leren balg 9 x 12 cm nieuw ƒ 5,—. Ilford Manial of Photography ƒ 2,50. Croy-Bild-Lehrbuch ƒ 4,75. Der Fotorat, 8 deeltjes samen ƒ 4,—. Hints-Tips and Gadgets-Foutain Pres ƒ 3,25. Mr Murk Muller Kleinbeeld Vademecum ƒ 1,25. Br. aan: D. Kreger, Oude Doelesteeg 5, Leeuwarden.

TE KOOP: Welta 6 x 9 Trioplan F. 4,5 compur ƒ 110.-; Exakta 4 x 6,5, Zeiss Tessar F. 2,8, reflex ƒ 220.-. Beide met zelfontsp. en leren tas, z. gebr. - Fast, Torricellistraat 4, Eindhoven.

15303. (Maandagochtend gesloten).

commissiegoed van cliënten: Rolfilmcamera's: 6 x 6 reflex: Ciroflex m. Wollensack Velostigmat 3,5/8,5 cm coated, m. paraattas ƒ 245.—. Rolleicord m. Triotar 4,5 met paraattas, Rolleikin, Proxaren, filters, duto etc. ƒ 330.—. 6 x 9 en kleiner: 6 x 9 Cerlew m. Kershaw anast. 4,5/10,5 cm ƒ 110.—. 6 x 9 Kinax, Kinn anast. 4,5/10,5 cm ƒ 85.—. 4½ x 6 en 6 x 6 Weltur, gekopp. afst.m., Xenar 2,8/7,5 cm Comp. S ƒ 260.—. 6 x 6 Super Sport Dolly, Steinheil Cassar 2,9/7,5 cm, CRS ƒ 160.—. 6 x 6 Ikonta m. Novar 4,5 m. sper en selftimer, in étui ƒ 70.—. 4½ x 6 Super Ikonta, gekoppeld, Novar 3,5 in Compur ƒ 325.—. 6 x 6 Weltax Junior, Vicat 4,5 ƒ 68.—. 3 x 4 Gallus m. Gallix 3,5/5 cm, gordijnsl. tot 1/500 sec. ƒ 90.—. Robot (24 opn. per veerspanning) m. Xenar 2,8 in paraattas ƒ 425.—. Futura, Elor 2,8 in Compur Rapid S ƒ 350.—. Leica toebehoren: instelrevolver ƒ 75.—. Elmar 9 cm, coated ƒ 225.—. Hektor 1,9/73 mm, coated, m. univers. reproring, filter en zonnekap ƒ 350.—. Repro-app. (ring m. pootjes, verlengpootjes, tussenringen), voorzetlenzen Elpro en Elpet ƒ 70.—. Compleet Fototel F 40 cm voor Leica ƒ 375.—. KB projector Leitz VIII S, cpl. in koffer ƒ 280.—. Idem Leitz Parvo 100, zonder optiek (kan Elmar 9 cm op), m. laagvoltlamp en trafo 130/220-30 volt, in koffertje ƒ 125.—. Contax-Optiek: Sonnar 1,5,5 cm ƒ 300.—. Sonnar 1 : 2/8,5 cm ƒ 400.—, beide obj. door fabriek zelf gejusteerd. 6½ x 9 platencamera m. verwisselbare optiek (Tessar 4,5/12 cm in Compur S, en coated, gesynchr. Schneider Angulon 6,8/65 mm, bajonetvatting), dubbele balg, (bodem niet neigend) m. chassis ƒ 260.—. Stereo Kleinbeeldcamera Jules Richard-Verascope 2 x 24/32 mm, m. set Berthiot-optiek 3,5/40 mm voor mono en stereo, in tas ƒ 550.—. Deckrullo Nettel 6 x 13, teakhouten tropenuitvoering, dubb. uittrek, Tessaren 4,5/12 cm, gordijnsl. tot 1/1000 sec., m. alle toebeh. (tas, chassis, Proxaren, filters, afdrukapp. stereoscoop etc.) ƒ 290.—. Epidiascopes (afbeelding op aanvraag). Janus, groot model, in kist, m. Neo Trinest Anast. 3,6/33 cm en Liesegang anast. 22,5 cm, geheel compleet ƒ 525.—. Zeiss, bijzonder degelijke uitvoering met koelcuvet, optiek Zeiss Epiotar 4,5/40 cm en Zeiss Diotar 6,3/21 cm. Zeer geschikt voor vaste opstelling (instructielokaal) ƒ 800.-. GEVRAAGD: paraattasje voor Karat 12 prisma-opzetstuk v. Exakta Tessar 3,5 v. Praktiflex. Fotohandel H. G. Lammerts van Bueren, Nachtegaalstraat 14, Utrecht. Tel. 15303. (Maandagochtend gesloten).

TE KOOP: Leitz profielstatief voor Leica ƒ 45.-; 9 x 12 Camera met Hugo Meijer Trioplan, F. 4,5, F. 13,5 cm in Compur, 3 chassis, in tas, ƒ 45.-; 13 x 18 Camera, kwadr., dubb. uittr., 3 chassis, lens Doppel anastigm., F. 6,8, F. 24 cm ƒ 60.-; 13 x 18 Camera, kwadr., neigbaar, dubb. uittr., 3 dubb. chass., lens Rodenstock, F. 8, F. 21 cm ƒ 65.-. J. H. Mantjes, Heideweg 62, Soest Z.

Aangeboden: 8 mm KODAK CINé-CAMERA, lens 2,7, in uitst. staat. Briev.: Hoek Ostende, Statensingel 149, Rotterdam.

- 10709.

Aangeboden: Een in zeer goede staat verkerende KODAK RETINA II Compur-Rapid, lens: Rodenstock-Heligon 1 : 2, f. 5 cm, gekoppeld. Prijs ƒ 325.-. J. Estié, Mariastraat 28, Apeldoorn. Telef. 3625.

Te koop: een ATELIER FOTO-APP. met lens, „Busch Anastigmat Omnar", ser. I, F. 4,5 no 4 F. 255 mm. Brieven onder no 549335 F., aan het bureau van dit blad.

AANGEBODEN: Spiegelreflex Camera Exakta 6 x 6, met Tessar F. 3,5 - 8 cm, gecoat., camera gesynchr., met paraattas, zonnekap, geelfilter, telelens Tessar F. 4,5 16,5 cm met verlengtube; 2 tube's voor het opnemen op korte afstand, benevens originele Ihagée voorzetlens. Synchronizer Alles in staat van nieuw. Papieren aanwezig. Pracht universeel installatie voor portret- of technisch fotograaf. Totaalprijs ƒ 800.-. Br. onder no 549336 F., aan het bur. van dit blad.

AANGEBODEN: Atelier Camera 18 x 24 op 2-zuilig (vork)statief, met aparte adapter en cassette voor 24 x 30, in uitstekende staat. Prijs ƒ 600.-. 1 Voigtländer Heliar F. 4,5, 48 cm ƒ 675.-. 1 Nicolai Perscheid Portraitlens F. 5,5, 60 cm, met geelfilter ƒ 375.-. Brieven onder no 549337 F., aan het bur. van dit blad.

TE KOOP: Niet van nieuw te onderscheiden Retina II met Ektar 1 : 2, „coated" met tas, onder volle garantie ƒ 295. Genegen te ruilen. „De Cameraman" Hunzestraat 25, Tel. 21723, Amsterdam.

DIVERSEN :

Jongedame, b.z.a. als MODEL. Br. onder no 549241 F., aan het bureau van dit blad.

VR. MODEL GEVRAAGD voor portret en figuurstudies door gevorderd fotograaf in Rotterdam. Geen publicaties. Brieven met opgave v. verl. honorarium e.d. onder no 549318 F., aan het bureau van dit blad.

TER OVERNAME GEVRAAGD: Fotografisch bedrijf en/of Fotohandel. Brieven onder no 549274 F., aan het bur. van dit blad.

Ter overname gevr.: FOTOGRAFISCH ATELIER, met of zonder apparatuur. Brieven met gegevens onder no 549299 F., aan het bureau van dit blad.

Wegens gevorderde leeftijd eigenaar zoeken wij COMPAGNON in kleine drukke fotohandel, grote stad, zakenman in bezit kleinhandel-erkenning moet handelsgeest hebben. Kapitaal niet vereist. Brieven onder no 549357 F., aan het bureau van dit blad.

Fotografisch Atelier in HUURKOOP GEVRAAGD. Goed bestaan. Brieven met uitvoerige condities onder no 549316 F., aan het bureau van dit blad.

Advertenties en brieven op advertenties rechtstreeks zenden aan het bureau van „Foto" IJsselkade te Doetinchem. Betalingen van „Momentjes" s.v.p. op Postrek. No. 502260 van „Foto" te Doetinchem.

LICHTSTERK
MATGLAS IN UW REFLEX

Verbeter ook Uw reflex-camera met de

VELDSTRI-LENS

250—1000 % lichtwinst.
Vraagt Uw fotohandelaar.

Importeur : Veldman—Strik, Kerkstr. 22, Bussum, Tel. 7474

GEVRAAGD :

Zeer bekwame kracht, vlotte werker, die de patroon geheel kan vervangen. Hoofdzaak is een goede opname techniek en prima negatief en positief retouche.

Brieven met volledige inlichtingen, foto, afschrift getuigschriften en opgave verlangd salaris onder no 546363 Foto aan het bureau van dit blad te Doetinchem.

INTERNATIONALE FRÜHJAHRSMESSE UTRECHT

Wij exposeren en exporteren :

Optische instrumenten : Foto- en filmapparaten en -objectieven, microscopen, verrekijkers, brillen, instrumenten voor ophtaalmologisch onderzoek, geodetische instrumenten.

Meettechniek : Instrumenten en gereedschap voor zeer fijne metingen, afpasapparaten, optische meetapparaten voor physica.

Materiaalonderzoek : Machines en gereedschap voor materiaalonderzoek, laboratorium-apparatuur.

Medische apparatuur : Onderzoek- en behandelingsapparatuur voor artsen, boorapparatuur en -onderdelen voor tandartsen, orthopedische hulpmiddelen en apparaten.

DIA

DEUTSCHER INNEN-UND AUSSENHANDEL FEINMECHANIK-OPTIK
BERLIN C 2 · SCHICKLERSTRASSE 7

The World's Finest Selection of **NUDIST BOOKS**

All books are fully illustrated with genuine Nudist Pictures taken by World famous Camera Artists

Sussex Maidens by Roye Wyatt	Prijs	f 3.15
The Romance of Naturism by F. Mentone .	„	„ 3.15
Garden of Eden by Anne Seton . . .	„	„ 4.05
Eve in the Sun by Ronald Mason . . .	„	„ 4.05
My life story by Rosemary Andrée . . .	„	„ 4.05
British Naturism by Michael Rutherford .	„	„ 4.05
Beauty and Naturism by Douglas Stewart .	„	„ 4.50
Ideal Manhood by Douglas Stewart . . .	„	„ 4.50

Levering franco na storting op girorekening 395.669 van

PHOFIL BOOK IMPORT

AMSTERDAM - Amstelkade 42 - Tel. 27578

„COMBY"

De ideale tas voor fototrips. Licht, sterk en betrouwbaar.

Biedt ruimte aan Uw camera met alle toebehoren. Apart vak voor documenten.

Vervaardigd van 1e klas dubbelgeweven, waterproof linnen en geheel afgewerkt met tuigleder. Doorlopende riem. Verkrijgbaar in diverse kleuren. **Prijs f 11.95.**

Verkrijgbaar bij de fotohandel of per postorder „PASMAN-KOFFERS", Utr.str. 34, Amsterdam, Tel. 35195

LABORATORIUM PRINSEN

DELFT - TEL. 3034

Belichtingsmeters

SIMSON ... **f 34.—**

SIMSON de LUX **f 45.—**

met ketting

Kleurtemperatuurmeter

KELVINA ... **f 99.—**

ELECTRONISCHE FLITS APPARATEN

DE NIEUWSTE

SOLIDA

6 x 6

Ennagon 3.5

Prontor-S

f 126.—

FOTO „FERRARI"

Haarlemmerstr. 119
AMSTERDAM-C.

Nieuwsgierig ...

... is een fotoamateur evenzeer als een vakman. Maar dan moet het negatief ook tot-en-mèt gedetailleerd zijn. Zulke negatieven krijgt U met de Sixtomat J. Deze belichtingsmeter is zo nauwkeurig geijkt, dat U precies het juiste diafragmacijfer kunt instellen, zoals ook de kleurenfotografie dat eist. – Zowel de lichtmeting als de objectmeting hebt U er even eenvoudig mee in de hand.

Sixtomat

J

EEN BELICHTINGSMETER VAN GOSSEN

Importeur: J. P. VOS' Cinefoto-Import N. V. DEN HAAG

H.H. FOTOGRAFEN

N.V. LAREVO

(OPGERICHT 1934)

PARADE 4 - BERGEN OP ZOOM

TELEFOON 832

IS UW ADRES VOOR REPRODUCTIE

DAAROM

oVERAL-LAREVo

VERHUUR SMALFILMS

8 + 16 mm

Vraagt gratis filmlijst

CONTACT-FILM

Herengracht 516 — Amsterdam C. — Tel. 32510

ILOCA Ia

met Ilitar 2,9, volgesynchroniseerd, rompontspanner en sperinrichting met Prontor S sluiter **f 169.-**

ILOCA IIa

met Ilitar 3,5, volgesynchroniseerd, rompontspanner en sperinrichting met Prontor S sluiter. *Gekoppelde Duitse* kleinbeeldcamera voor slechts **f 274.-**

ILOCA STEREO II

met 2 Ilitar objectieven 1 : 3,5 f = 3,5 cm. beeldgrootte 24 x 25 mm **f 470.-**

ILOCA FILTERS, schroefvatting, in étui ..... f 9.50
ILOCA ZONNEKAPPEN, schroefvatting ..... f 6.90
ILOCA PROXIMETER, schroefvatting ..... f 50.-

Vraagt Uw fotohandelaar inlichtingen

IMPORTEUR:

BOAS FOTO-IMPORT

Groenburgwal 69 - Tel. 35684-35865 - Amsterdam C.

Veilinggebouw „DE VIJZEL"

Keizersgracht 616 - Amsterdam - Tel. 37167

FOTO, KINO, FILMS EN INSTRUMENTEN
kunnen dagelijks bijgevoegd worden

Magazijngoederen, Winkelinventaris e.a. kunnen ook ter plaatse door ons geveild worden. — Vraagt condities.

Makelaar N. C. A. J. Groenendijk. Veilinghouder.

LERO KWALITEITSPRODUCTEN

Sinds 1898

„LERO 222"

VLOEIBAAR ADHAESIEF

v. h. krimp- en rekvrij opplakken v. foto's

Zie het artikel v. d. heer Helfferich in FOTO d.d. Juli 1950 en van wijlen de Heer C. J. van Ledden Hulsebosch in FOCUS van 20 Aug. 1949

Thans ook in tubes leverbaar

Via de fotohandel leverbaar

Alleenvertegenw. voor Nederland: „TOM PAPIER", Nieuwe Hilversumseweg 4, Bussum

CHEMISCHE FABRIEK „LERO" DUIVENDRECHT
TEL. OUDERKERK A/D AMSTEL 365 (K 2973)

Bell & Howell model 221

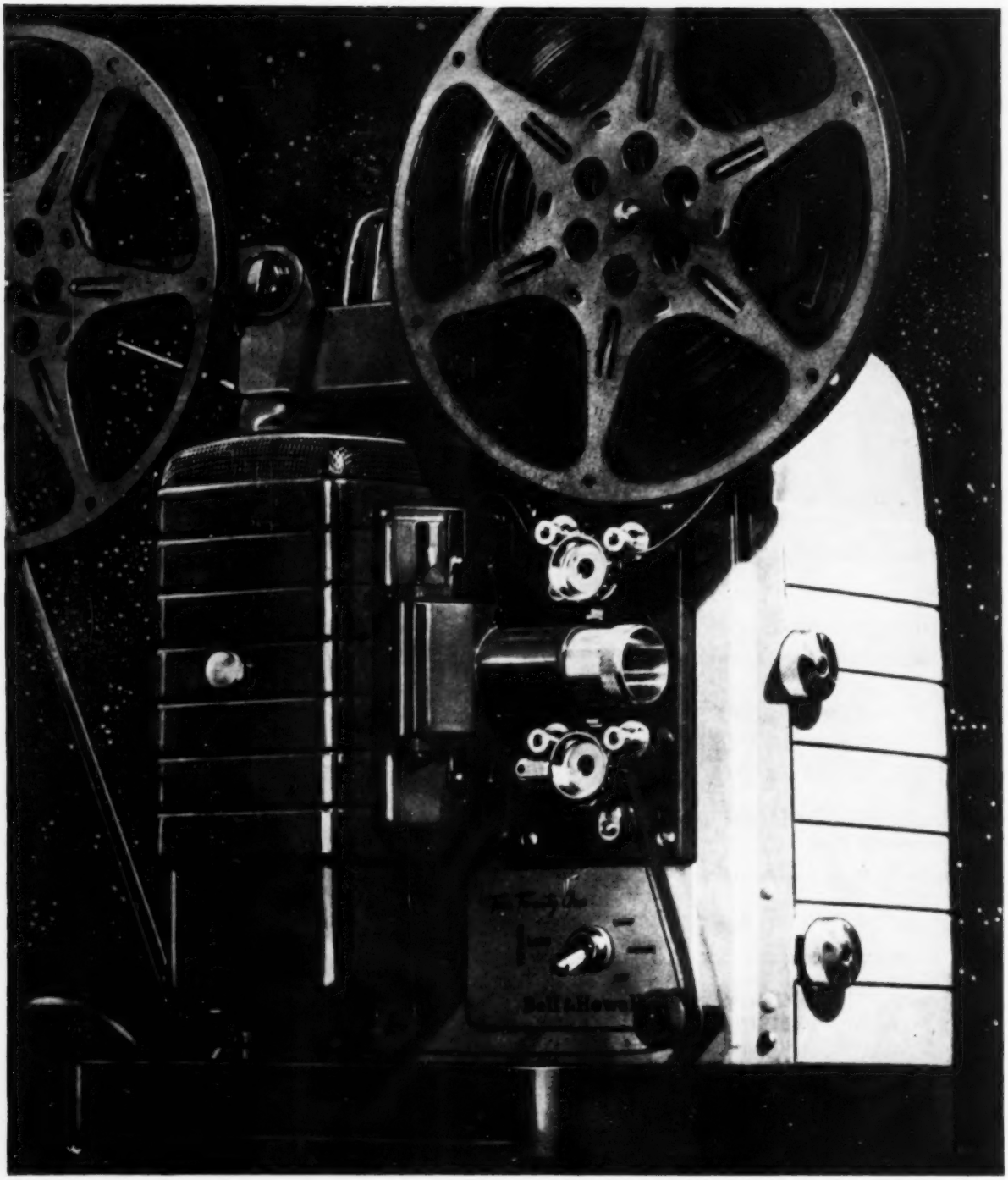

De nieuwe 8 mm 500 Watt Projector, die meer licht op het projectiescherm werpt dan enige andere 8 mm 500 Watt projector. Binnenkort verkrijgbaar bij alle Bell & Howell dealers. Prijs **f 675,-** in koffer

8e Jaargang no 3 — Maart 1955

FOTO

UNIVERSEEL TIJDSCHRIFT VOOR FOTOGRAFIE

WAARIN OPGENOMEN
KLEINBEELD „FOTO"

Officieel Orgaan van de Bond van Nederlandse Amateur Fotografen Verenigingen.
Officieel Orgaan van de Nederlandse Fotografen Kunstkring.
Redactie: D. Helfferich.

•

Redactie adres: IJsselkade 52, Doetinchem. Telef. 541 en 542. Redactieraad: Dr H. J. van Opstall, Dr J. J. M. van Santen, G. A. W. Wagenaar, N. C. A. J. Zomer N.F.K.

•

Uitgave: Uitg. Maatschappij „C. Misset" N.V., Doetinchem; postgiro abonnementen 502259, postgiro advertenties 502260; postgiro afdeling Boekhandel 502258. Postrekening voor België. Antwerpen no 508163. Telefoon Doetinchem 541 (5 lijnen).

•

Verschijning: Maandelijks op de Vrijdag omstreeks het midden van de maand, behoudens bij bijzondere evenementen.
Abonnementsprijs: *f* 9,90 per jaar bij vooruitbetaling voor leden van bij de Bond van Nederlandse Amateur Fotografen Verenigingen aangesloten verenigingen en clubs - voor niet-leden *f* 11,— per jaar bij vooruitbetaling; voor het buitenland (behalve België) *f* 12,50. Abonnementsprijs voor België frs 225 per jaar bij vooruitbetaling. Losse nummers *f* 1,—, in België frs 20.

•

UIT DE INHOUD

	blz
Smokkelen niet lucratief	57
Besproken apparatuur 58, 61, 68, 77, 78, 79,	80
Op de snijtafel	62
Uitslag FOTO wedstrijd	65
Film	67
Circus, zand en zaagsel	69
Hoe presenteert men de moderne foto?	75
Bondsnieuws	85
Omslagfoto van F. G. Rotteveel Mansveld	

De griep greep, nu hier, dan daar, en stagneerde het uitkomen van dit nummer zodanig, dat het te laat is. Wilt U dit excuseren?

VAN DE REDACTIE

Het wil ons vaak overkomen, van die losse opmerkingen te maken en door FOTO rond te strooien, wetende dat velen dit zeer op prijs stellen. Daarbij hebben wij in het vorige nummer iets gezegd over smokkelen, dat door velen anders blijkt te zijn gelezen dan door ons is bedoeld, en dit is voldoende reden om op de duidelijkste wijze en dus op deze plaats, onze opinie daarover te geven.

Indien U ooit de neiging voelt binnenkruipen, door ontduiking van invoerrechten en weeldebelasting voordeliger aan iets te willen komen, raden wij U ernstig aan: doe dit niet. Bedwing het, zucht desnoods, maar zucht gelaten. Behalve op ethische maakt U ook op puur technische gronden een fout. En wat nu volgt steunt in alle opzichten op ervaringen, die wij via derden opdeden. Om te beginnen is de kans zeer groot dat U'w aankoop aan de grens ontdekt wordt. Dan hebt U een ferme boete te betalen en U'w spul wordt geconfiskeerd. U bent dan alles kwijt tot eenzelfde bedrag, als wanneer U het hier te lande zoudt hebben gekocht en dan wel een gelukkig bezitter zoudt blijven. En er wordt zeer veel geconfiskeerd, daar de douane uiterst scherp let op alles wat met fotografie verband houdt.

Doch er is meer. U kunt later dergelijke zaken niet weer meenemen op een reisje over de grens. Indien U zoudt trachten daarvoor een identiteitspapier te verkrijgen, wordt dit niet verstrekt, omdat de centrale registers de legale import niet aangeven, de ambtelijke molen gaat draaien tot het voor U zeer zure einde..... Knoeien met gefingeerde kwitanties helpt niet, het wordt van punt tot punt in de boeken uitgezocht en een ieder die poogde het geval te dekken, krijgt een naar pijpje te roken.

Gaat er iets aan de apparatuur mankeren, dan kunt U zich nooit tot de importeur wenden om reparatie, want prompt meldt zich de illegale import met zijn nasleep. Wilt U het apparaat ooit verkopen, dan kan de nieuwe eigenaar allerlei narigheid ervaren en men vindt U. Wordt het apparaat gestolen: ga maar niet naar de politie.

Men schijnt er geen begrip van te hebben, hoeveel tijd de recherche besteedt aan de verificatie van legale import. Alleen hij, die — gelijk wij — herhaaldelijk vragen van rechercheurs te beantwoorden krijgt (als voorbeeld: de Momentjes worden steeds doorgeplozen) beseft hoe nauwkeurig dit apparaat werkt.

Vandaar onze ernstige raad — alleen reeds op deze „technische gronden" (er zijn ook nog morele, nietwaar!) — zo U ooit die neiging voelt binnenglijden: doe het niet. Het eindigt niet met de hartklopping tot een paar kilometer binnen de landsgrenzen, dan begint het pas. Dat is naar en vergalt je plezier in dat ding.

Nieuwe Camera's

die wij beoordeelden

Van de firma Meylink's Fotogroothandel C.V. in Rotterdam ontvingen wij een serie *Adox camera's* ter beoordeling.
Het betreft hier een serie goede camera's voor eenvoudige verbruikers, dus de mensen die iets platters willen hebben dan een box, en ook iets beters, doch vooral iets eenvoudigs. Op die normen willen wij deze camera's eens bekijken, doch daarbij bleken graduele verschillen, die hen een klasse hoger brengen.

ADOX START. Een eenvoudige rolfilm klapcamera 6 x 9 met kleine raamzoeker, Variosluiter met B en 3 momenten (1/25, 1/75 en 1/200, dus de juiste serie) synchrooncontact en objectief met frontlensinstelling. Een eenvoudige camera dus, maar goed van constructie en met een Steinheil Cassar 6,3. Prima optiek dus, wat belangrijk is.

ADOX SPORT I A. Een rolfilm klapcamera, die nog steeds eenvoudig is in behandeling, doch zich direct onderscheidt door het keurige uiterlijk. Formaat: 6 x 6 of 6 x 9, naar verkiezing. U legt nl. dan een rampje in, en verschuift iets bij het rode venster. Per film moet U dan hetzelfde formaat blijven gebruiken. Er is echter nu een goede optische doorzichtzoeker, plus een schoentje (bv. voor de flitshouder). Evenals de vorige camera een rompontspanner, nu op de Pronto sluiter. De rompontspanner blokkeert als U de film niet hebt doorgedraaid. De Pronto is gesynchroniseerd en heeft een zelfontspanner; hij heeft tijden met B, en 1/25 tot 1/200 sec, een scherptedieptetabel en een keurig satijn verchroomd voorfront. Hij omvat een reflectie-arme Steinheil Cassar 4,5 met frontlensinstelling.

ADOX SPORT II B. Een camera, die in vele opzichten op de vorige gelijkt, doch de formaatwisseling mist. Het formaat is dus 6 x 9. De optiek is een reflectie-arme Schneider Radionar 4,5, gevat in een Prontor S sluiter (gesynchroniseerd, met zelfontspanner), die dus tijden heeft met B en 1/1 tot 1/250 seconde. Ook hier een rompontspanner die vergrendeld is als de film niet is doorgedraaid, een optische doorzichtzoeker en een schoentje voor extra opzetstukken.

ADOX 35 CPS. Een eenvoudige 35 mm camera met bijzonder kleine afmetingen, lekker in de hand liggend, eenvoudig van constructie, hetgeen niet impliceert: matig. Het geheel is doordacht en doelmatig. Opwindspoel, terugwindspoel, filmteller zijn stevige onderdelen en niet onmatig groot. De rompontspanner is gekoppeld aan het transport. Een Prontor S sluiter met synchrocontact en zelfontspanner, tijden van 1/1 tot 1/300 sec en B, scherptedieptetabel. Reflectie-arm gemaakte Steinheil Cassar 2,8—45 mm, dus wederom het principe: eenvoudige degelijke camera, weinig franje (weinig „om aan te denken"), prima optiek. Ook een camera dus die het „doen" zal. Optische doorzichtzoeker met extra schoentje daar bovenop (afneembaar).

ADOX GOLF II. Een springcamera, dus liggend formaat, dat herinnert aan 6 x 9, doch dan met 6 x 6 en de filmspoelen er naast, zodat een plat geheel ontstaat, en een zeer gunstige filmvoering. Optische doorzichtzoeker, schoentje voor opzetstukken, rompontspanner, die versperd staat als de film niet is doorgedraaid. Een rood signaaltje geeft aan of de ontspanner vrij staat. Prontor-S sluiter, met zelfontspanner en synchroon-contact, tijden van 1/1 tot 1/300 sec en B, scherptedieptetabel en een reflectie-arme Steinheil Cassar 4,5—75 mm. Een camera die bijzonder prettig in de hand ligt.
Samenvattend: een serie zeer prettige camera's, die stuk voor stuk aantrekkelijk in prijs liggen en goede kwaliteiten bieden. Men is uitgegaan van het principe: eenvoudige bediening, sterke constructie, geen „overbodige franje", verzorgd uiterlijk, goede optiek. Een gezond principe, vinden wij, voor camera's die voor de zeer velen bedoeld zijn.

PRIMARFLEX

Van Foto-Cine Foka N.V. te Rotterdam ontvingen wij ter beproeving een *Primarflex camera* 6 x 6. Dit is wel een bijzonder mooie camera, iets waarop elke bezitter trots moet zijn en die hij met liefkozende vingers ter hand moet nemen. Zo althans verging het ons. Deze camera is zwaar en ook niet miniatuur, hoewel hij zeer compact is gehouden. Het is echter één brok instrumentmakerswerk van begin tot eind en fantastisch mooi in elkaar gezet. Zo bekeken is de prijs beslist niet hoog te noemen, zelfs bescheiden. Een ogenblik wordt men afgeschrikt door de vele knoppen, doch na vijf minuten is men daarin thuis. Wij zien hier niet minder dan de herleving van de vroegere spleetsluiter-reflexcamera's, doch dan in moderne zin gewijzigd.
De optiek is verwisselbaar, ons exemplaar had een voortreffelijke Jena Tessar 3,5—105 mm met diafragmastop.

De gordijnsluiter heeft 1/1 tot 1/1000 seconde en T en B. Het (6 x 9 rol.) filmtransport meet automatisch en telt automatisch. Bij dit transport spant men tevens de sluiter en richt de spiegel. Ook zonder dit spannen kan de spiegel met een afzonderlijke knop worden gesteld.

Voor een eenlenzige reflex loopt alles wel buitengewoon soepel en een schok bij het opnemen komt niet voor. Het achterstuk is afneembaar, waarbij de rolfilm op een los stuk wordt ingezet. Neemt men dit weg en trekt het drukvenster uit, dan ontstaat een ruimte die een platencassette kan opnemen. Dit alles is weer dermate gaaf uitgevoerd, dat men bemerkt met kwaliteitswerk te maken te hebben. De sluiter is nog uitgerust met synchronisatiecontacten en een apart uurwerkje voor de zelfontspanner, die „onderweg" weer kan worden stop gezet.

Resumerend: een prachtig stuk instrumentmakerswerk met voortreffelijke kwaliteiten, een veelbelovende veelzijdigheid van toepassing en eerste klasse optiek, alles tegen een zeer aanvaardbare prijs. Het zou ons niet verbazen indien deze camera op den duur verder „uitgebouwd" zou worden met een wisselmagazijn, waarbij men halverwege van filmsoort (zwart-wit en kleuren) kan verwisselen. De mogelijkheden liggen er zeker in.

PHOTINA

Van J. P. Vos' Cinefoto-Import N.V. te Den Haag ontvingen wij ter beproeving een exemplaar van de *Photina Reflex* 6 x 6, en wel het type II.

Het gaat hier om een camera met het uiterlijk van de Rollei, dus met een tweelenzig front. De zoekerlens wordt via een spiegel echter niet gevolgd door een matglas, doch door een zeer grote vierkant afgesneden lens, waardoor er sprake is van een enorme brillantzoeker, die een beeld 4 x 4 geeft van buitengewone helderheid. Dit beeld is dus 2/3 maal ware grootte van de opname.

Het opname-objectief is een Westar 3,5 anastigmaat met frontlensinstelling (reflectie-arm gemaakt) in Pronto sluiter (B en 1/25—1/200 seconde) met zelfontspanner en synchrooncontact. De instelring bevat een scherptedieptetabel. Het type I heeft een achromaat 1 : 9 en een sluiter met B, 1/50 en 1/100 sec.

Het gaat hier dus om een eenvoudiger camera, waarbij veel zorg is besteed aan het keurig uiterlijk, o.m. door verchroomde randjes, die keurig lijnen tussen het zwart lederen bekleedsel.

De sluiter heeft een vergrendeling, waardoor deze niet ontspannen kan worden zonder de film eerst te hebben getransporteerd. Een zeer prettige rompontspanner op een goede plaats garandeert een schokvrije (zeer soepele) opname.

Het filmtransport is goed (want zeer eenvoudig gehouden) en de achtersluiting is doordacht, waardoor kans op lichtlek wel uiterst gering is geworden. De filmaandrukplaat is van het goede soort.
Wij hebben met deze camera proefopnamen gemaakt, waarbij bleek, dat het objectief een zeer behoorlijke prestatie levert.

Gelet op de lage prijs is hier dan ook sprake van een goede camera, geschikt voor hen die iets eenvoudigs wensen in de bediening, als het ware een box met veel groter mogelijkheden en ook mooier uiterlijk. Zij kopen daarbij dan tevens iets degelijks in constructie.

J. M. P. Frijns, Amsterdam — *De naaktstudie — 1e Prijs Juniores FOTO wedstrijd*

Niet vaak zagen wij een zo plezierige table-top, een prent om heel lang naar te kijken en dan zachtjes te grinniken. De man die dit naaktmodelletje gewrocht heeft, die daar dit snuitje op tekende, is een artiest. Doch de fotografische kwaliteiten zijn niet minder goed. Kostelijk plastisch licht, dat ruimte suggereert, goede contrastwerking, kortom een goede sfeer. Frijns maakte dit met een 9 x 12 camera op HP 3, belichtte 7,5 seconde bij 12,5 en ontwikkelde in Microdol.

Frater M. Liduinus, Utrecht, die lange tijd met bloemstillevens zijn kunnen in tonaliteit en zijn productiviteit had getoond (en eerste prijzen behaald) promoveerde naar de Gevorderden met dit gave meisjesportretje. Hij zond er twee in, en ook de tweede drukken wij (kleiner) af. Dit laatste staat zwakker op verschillende punten. Zo is het tweede oog niet gaaf, vat het oor veel meer licht dan wenselijk is, en heeft hij iets laten bestaan (het gevaar bij deze kopstand) dat de vakman met retouche zou verwijderen: de achterste wang onder de neus en boven de lip. En toch..... de schoonheid van het meisje wordt in het bovenste portret voortreffelijk gegeven, doch het onderste geeft meer karakter.

HOEWEL WE NAAR DE LENTE GAAN

.....vraagt Cinon onze aandacht voor (wat men noemt) projectie-artikelen: kleurendia's en projectoren daarvoor.

Want men kreeg de vertegenwoordiging van het *V-Dia-Verlag G.m.b.H., Heidelberg*; een instelling die mede onder leiding staat van Willy Vogt. De lijst van „ständige Mitarbeiter" is indrukwekkend. Er is Walther Benser bij. En Prof. Hans Weber. Nu komt dat „Verlag" met reeksen van kleurenplaatjes op Agfacolor. En gans-niet-gek; we zagen verscheidene die zéér acceptabel waren. Enkele van die reeksen (voornamelijk de studie-reeksen) worden alleen per serie geleverd; maar andere weer kan men per *stuk krijgen*. Zodat de man, die naar Italië of Zwitserland geweest is, zijn eigen opnamen aan kan vullen; of zodat de kunstminner zijn serie schilderijen-repro's langzamerhand bijeen kan brengen. „Man kault sie wie Postkarten.....!"; inderdaad een idee dat ingang vinden zal.

Er zijn óók sprookjesseries. En we horen dat in Germany verscheidene fotohandelaren er een verhuurafdeling van hebben gevestigd. Die uitstekend loopt, en die ongetwijfeld ook hier zal willen.

Cinon brengt nog andere kleuren-series uit: de *Cinoslides*, die men zelf laat aanmaken. Plaatjes van Nederland, toeristisch bekeken. In kartonnetjes, maar goed beschermd. En we vonden er menig prettig plaatje tussen.

Diezelfde kartonnetjes kan men verkrijgen om er de eigen dia's in te vatten. Het monteren gaat bijzonder vlot, want ze plakken automatisch. En nu is er de vraag of men de eigen dia's in kartonnetjes zetten moet, en of ze niet beter achter glas geborgen zijn. Maar daar is een antwoord op: geen enkele colorfilm bevat louter meesterwerken. Derhalve gaat niemand âl zijn plaatjes „officieel" omlijsten. Maar er zijn dan toch verschillende bij, die men in alle geval een tijdlang wil bewaren en tóch eens geprojecteerd wil zien. Welnu: dâârtoe zijn die kartonnetjes er, tegen tien cent per exemplaar.

Voor die projectie overigens: er zijn de *Beli projectoren* gekomen, verschillend van prijs en in hoedanigheden. Zo is de *Belirex*, van plastic, een goede huiskamer-projector, waar men óók de dochter van elf of de zoon van dertien mee kan laten werken. De *Beligrand* is voor scholen en (kleine) zalen. Ondanks de 250 Watt van de lamp heeft deze apparatuur geen ventilator-koeling. Het huis wordt daardoor nogal warm. Maar het voorstuk en de plaatjes niét. Dank zij twee warmte-filters. Men heeft de keus uit twee opticken: de Belistar f : 3,5 of de Steinar f : 2,8. We hebben de randscherpte van beide kunnen controleren. En waren tevreden. Ook aangaande de practische lichtsterkte.

Ja, en nu gaan we wel naar de lente, zelfs naar de zomer. Maar wie zegt dat er geen dia's worden vertoond tijdens de zang der nachtegalen? Het woord „seizoen" moeten we op dit gebied laten vervallen.

DE FA BOAS FOTO-IMPORT (Iloka, Amato, Dacora o.a.) heeft in het bekende pand aan de Groenburgwal te Amsterdam een showroom ingericht. We hebben ervaren dat men er even rústig over allerlei kan zitten praten. Als het koud en kil is, bij de prettig-brandende haard.

Ander nieuws aangaande Boas is, dat er een filiaal wordt geopend in Groningen. Aan het Van Brakelplein. Men hoopt dat de afnemers in het Noorden deze activiteit zullen waarderen. De Noordelingen enigszins kennende, twijfelen we daaraan niet.

Wat Boas voornamelijk „brengt": behalve de Iloca-camera's voor klein-formaat, de *Dacora serie* (0, I en II) voor 6 x 6. Men zal straks een goede klapcamera in dit formaat, met f : 6,3 (zij het met een super-eenvoudige sluiter) kunnen aanbieden voor een *f* 60,—. De andere modellen zijn van hetzelfde type, maar hebben nog lichtsterker optiek en „betere" sluiters. Zo heeft model II: een Emmar f : 3,5 in Pronto S.

Wat de vergroters betreft: men kent wellicht de eenvoudige, goedkope, aa-dige Amato-Firm, voor kleinformaat? Dat apparaatje, waar niet het lampenhuis, maar het tafeltje verstelbaar is? Er is nu een nieuwe Amato-Firm, die „normaler" is gebouwd. Met Laeck optiek f : 6,3, coated-en-al. Voor minder dan *f* 100,—. Voor 6 x 6: de Amato-Six. Dubbel-condensor; f : 3,5; en uitgevoerd in wit email. Óók niet duur.

HET IS GOED — het is steeds goed — te bedenken dat elke zaak twee kanten heeft. Zo konden wij dezer dagen de opmerking horen dat het fotografisch materiaal zo duur is; dit gebeurt vaker, en wij vergeten dan dat vele andere dingen evenzeer duur zijn, waarbij wij ons niet voldoende realiseren, een goedkoop eilandje te zijn in een dure wereld. Doch daarbij werd toen min of meer gesuggereerd, dat er dik verdiend wordt aan het fotomateriaal. Daartegen nu moeten wij beslist stelling nemen.

Het is zo, dat de invoerrechten en de daar nog op komende weelde-belasting het materiaal duur maken, zelfs aanvankelijk zo duur maakten, dat de Staat inzag hiermee een nobele ontspanning zo-als het fotograferen toch is, te „vermoorden" en dus een inkomsten-bron te verliezen. Er is toen wat af gegaan, maar nog drukt dit zwaar, te zwaar. Dat heeft tot gevolg, dat de importeur alle mogelijke wegen zoekt, toch tot een prijs te geraken, die de verbruiker zo min mogelijk remt, hetgeen betekent: concessies bij de fabrikant, nog meer concessies bij de importeur, evenzeer concessies bij de handelaar. Bedenk dit als U een filmpje koopt: het is reeds lang geen glorieus artikel meer, en men hoopt slechts op een zeer grote omzet, die dan weer iets goed kan maken.

En zo men de prijs weet te verlagen: waardeer dit ten volle, want het betekent veel meer dan de buitenstaander beseft. Het is niet onze taak, hier met exacte cijfers te komen, doch dezer dagen konden wij toevallig eens in die cijferkeuken een blik slaan en wij zijn geschrokken. Laten wij daar even aan denken, voordat wij, zo geheel alleen-maar-vanuit-eigen-standpunt, een smalende opmerking maken.

WIE GAAT DIT MOOIS VOOR ONS MAKEN?

Er zijn in de Verenigde Staten reeds enkele jaren radio-actieve stofkwasten verkrijgbaar. Wij hebben daarover al eens meer iets verteld. Als men nl. met een kwast iets afstolt, geraken kwast en voorwerp tegengesteld electrisch geladen, waardoor zij o.a. zwevend stof (dat men juist losgemaakt en opgewaaid heeft) aantrekken, indien de omgevende lucht enigszins droog is. Het zelfde geldt voor kurk droge glaasjes van (verwarmde) afdrukkasten en vergroters. Hoe steviger en sneller men borstelt, des te erger dat effect is. Vandaar dan ook de raad, bij die gelegenheid heel langzaam te aaien.

De Static Master van Nuclear Products Co., 10173 E. Rush Street, El Monte, Cal. — Polonium zendt alpha-deeltjes uit.

Door de lucht bloot te stellen aan de straling van een radio-atieve stof vindt direct ontlading plaats, daar de lucht dan geleidend wordt. In de V. S. heeft die speciale stofkwast dan ook een stukje kunstmatig radio-actief gemaakte stof, dat het oppervlak bestralen kan.

Men maakt hier in Nederland stofkwasten, men kan hier thans ook stoffen kunstmatig radio-actief maken, dus.....

Er blijken hier in Nederland geen octrooien op dit gebied te zijn verleend, dus.....

Tenslotte is het toch zo, nietwaar, dat een kwastenfabrikant zijn product beter kan verkopen, als hij iets extra's mee kan aanbieden. En fotografen (eerste afzetgebied geschat op 8000 als het ding niet duur, en 4000 als het wat duurder is) zijn niet de enigen, die er baat bij zouden hebben. Moeten wij heus alle categorieën gaan opsommen, die baat zouden hebben bij een kwast of borstel, die niet zelve stoffig wordt door het afstoffen? De kwastenfabrikant die dit leest zal ze — dunkt ons — zelf wel weten op te noemen.

Op de Snijtafel

Foto's voor deze rubriek kunnen te allen tijde worden gezonden naar redactie FOTO, Uitgevers-Mij „C. Misset" N.V. te Doetinchem, met vermelding links boven op de enveloppe: Snijtafel. De heer Hens verzamelt deze foto's, en kiest daaruit om zijn onderwerp te illustreren. Men houde er rekening mee, dat zij aldus lang in portefeuille kunnen blijven. Zend niet groter in dan 13 x 18 of 18 x 24 maximaal, liefst ongemonteerd. De beste foto uit de oogst van elke maand wordt door de heer Hens gewaardeerd als Foto van de Maand, en door ons met een premie (deeltje ter keuze uit de Foto-serie) beloond. Zend goed werk in, het behoeft niet volmaakt te wezen, maar het moet wel iets willen uitdrukken.

Wanneer deze rubriek onder Uw ogen komt, dan zijn er al weer meer dan zes weken verlopen sinds ons land door een catastrophe getroffen werd groter dan in eeuwen is voorgekomen. Tengevolge van de Tweede Wereldoorlog en de bezettingsjaren hebben duizenden Nederlanders het leven gelaten en na de bevrijding klonk de kreet: „Wij mogen nooit vergeten". Ook nu kunnen wij deze kreet herhalen: „Wij mogen nooit vergeten", de omvang van de ramp, het ondraaglijke leed van hen, die behalve have en goed ook dierbare familieleden en kennissen hebben verloren. Leed wordt zo gauw vergeten en woorden zijn zo goedkoop. Maar zoals een kunstenaar zijn ontroering in beeld, klank of geschrift tracht te uiten, zo is het begrijpelijk dat in omstandigheden als deze bij vrijwel iedereen het verlangen zijn gemoed uit te storten een uitweg moet vinden. De natuurelementen hebben weer eens te meer bewezen hoe nietig de mens is, niettegenstaande alle vooruitgang van wetenschap en techniek. De bestaanszekerheid van de wieg tot het graf is een illusie en meer dan ooit moet het devies luiden: „Weest waakzaam!"

Maar laten wij bij alle duisternis toch naar een paar lichtpunten zoeken en deze zijn, dat een storm als deze maar eens in de 300 jaren voorkomt en dat, had dit onheil een halve eeuw vroeger plaats gehad, men geen helicoptères, amphibievoertuigen en andere moderne technische uitvindingen, waaronder ook de fotografie, tot zijn beschikking had gehad, waardoor het aantal slachtoffers nog oneindig groter zou zijn geweest.

Een gevoel van verslagenheid is de eerste week over het gehele volk gekomen. Men kon zijn gedachten niet bij het werk houden. En toch moeten wij voort, al kost het meer inspanning dan in normale tijden. Het leven eist zijn rechten op.

Meer dan ooit gaan mijn gedachten uit naar het eenvoudige, simpele amateurkiekje, zoals er duizenden gemaakt zijn en nog gemaakt worden. Echte doodeenvoudige kiekjes, die uit fotografisch-technisch en artistiek oogpunt niet de minste of geringste waarde hebben en dientengevolge als een onbetekenende herinnering vaak verwaarloosd en daarna vernietigd zijn. Hoe vaak heb ik bij mijn voordrachten niet een lans gebroken voor dat herinneringskiekje. „Plak het in een album, bewaar het zuinig, kijk er desnoods jaren niet naar, maar eens zal de tijd komen, dat de waarde er van tot U zal doordringen." Hoe vaak heb ik dit mijn gehoor niet toegeroepen. Degenen onder de watersnoodslachtoffers die indertijd zo'n album hebben aangelegd en dit hebben weten te redden, zijn een schat rijk, want in dat album komen waarschijnlijk kiekjes van familieleden en bekenden voor, die het leven hebben gelaten. Het is dan de enige visuele herinnering die is overgebleven.

Ik heb hier voor mij liggen het Januari-nummer van FOTO, pag. 15, waarin de foto van de maand voorkomt. „Zou het gaan?", van D. Hack te Renesse. Tragische symboliek! „Zou de pomp water geven?" Water en vuur hebben voor kinderen een buitengewone aantrekkingskracht. Zij beseffen niet dat beide elementen monsters kunnen zijn. Gelukkig maar. Op 27 Januari, dus vijf dagen voor de ramp, zond de maker van deze foto mij weer een foto met een uitvoerig schrijven. Dat zijn foto een waardering had verworven, had hem weer moed gegeven. Dertig jaar amateur, tot 1951 in Dordrecht woonachtig, gepensioneerd wegens invaliditeit, verhuisd naar Renesse. De fotografie werd gedeeltelijk een levensvulling voor hem. En dán schrijft hij verder: „Nu zult U wel begrijpen, dat het voor mij meer dan in gewone gevallen betekende ‚ik kan nog wat'. En nu zend ik U weer een foto, meer om Uw oordeel te weten dan direct als foto voor de snijtafel." En dan: „ik weet Uw adres niet en ik heb nog twee foto's liggen die ik inleverde op de eerste vergadering van onze pas opgerichte club ‚De Westhoek'. Wij tasten nog. Mag ik ze U ter beoordeling sturen? Zit er iets in, dat de mogelijkheid insluit later aan wedstrijden mee te doen? Wij zitten hier zo afgelegen en komen met goede fotografen niet in aanraking. En nu de ingezonden foto ‚In de laatste zonnestralen', de eerste na mijn ziekte. Een pul en een vlakke schaal, de eerste grijs, de tweede crème, bijna wit. Ze stonden in een donkere hoek van de kamer op het dressoir, net nog verlicht door de laatste stralen van een winterzonnetje, dat door het raam naar binnen viel en het effen behang niet meer bereikte. Mij trof het fijne licht, heel laag zijlicht, de prachtige maansikkel, als het ware van de schaal en de typische reflex er van op de pul. Het was een toer om het kleinbeeldmotief zuiver te houden. Eigenlijk geen foto voor kleinbeeld, maar ik heb helaas geen ander toestel en ik kan juist van stillevens en kleine deelopnamen het moeilijkst afblijven."

En dan volgen de gegevens: film: Ilford H.P. 3;

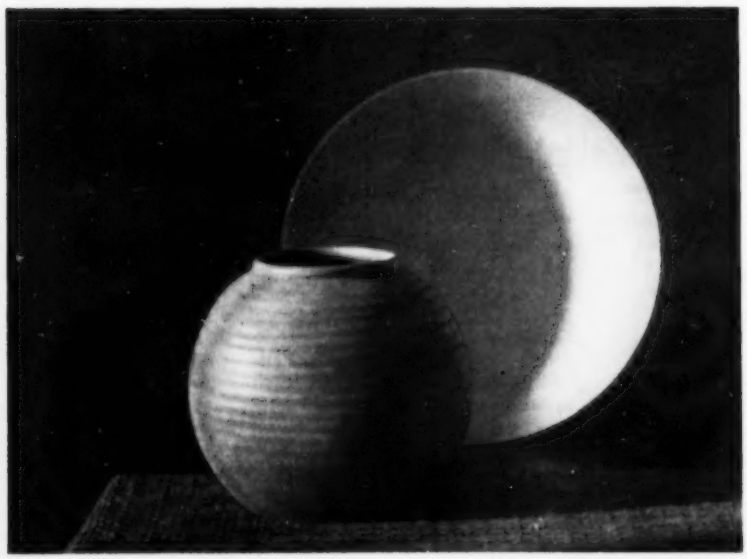

In de laatste zonnestralen — *D. H. te R.*

objectief: Berthiot f : 1,5—5,5 cm; afst.: 1,25 m; diafr. 8; tijd: Januari 4.45 uur; uitsluitend zonlicht; ontw. in Dupont fijnkorrel ontwikkelaar 24° ; 7 minuten.

Tot zover de mededelingen van de inzender. Wat een vreugde beleeft deze bescheiden werker in zijn hobby, maar ook welk een liefde en toewijding! Eén geval uit de honderden! De fotografie voor een invalide gepensionneerde een levensvulling! Een pas opgerichte fotoclub! Wat een verloren illusies! Wij leven nog in bange vreze en weten niet precies hoe groot het leed is dat Renesse heeft getroffen. Eerst later zullen wij de ware toedracht pas vernemen. Geve God dat het niet te tragisch zal zijn.

In „*De laatste zonnestralen*" vinden wij belichaamd de toevallige schoonheidsbeleving. Daar stonden een pul en een schaal zonder enige opzet neergezet. Misschien stonden ze er al dagen lang, onopvallend, verlicht bij dag- en avondlicht tot uiteindelijk door een toevallige lichtspeling de schoonheid werd ontdekt. Een kwestie van minuten! Zo heeft het toeval vóór de uitvinding der fotografie duizenden malen een dergelijke compositie getoverd, in de meeste gevallen onopgemerkt en wanneer in die dagen een kunstzinnig mens, die geen tekentalent bezat door de schoonheid er van getroffen werd, kon hij hoogstens hebben uitgeroepen: „Kon ik dit beeld maar vasthouden?" Het was gedoemd te verdwijnen en alleen de herinnering bleef over. Dit blijft voor mij steeds de quintessence der artistieke fotografie. Ze zijn zeldzaam deze gevallen en ze zijn te teer om aangeraakt te worden, ook al zou men tekortkomingen ontdekken. Waar het een kwestie van minuten is, daar moet de kunstzinnige fotograaf zijn kans grijpen en binnen enkele minuten schotklaar zijn. Vaak is het dan ook een gerén en gevlieg om geen minuut verloren te laten gaan en is in dergelijke gevallen de kleinbeeldcamera, wanneer deze tenminste van brandstof is voorzien, het bij uitstek aangewezen toestel. Bij de beoordeling van dergelijke opnamen is het dan ook van grote waarde op de hoogte te zijn van de omstandigheden waaronder de opname gemaakt is, teneinde kleinzielige critiek te voorkomen en op de vreugde van de maker geen domper te plaatsen. Een geheel andere kwestie wordt het wanneer een dergelijke opname wordt ingezonden voor een fotosalon of fotowedstrijd, waar uitsluitend het eindresultaat beoordeeld wordt zonder rekening te houden met de omstandigheden waaronder de opname werd gemaakt, waar compositie-specimen gevraagd werden, die nieuw zijn, die een schok geven en die voor de fotografenbezoekers wegwijzers zijn naar onontgonnen gebieden.

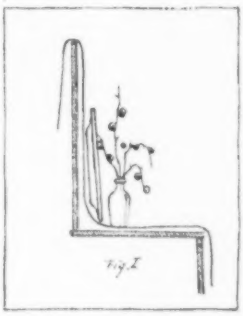

Daglichtopname — *F. N. te A.*

Wanneer wij ons dus losmaken van de omstandigheden waaronder „In de laatste zonnestralen" is gemaakt en ons dan afvragen, wanneer dit stilleven gecomponeerd zou zijn, of er dan nog niet het een en ander aan toegevoegd of weggelaten had kunnen worden, dan is dit niet als afkeurende critiek bedoeld, maar slechts lering. Het zou m.i. dan dit moeten zijn: in de vaas een enkele bloesemtak, gericht naar de linker bovenhoek. Wij zouden dan drie, in plaats van twee objecten verwerkt hebben, een oneven getal, dat zonder hiervoor een definitieve verklaring te geven, boven een even getal, nagenoeg altijd de voorkeur verdient. De richting van de tak zou tegenover de uitgesproken diagonaal werking in de compositie van links beneden naar rechts boven een tegenwicht vormen. Een effen tafelkleed zou te prefereren zijn geweest, daar dit thans tegenover de tere vormen van pul en schaal, te veel afleidt. Noemen we tenslotte nog een technische tekortkoming, nl. de indruk niet met een schaal van meer of mindere diepte, maar met een vlakke plaat te doen te hebben.

Een analoog geval treft U aan bij het volgende stilleven, waarbij vele punten van overeenkomst en verschil met het vorige duidelijk te bespeuren vallen. Ook hier twee voorwerpen als hoofdmotief, echter met een groter verschil in volume en in materiaal. De trait d'union vormen de vruchten- en bloesemtakjes, die niet gemist kunnen worden en het te grote verschil in afmeting der beide hoofdmotieven overbruggen. De materiaalweergave van de tinnen schotel is prachtig. Maar ook hier storen zowel het drukke patroon van het tafelkleed, de onscherpte van de voorkant er van en de té geprononceerde afscheiding van voor- en achtergrond. Voor dergelijke stilleven-composities blijft steeds aanbevolen voor- en achtergrond onzichtbaar in elkaar te laten overgaan door middel van een opgehangen of over een verticale achtergrond omgeslagen doek van effen materiaal (zie figuur 1). De rechterbovenhoek is, waarschijnlijk door overmatig doordrukken, te donker geworden, terwijl daarentegen de linkerkant van de achtergrond te licht is. Een opgave als deze is de moeite waard nog eens

Avondrit — *A. H. te A.*

S. D. Domeyer, Baarn

Op de plassen — Foto van de maand

overgenomen te worden. Laat het desnoods twee of drie keer zijn, het gaat per slot van rekening om de finesses, the finishing touch. Wanneer het de maker dan bovendien zou gelukken het contrast in de toonschaal van het vaasje nog enigszins te verzachten, dan kan hij meer dan tevreden zijn.

Dat het water niet altijd een gevreesde vijand behoeft te zijn, maar in de meeste gevallen een goede vriend, tonen ons de kalmte, vrede en rust die uit de volgende foto „*Op de plassen*" spreken. Een stemmingsbeeld, dat op een kleine oppervlakte een geweldige ruimte suggereert. Van woest geweld is hier geen sprake; wie daar in dat zeilbootje op die uitgestrekte plas rondobbert, komt tot rust en kalmte. Waar is die beter dan op het water te vinden, wanneer dit zich van zijn goede zijde doet kennen? Persoonlijk zou ik de voorkeur geven aan het laten vervallen van de witte wolk aan de bovenzijde, al wordt aan de andere kant de hoge hemel daardoor enigszins gedrukt. Het kleine, maar toch markante hoofdmotief, het zeilbootje, is juist geplaatst. De rietpluimen aan de linkerkant versterken de dieptewerking, evenals de zacht getinte horizon. Bijzonder fraai is de lichtflikkering op de wateroppervlakte, die eigenlijk in hoofdzaak de gehele bekoring van het beeld uitmaakt. Denk die schittering weg en het gehele effect is verloren. Maar hoe rustig op het ogenblik der opname het water ook was, de zeiler zal toch de lucht in de gaten hebben gehouden, want als geoefende waterliefhebber zal hij een naderend onweer vermoeden en dan is het beter dicht bij huis te zijn.

Als technische gegevens vermeldt de inzender: Rollei, Tessar 3,8—1/100 sec; f : 11; geen filter; Perutz Perpantic film; ontw. in D 76; Prestona; M. H. ontw.

„*Avondritje aan het Scheveningse strand*" is ook al weer verscheidene malen door mijn vingers gegaan en even zovele keren opzij gelegd. Hier eveneens sfeer en inderdaad komt de avondstemming volkomen tot haar recht, ook zonder de zon, die ik aan de ene kant niet wil missen, omdat zij door haar lage stand de avondstemming verhoogt, maar aan de andere kant ook weer de aandacht van de ruiters afleidt. Beide elementen behoren bij elkaar, vragen daarentegen evenveel aandacht en men moet zich even inspannen om beide te combineren. Bedek ongeveer 1/3 van de breedte links en de plaats van de ruiters in de beeldoppervlakte zou winnen, alhoewel daarentegen het effect der avondstemming zou verminderen.

De plaats van de horizon ten opzichte van de ruiters is goed; ten opzichte van de gehele hoogte echter aanvechtbaar. Ik zou van de donkere voorgrond niets willen missen, omdat deze afstand en diepte versterkt. Dus moet ik aan de bovenzijde het mes er in zetten. Bedek dus pl.m. 1/3 van de gehele hoogte aan de bovenzijde en de compositie zal beter worden. Fraai is de lijnwerking over de hoofden der drie ruiters en het hoofd van het achterste paard. Een gewaagde opname bij avondtegenlicht met f : 2 en 1/150 sec. Gevaert Panchromosa 32°.

Het heeft er veel van alsof ik de zee in bescherming neem, maar het aantal adembenemende foto's van de stormramp is zo verbijsterend groot, dat U dit als olie op de golven moet beschouwen. Het strand en de zee hebben te veel genezing gebracht dan dat wij U nu de rug zouden toekeren. Wij zien in „*Scheveningen*" de zee weer in een andere gedaante. Een Novembermiddag met zon en heig weer. De mensfigur in de

H. v. S. te 's G.

natuur. Duizenden en duizenden hebben ook zo staan turen naar de branding, waarin de golven komen aanrollen en weer terugtrekken. Het eeuwige lied van de zee. Men ruikt in gedachten de zeelucht en zo'n afbeelding wekt weer herinneringen op, in dit geval van aangename aard. Een beeld dat tegelijkertijd een herinneringsfoto is, maar bovendien elementen van artistieke waarde bezit. Het herinnerings- en het artistieke element moet men zien te combineren. Ik heb er indertijd reeds de aandacht op gevestigd, dat er onder de amateurkiekjes soms waardevol artistiek materiaal verborgen ligt, waarvan de maker zich niet eens bewust is.

Het is soms zo moeilijk om van een hoofdmotief te spreken. Zeker, er zijn gevallen, waarin alle bijkomstigheden kunnen vervallen en het hoofdmotief toch zijn waarde blijft behouden. Maar in evenvele gevallen verliest het visuele hoofdmotief al zijn betekenis, wanneer men de omgeving zou laten vervallen. Dit is bv. hier het geval. Hier kunnen mensfiguur en zee met strand niet gescheiden worden. Ze vormen een onverbrekelijk geheel. Denk de figuur weg en het effect zou met 50 pct verminderd worden. Denk de zee weg en ook de waarde van de figuur zou minder betekenen. De lijnwerking van de balustrade en de mensfiguur zijn goed geplaatst. Wel loopt de balustradelijn uit het beeld, maar het valt te bezien of een andere oplossing mogelijk zou zijn geweest. Dit keer eens geen wolken en toch is dit gemis niet storend, daar de toonwaarde juist is getroffen. De gebouwen en torens steken er nog voldoende tegen af. Wat een enorme diepte is hier overbrugd. Dit zou met een 13 x 18 cm camera bezwaarlijk te bereiken zijn, daar tengevolge van de grote brandpuntafstand te sterk gediafragmeerd had moeten worden. Deze opname werd dan ook gemaakt met een Kodak Retina f : 3.5 op Kodak Plus X met lichtgeel filter bij f : 8 en 1/50 sec belichting. Iets meer gradatie in gelaat en mantel zou het geheel ten goede komen.

Om de gemiddelde afstand te berekenen waarop men moet scherp stellen om zowel de voorste als achterste objecten voldoende scherp af te beelden, is voor veel beginners moeilijk. Er bestaat echter een zeer eenvoudige formule, waarvoor zo goed als geen wiskundekennis verlangd wordt en die in een minimum van tijd te berekenen is. De enig bezwaarlijke factor is of men een zekere geoefendheid bezit in het schatten van afstanden. Maar ook dit is te leren. Neem aan dat het voorste object zich op een afstand van 4 m, het achterste op een van 20 m bevindt. Het komt er nu op aan de gemiddelde afstand te berekenen waarop men moet scherp stellen teneinde alle objecten tussen deze afstand zo gunstig mogelijk afgebeeld te krijgen. Wanneer Ag = de gemiddelde afstand — Av = de afstand van het voorste en Aa = de afstand van het verst verwijderde object is, dan luidt de formule als volgt:

$$Ag = \frac{2 \times Av \times Aa}{Av + Aa} = \frac{2 \times 4 \times 20}{4 + 20} = \frac{160}{24} = \text{pl.m. } 6\tfrac{1}{2} \text{ m.}$$

Wil men bovendien ook nog het meest voordelige diafragma berekenen, dan luidt de volgende formule bij een objectief met 10,5 cm brandpuntafstand:

$$\text{Diafragma} = \frac{F \times F\ (Aa - Av)}{2 \times Aa - Av} = \frac{10{,}5 \times 10{,}5\ (20 - 4)}{2 \times 20 \times 4} = f : 11$$

wanneer F de brandpuntafstand voorstelt, Aa het achterste, Av het voorste object voorstellen.

Stel dus in het bovenstaande geval scherp op 6½ m en gebruik diafragma f : 11.

Voor deze maand is mijn keuze voor „foto van de maand" gevallen op „Op de plassen".

J. J. HENS

UITSLAG FOTO-WEDSTRIJD FEBRUARI 1953

Indien men zegt, dat de wintermaanden de productieve maanden zijn — in de donkerekamer — dan is het bewijs daarvan ditmaal wel geleverd, want wij zijn welhaast bedolven geraakt — bij de lagere klassen — onder de foto's. En het merkwaardige daarbij was, dat vaak foto's van matige kwaliteit iets hádden, waardoor zij de aandacht trokken en daardoor langer bij de „afdeling mogelijke prijzen" bleven verwijlen dan waarop zij, naar technische prestatie, aanspraak mochten maken. Wij hopen de discussies daarover in de criticekbriefjes te kunnen vangen, als de vele, vele prenten straks teruggaan aan hun eigenaars. Hier immers is sprake van een principieel punt: Mag een foto, die technisch niet sterk staat, maar sfeer en karakter heeft, wel achtergesteld worden bij een technisch gaaf ding dat in zeggingskracht achterblijft? Wij besloten: neen. De wijze waarop iemand zich weet uit te drukken moet zwaarder wegen. Om misverstanden te voorkomen: het gaat hier om tamelijk subtiele verschillen, en dit houdt dus niet in, dat men maar slonzig mag werken. Maar hier komen de prijzen:

BABY-BOX KLASSE

J. Guittart in Dordrecht krijgt de *eerste prijs* voor zijn twee verrukkelijke landschapjes met prima techniek; ga zo voort! De tweede prijs gaat naar *H. M. Klunder* in Assen met Bacterievrij en *A. J. Visser* te Amsterdam vangt de *derde prijs* voor zijn goede close-up „Lenteboden". Dan komen als *eervolle vermeldingen*: *S. D. Akkerman* (Ridderkerk) en *N. W. van der Meulen* (Amsterdam), met de mus.

JUNIORES

Twee portretten, een van een oudere dame, en een dubbelportret van twee kinderen, vooral dit laatste (prima van compositie) bezorgen *P. H. Bijker* in Coevorden de *eerste prijs*. De *tweede prijs* verwierven *L. v. d. Waal* in Geldrop (schrijdende dame!), *Hans Engels* in Arnhem (Voor de bui, mooi ding!) en *J. de Jong* in Vlaardingen (Vaten bij avond). *Derde prijzen*: *J. R. Ronda* in Maastricht (kop van kunstcriticus) en *A. v. d. Hoogst* in Dordrecht (zeilboot voor brug). En dan als *eervol te vermelden*: *W. H. Winkelman*, Den Haag (Laatste reizigers), *A. Jalink*, Goor (Tirol), *Ir E. Stapelveld*, Amsterdam (Bos-excursie), *H. Hendriksen*, Deventer (Wintermorgen) en *Mevr. C. Meijer-Kattenburg*, Huizen (Vissertje).

SENIORES

De *eerste prijs* voor een zeer gaaf portret van een slapend kind, voortreffelijk van eerlijke, zachte sfeer (de goede romantiek!) zeer verdiend aan *H. Klip* in Krimpen aan de Lek. De *tweede prijs* is voor *Mevr. G. W. Korfmacher van Rijn* in Roermond voor een best stuk Circusmensen (goed van opbouw!). Twee kinderfoto's, de een goed van rhythme, de ander goed van psychologie, bezorgen *J. P. Bering* in Amsterdam de *derde prijs*. Dan volgen nog als *eervolle vermeldingen*: *S. A. J. Mastbergen* in Amsterdam (Kersttafereel), *Joh. Vos*, Amsterdam (Water, zon en wolken zowel als glas en zilver), *E. Mandersloot* in Bergen (voor zijn serie Spelende Kinderen) en *J. M. P. Frijns*, Amsterdam (Contrast).

GEVORDERDEN

De sterke kracht, welbewust gelegd in de foto „Energiebedrijf", betekende voor *A. G. Ober* te Leiden na lang vechten toch de *eerste prijs*. Op neuslengte achter hem komt dan Hoog Water als *tweede prijs* voor *J. Hofman* in Deventer. Deze laatste foto ietwat in high-key (tijdelijk omgezwaaid, Hofman?) en zeer mooie techniek, doch de kracht van de andere foto won in zeggingskracht.

VAKKLASSE

Veel inzenders, en toch weinig prijzen. Hier liggen de grenzen redelijk hoog, nietwaar vakmensen? De *eerste prijs* dan voor *Joh. Scholten*, Haarlem met zijn figuur langs de straat in Salzburg. Ook zijn schoen van een ijsbreker is trouwens het aankijken waard.

Wat de overige inzendingen betreft kunnen wij de gemaakte opmerkingen beter persoonlijk doorgeven; er was hier en daar beslist zwak portretwerk.

Hiermede zijn wij dus weer aan het slot van ons verslag. Dus weer werken voor de volgende wedstrijd: Sluitingsdatum 28 April, onderwerp: vrij.

BEGRIPPEN

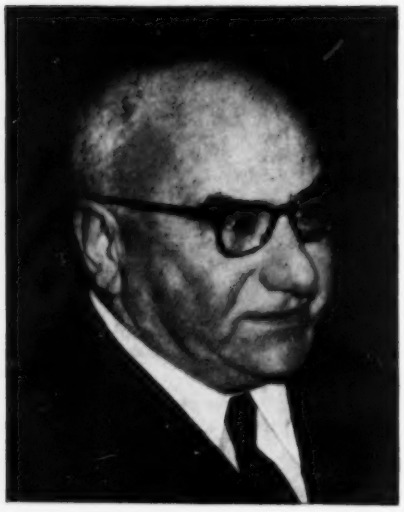

Alexander Rodenstock

Vooral bij de ouderen onder ons is Rodenstock een bekende naam, verbonden aan zeer behoorlijke fotografische optiek, waarop men steeds vertrouwen kan door zijn gelijkmatige kwaliteit. De jongeren kennen deze naam niet zozeer, en eerlijk gezegd: een beetje tot hun eigen schade. Want vooral na de laatste oorlog is Rodenstock voor de dag gekomen met een serie optieken die bijzonder goed zijn, en die de traditie van vroeger hoog houden: zo prettig gelijkmatig van kwaliteit. Men is zo gewend, een naam te verbinden aan een artikel, in dit geval lenzen, dat men dan op een goede dag een kleine verrassing ervaart door te bemerken, dat deze naam toch nog eerder behoort bij een mens. En bij verder filosoferen dan bemerkt, dat deze man zo intens hard voor zijn product heeft gewerkt, dat hij zozeer in zijn product is opgegaan, dat de mens en het objectief één werden.

Wij geven hier een portretje van Alexander Rodenstock, die thans zijn zeventigste verjaardag viert. Die deze leeftijd bereikte in een onafgebroken strijd voor goed en beter, groot en groter. Die begon met de fabriek van zijn vader (200 man personeel) in 1919 over te nemen als hoofd van een familie-C.V. en er in 1934 voor 90 pct alléén voor staat. Nu telt de fabriek 2000 man op de personeelslijsten. Voor de oorlog het bekende dubbel-anastigmaatje Eurynar en de Trimar, nu de Heligon en de Apo-Ronar.
Alexander Rodenstock mag terugzien op een goed levenswerk, maar hij doet dat niet. Hij gaat voort. Er is nog veel te doen.

•

LEICA-FOTOGRAFIE (Januari/Februari 1953) geeft waarlijk delicatessen voor het oog met uitgezochte foto's van Henri Cartier-Bresson, welker subtiele schoonheid wel iedere vriend der fotografie enthousiast zullen maken. Hans Saebens waardeert op duidelijke wijze de elegante techniek en de klassieke kijk van deze meester der Leica.
Alfred Tritschler leidt ons met de Leica in een kolenmijn: een reportage in foto's van pakkende realiteit over het zware werk der mijnwerkers. Dr Dietrich Oestreich belicht in zijn studie „Rechts en links" het probleem van de niet-omkeerbaarheid van een foto.
Het technische gedeelte brengt tal van wenken en tips voor de kleinbeeldvriend: hoe men diapositieven naar Leica-negatieven maakt; wenken voor het actuele thema „Makro-opnamen met flitslicht"; en in „Am Rande vermerkt" allerlei nieuwigheden binnen en buiten het Leica-systeem.

DE FOTOGRAFISCHE KRING IRIS (Antwerpen) zond ons zijn jaarverslag over 1952 toe. Dat is niets bijzonders, wij ontvangen zulke zaken vaker, en lezen dan met genoegen hoe zulk een kring van fotovrienden zijn activiteit heeft kunnen en zou willen ontplooien, en wat men dan toch maar weer aan prijzen en waarderingen heeft weten te veroveren. Zo ook hier. Doch er was iets dat ons trof. Men herhaalt hier wat ook reeds in het verslag 1951 stond: *Iris is een fiere kring.* En dat deed ons goed. Men is niet verwaand, men kent slechts zijn kracht. En wil daarnaar leven. Bravo, Iris! Blijf fier, houdt Uw vaan hoog. Overal en altijd.

LATEN WIJ TOCH BESEFFEN goede vrienden te hebben in heel de wereld. Zelden gaf een land zo gul en zo snel aan eigen volk, maar zelden ook gaf heel de wereld zo gul en zo snel als thans geschonken werd — met warm hart — aan dat kleine waterland dat Nederland heet.

Hier volgen nog enkele van die „privé-zaken" die men elders niet vermeld zal vinden. Zie, dit zijn blijken van ware vriendschapsbanden, als de gift ook zulke wegen volgt:

Het personeel der firma *Optique et Précision de Levallois, Paris,* zond aan C. Boonen & Co. N.V. een bedrag van ruim 100.000 francs (men ontving daar ook nog gelden van andere buitenlandse fabrieken). Dit ging naar het Rampenfonds.

Paillard A.G. te Ste Croix, Suisse, maakte via het Zwitserse Rode Kruis een bedrag over, waaruit S. Fr. 2000 bestemd is voor het rampgebied (E. Fischel Jr N.V.).

En de Amsterdamse A.F.V. hield zijn jaarlijkse veiling-avond, maar de baten gingen (met een aanvullinkje uit de verenigingskas en het Atelierfonds) tot een bedrag van *f* 500 naar het *Rampenfonds.* Een van de leden stortte de gehele opbrengst van zijn verkochte materialen in het fonds.

Zie, zo komt het dat het Rampenfonds steeg en steeg, met 2 miljoen gulden per dag.

Een klein idee wat alleen maar een ondergelopen (en na enige dagen weer droog) magazijn betekent. Zo zag de firma Foka N.V. in Rotterdam zijn kostelijke spullen terug: drukwerk, films, platen, bandrecorders, projectieschermen, camera's, projectoren, cassettes, optiek..... Zoiets is een klap, een heel harde klap. En dit is dan nog maar één geval, bovendien in een gebied „met een beetje waterschade".

FILM

DE NEDERLANDSE SPEELFILM

Een week-of-wat geleden bracht de VARA-televisie een programma, waarnaar we tot ver óver elven met genoegen hebben zitten kijken: een overzicht van de speelfilms welke sinds 1933 in Nederland werden gedraaid. En Piet te Nuyl Jr. die op een plezierige wijze de fragmenten aan-elkaar praatte, kwam tot een slot-conclusie. Luidende: „Die Nederlandse film van vóór de oorlog wás nog niet zo gek."
En we moeten hem werkelijk schoon gelijk geven.

CRITIEK I

Er waren méér mensen die Piet te Nuyl gelijk gaven, en in verband daarmee is er in verschillende bladen en kranten fel gehakt in de richting van de „Jordanisten" en de „Domburgerianen". Te weten: filmcritici als Jordaan en Van Domburg, met hun aanhang. Zij zouden — zegt men — destijds door hun overdreven eisen en hun hoog-van-de-hoge-toren-blazen de Nederlandse film hebben vermoord.
Er kwamen uiteraard ook meteen weer ánderen in stelling. Die vertelden dat heel de actie van Filmliga, Avantgarde en felle filmcritiek dan toch maar tot gevolg heeft gehad dat er plaats kwam voor de filmkunst.
Wie gelijk hebben?
Zover wij het zién kunnen: ..... beide groepen.

CRITIEK II

We nemen als voorbeeld: Herman van der Horst. Die met „Het schot is te boord" en met „Houen zo!" werk heeft laten zien dat er zijn mag. Ook zijn minder-bekende films van een iets vroegere periode (over het werk van de Heide-Mij bijvoorbeeld) zijn prima. Maar nu zou U toch eens moeten zien wat hij, óók nog niet zo lang geleden, van „Texel" heeft gemaakt.....
Nu is deze film destijds blijkbaar aan de aandacht van de critici ontsnapt. Ware dat niet (toevalligerwijs) het geval geweest, dan had men te dien dage Herman van der Horst gekrááákt. En nu zijn de financiële verhoudingen in de filmwereld zó, dat er dan ongetwijfeld niemand meer op het idee zou zijn gekomen om aan Van der Horst een opdracht te geven. Zodat we „Houen zo!" en wat er nog méér voor goeds gaat komen, zouden hebben gemist, ongetwijfeld.

WERKFOTO'S UIT „STERREN STRALEN"

1. *De cast, regisseur Rutten, architect Duetz, assistent Toonder én de „script" staan (of zitten) voor problémen.*
2. *Regie, Gerard Rutten staat voor de bijkans onmogelijke taak om van een goed toneelspeler als Jan Musch een goed film-subject te maken.*

Foto's N.V. Filmex

„STERREN STRALEN....."

Overigens lijkt het er op dat men met het leveren van critiek inderdaad wat voorzichtiger is geworden. Want het is duidelijk dat „Sterren stralen....." met égards behandeld wordt.
Wel: het is góed om geen ruiten in te slaan. Het tocht tóch al zo in de Nederlandse studio's. Deze nieuwe film van Gerard Rutten is tenslotte zéér acceptabel. En door er héén te gaan, werkt men mee aan nieuwe mogelijkheden.
In sommige critieken en beschouwingen lezen we: „Zie je wel? We kúnnen het niet."
Maar we kunnen het evengoed als de Denen en de Italianen. We hebben alleen een aanloop nodig.

AMATEURFILM-PEIL

Het is in het spitse „Amateur Ciné World" dat Iris Tayde zich afvraagt, waarom in Engeland de amateur-filmerij niet tot betere prestaties komt. Zij zegt o.a. dat de meeste smalfilmers staren naar één enkel punt: de techniek van de opname. En niets weten, geen aandacht hebben, niets geleerd hebben van, voor en omtrent de artistieke wetten van de film. Wat dan weer een uitvloeisel zijn zou van het ontbreken van goede voorlichting.

VOORLICHTING

Onbelichte smalfilm wordt per meter verkocht. En dat brengt eigenaardige moeilijkheden met zich mee. Want het blijkt lastig te zijn om er ons dan vrij van te maken, om de waarde van de opgenomen-en-ontwikkelde film óók niet aan de hand van de ellestok uit te meten. Tot onze schrik deed zelfs een (toch overigens wel gewaardeerd) amateur-smalfilmblad daaraan mee, door voor te rekenen dat één bepaalde scène slechts een kwartje kost of daaromtrent. Het was goed bedoeld; men wilde zeggen: „Zou U kostbare scènes voor één kwartje willen missen?" Maar het is niét de methode om amateurs te leren, onbarmhartig met de schaar te gaan werken.

PAILLARD-APPARATUUR

We kregen bezoek van Mr G. Peters, die zijn zaken heeft in Detroit, woont in California-U.S.A., in Santa Barbara, en reizen maakt door Afrika: „from Johannesburk to the Victoria-falls". Mét Paillard en Kodachrome. Hij vertelde véél, en o.a. (wat we overigens reeds uit de Amerikaanse bladen begrepen hadden) dat er één camera in de U.S.A. bijzonder geliefd is: de Paillard. Die men daar overigens bij zijn vóórnaam: Bolex, aanspreekt.
Ook in Nederland is de Paillard een geziene camera, letterlijk en figuurlijk. We hebben dan ook met plezier zitten kijken in de „Sammelkatalog" van deze Zwitserse firma, die *Fischel* N.V. ons zond. Wat zijn er voor die camera's een plezierige bij-dingen te krijgen en wat een pracht stel lenzen van de firma Kern. Die Kern-Paillard-objectieven hebben bovendien een systeem voor het aflezen van de scherptediepte. Bij het instellen op een bepaalde afstand bij een bepaald diafragma kan men zonder méér op de vatting het scherptebereik aflezen. Visifocus noemt men dat.

Prachtige instelmogelijkheid op de EXAKTA VAREX

Er is — sedert de kleine camera met het kleine negatief zijn entree maakte — altijd een strijd geweest tussen de voorstanders der twee systemen van scherpstelling. Enerzijds voor de camera's met doorzichtzoeker en al dan niet gekoppelde (en al dan niet met de zoeker gecombineerde) afstandsmeter, en anderzijds voor de camera's met scherpstelling op het matglas. De laatste boogden dan nog weer op het voordeel, dat exacte scherpstelling op het matglas met loupe mogelijk was en dat de scherptediepte nauwkeurig kon worden overwogen. Dit ging dan niet zozeer op voor de tweelenzige reflextypes, daar het zoekergedeelte (zorgend voor het matglasbeeld) feitelijk geen diafragma had, en dus evenzeer een scherptedieptetabel wenselijk deed zijn als bij de camera's met afstandsmeter, doch het gold wel voor de eenlenzige (dus de echte) reflexcamera.

Iedereen heeft in de laatste jaren de ontwikkeling kunnen waarnemen van vele camera's met kleiner negatiefformaat: zij worden met hulpstukken uitgebreid en zeer vaak toegepast voor wetenschappelijk werk, zowel voor *micro* als *macro*, vooral voor zeer dichtbij. Er ontstaan dan balgstukken, tussenzetstukken, verloopringen, kortom vele hulpmiddelen om tussen lens en film een grotere afstand te verwezenlijken. Camera's met principieel het afstandsmeterprincipe (en dus geen matglas) kunnen met een al dan niet echte matglasinstelling worden uitgebreid, enz.

De Exakta — een echte reflexcamera — had in dit opzicht van huis uit het voordeel van de matglasinstelling, en het is opvallend, hoe vaak men deze camera in zijn moderne uitvoering (Exakta Varex) in wetenschappelijk onderzoek ziet gebruiken. Het dakkantprisma en zijn vergrootglas dat tevens matglas is, maakten hem daartoe speciaal geschikt. Het beeld staat immers rechtop en niet in spiegelbeeld, en het matvergrootglas-principe zorgt voor een helder matglasbeeld, ook bij behoorlijk diafragmeren. Hier is er geen goochelen, maar zeker weten met tussenringen, daar de scherpte steeds volledig waar te nemen is. Het dakkant prisma maakt er bovendien welhaast een doorzichtzoeker met matglasinstelling van.

Aan dit totaal is nu een nieuw principe toegevoegd, dat de moeite van een uitleg waard is. De nieuwste types kunnen nl. door verwisseling van het matvergrootglas tegen een *matvergrootglas met instelwig* tot een precisie-instelling komen, die de matglasinstelling met de afstandsmeter combineert. Dit is een principieel nieuw gezichtspunt en dus een brug over beide systemen.

In de hierbij geplaatste teekening, die het vergrootglas met mat oppervlak wil voorstellen, ziet men in het midden een tweetal prisma's, tegen elkaar in geplaatst, die gedeeltelijk uitsteken en gedeeltelijk onder het matglasoppervlak blijven. Er is in het glas een gat geboord, en daarin zijn deze glaslichaampjes gekit. Beide zijn zij dus halfcylindervormig en van boven schuin geslepen. De snijlijn van deze schuine vlakken ligt precies in het matglasvlak. Voorwaar een prachtig stukje optisch precisiewerk. Het effect daarvan toont de tweede figuur.

Weggelaten is daar wat er met de lichtstralen gebeurt door kaatsing op de spiegel e.d., dat is eenvoudiger. Links zien wij de lichtstralen (uit oneindig), die door het objectief worden verenigd in één beeldpunt F. De instelling is echter onjuist, dit punt ligt nog boven het matglas en niet er in. Het oog, dat het matglasbeeld door het vergrootglas waarneemt, ziet nu, alleen in dit kleine cirkeltje in het midden van het matglas, niet één beeldpunt F, doch tengevolge van de beide prisma's, de beeldpunten F1 en F2. Men neemt dus eenzelfde verschuiving in twee helftjes waar (bovenaan schematisch voorgesteld) als in een afstandsmeter.

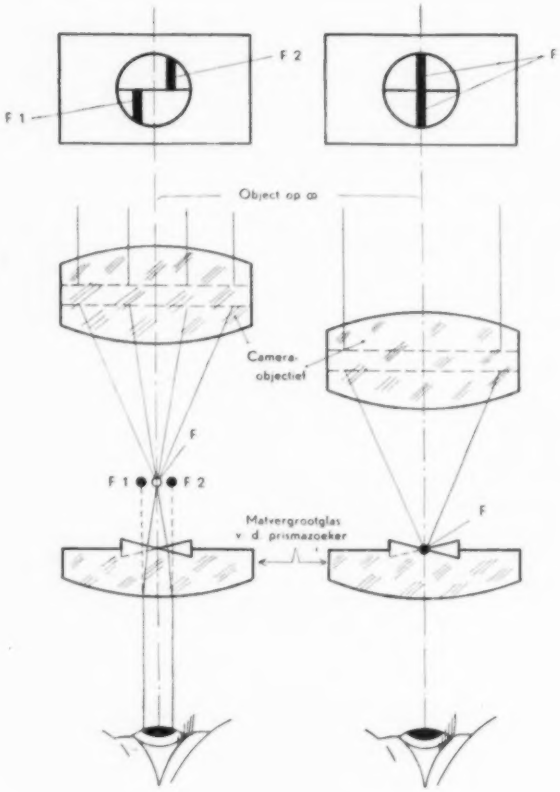

Het principe van het matvergrootglas met instelwig van de Exakta Varex

Indien men nu de instelling van het objectief verandert totdat het punt F in het matglasoppervlak valt, ontstaat de rechter figuur. De punten F1 en F2 zijn daarbij steeds dichter naar elkaar toe gekomen (de verschoven beeldjdelen naderen elkaar steeds meer) en verenigen zich tenslotte in F. De instelling is dan volmaakt.

In de practijk is dit matvergrootglas met instelwig buitengewoon handig. Men kan het al of niet gebruiken, daar de prismakop van de camera genomen kan worden en het matvergrootglas dan direct verwisselbaar is. Het is een nieuwe ervaring, bij het verstellen van het objectief niet alleen het beeld in scherpte te zien toenemen, doch bovendien in het kleine heldere cirkeltje in het midden de finishing touch te kunnen geven. Is de instelling perfect, dan is het matglasbeeld weer een totaal. Dit maakt de Exakta Varex, toch reeds naar constructief opzicht een camera in de topklasse, nog meer superieur. Vooral voor wetenschappelijk werk (medische fotografie in het bijzonder) zal deze nieuwe mogelijkheid wel zeer op prijs worden gesteld en bijvoorbeeld toegepast op de Kolpophot, het hulpstuk voor fotografie in het menselijk lichaam, het zorgvuldig instellen op tenslotte weinig contrasterende weefsels, bijzonder vereenvoudigen.

Artisten,

zand en zaagsel....

Eerst even een ánder verhaal: weet U van die man die pijn kreeg in één van zijn ogen en dus naar de specialist ging? Maar de dokter moest de man naar een collega sturen. Want hij was specialist voor rechter ogen.....

Beter dan uit welke verhandeling ook, blijkt uit dit malle verhaal onze zucht naar specialisatie. Maar tevens ligt in die anecdote toch de erkenning opgesloten van het nút, van de noodzákelijkheid er van in deze tijden. Mits men zich vrij houdt van overdrijving. Of liever: van het los-koppelen van een bepaald iets uit het geheel.

Ook in de fotografie (bij de vaklieden en in de amateurwereld) komt men er zonder specialisatie niet. Voorheen is dat zo geweest, en wij geloven dat die drang nog sterker wordt.

Een typisch voorbeeld is Hermann Fischer uit Braunschweig, die natuur-fotograaf, neen, nog enger omgrensd: dieren-fotograaf is. Reeds jaren her begon hij met het fotograferen in de vrije wildbaan: reeën, zwijnen, vossen, vogels. Maar hij kwam tot de conclusie dat hij, wilde hij het werk góéd (dat wil zeggen: compléét) doen, heel de dag en alle zeven dagen van de week ter beschikking hebben moest. Dús werd hij dierenfotograaf; al kón dat eigenlijk niet en al kan dat eigenlijk nog steeds niet, omdat de inkomsten eigenlijk nét te gering zijn. Zelfs bij een man als Hermann Fischer.

Kent U overigens dat boek van hem: „Tierfang mit der Kamera"? Hier te lande hebben we ze ook: landschapsfotografen, kinderfotografen, industriefotografen, reclamefotografen, portretfotografen.

Een goede vrouwen-acrobatengroep bij Strassburger. In Carré, 1951

En zo maakten we óók kennis met *Harry Mosch* uit Rotterdam-Zuid, die zich (onder de artistennaam *Artifo)* volkomen en pertinent heeft gespecialiseerd als artistenfotograaf, en eigenlijk zelfs als de *circus-fotograaf* van Nederland.

Zulke dingen komen altijd „vanzelf" en het is er verre van dat de man in kwestie de ontwikkeling reeds jaren-vooruit precies zelf heeft bepaald.

Harry Mosch zou heel iets anders: binnenhuis-architect worden. En hij is dat geworden, en eigenlijk is hij het (mede) nog. Maar langzaam-en-zeker is de artisten-fotografie daarvoor in de plaats gekomen.

Dat ging uiteraard niet zonder moeilijkheden. Om zich werkelijk te „vestigen" (hij heeft overigens niet eens een naambord aan de deur.....) had „Artifo" het fotografendiploma nodig en waren zijn twaalf (!) vergunningen op het gebied van de woning en het binnenhuis van geen waarde.

Een Hongaarse acrobaten troep bij Mikkenie in '49, gemaakt met Contax f : 1.5; 1/500 op HP5

Overigens zag de heer Mosch zijn werk nog niet als beroep. Hij wilde slechts „even" blijven fotograferen, zo in de jaren van na-den-oorlog; totdat er in Rotterdam een winkelpand te krijgen zou zijn, om daar de binnenhuis-kunst in te etaleren en te verkopen.
Onderwijl: „Economische Zaken" gaf toestemming om het fotografenexamen te doen zonder de voorgeschreven opleiding. En dat examen gaf wel even wat strubbelingen, omdat Mosch daar onder andere een portret moest maken met een grote kwadratische camera, iets wat hij nog nooit gedaan had, en ook niet van plán is om ooit weer te doen... Het portret kon er echter blijkbaar tóch nog mee door; ondanks het feit ook dat de examinandus tijdens het retouche-uurtje met de armen over elkaar bleef zitten. Want ook dát had hij nog nooit gedaan en is hij niet van zins om te gaan doen.
Veel geleerd heeft Harry Mosch echter uit de vakboeken en in dit geval wel speciaal uit: „My way with the Miniature" van Lancelot Vining, een deeltje uit de „Focal Press". Typisch is dat óók deze Engelsman veel gewerkt heeft in het circus; we herinneren ons verscheidene foto's en artikelen van hem in de tijdschriften; in „Amateur Photographer" bijvoorbeeld.

In het circus Mikkenie maakte Harry Mosch deze voortreffelijke opname. Madame Vibeke Mikkenie met een volmaakt gedresseerd vrijheidspaard. Zó is het circus. (Contax f : 2,8; 1/125e op HP5).

Een bijkans volmaakt stijgerpaard. (Bij Mikkenie met de Contax f : 2; 1/500 op HP5)

Maar de interesse, de geestdrift voor het circus heeft Harry Mosch *niet* van Vining overgenomen; want die hád hij al. Daar wordt men namelijk mee geboren, en geen enkel medicijn helpt er ons van af.
Het *circus:* artisten en paarden; roofdieren en clowns; zand, zaagsel en schijnwerpers. Misschien in het bijzonder zo aantrekkelijk voor mensen die nog een kruimel van het kind behouden hebben. Maar verder om de dooie-dood geen kinderspel.
Bij elke voorstelling in élk circus ziet men ook de fotoamateurs. Wie er met het lichtsterke objectief momentopnamen maakt, kan zijn gang gaan: hij kan er wat van terechtbrengen of niet, maar zal allicht ervaren dat er wel zéér speciale moeilijkheden zijn. Ook de box-amateur moet maar doen wat hij niet laten kan. We hebben wel eens de moeite genomen om te vertellen dat men duur materiaal zat te verknoeien. Maar het antwoord was dan zó pertinent dat het toch een góéde camera was met een schérpe lens en met een snélle film er in, dat we óók dezulken maar niet storen in hun doen.....
Een gevaar zijn echter de mensen met de flits-apparatuur. De amateurs die plotseling met het een of ander toestel te voorschijn komen en éven de tent in fel licht zetten. Vaak gebeurt er dan niets bijzonders. Maar er kán zoveel passeren; we hadden het met de Greco's: twee Spanjaarden die gedurfde trucs geven aan de trapeze; zonder net. De „vlieger" *wist* dat er geflitst zou worden. En schrok niettemin toch nog zó, dat er bij iedereen-van-het-circus even het hart een tel stilstond..... Ook de vrijheids-paarden zijn uiterst gevoelig voor zoiets. Harry Mosch legde éénS even de kap van zijn flitser op de piste-rand en hij bracht daarmee de zes Zwarten volkomen uit hun doen. En dan de roofdieren: zelf hebben we eens „koppen" gemaakt van de zeven leeuwen van „The Great Harder", en

de beesten knipten met de ogen niet. Maar wie garandeert dat ze het morgen en overmorgen óók zo laconiek opnemen? Harry Mosch „nam" eens een troepje ijsberen. (Overigens, zoals bekend, de gevaarlijkste roofdieren uit het circus). Hij stond gelukkig en toevallig dit keer buiten de kooi. En was anders ook niet meer te redden geweest: even snel als het flitslicht kwamen de beren tezamen naar de kooi-rand gesprongen..... Ook een der olifanten van Mullens schrok zichtbaar van de electro-flits van 1/5000 seconde. En uit zijn houding tegenover Mosch, nog maanden later, bleek voldoende dat hij het nog wist...

Veel van dat circus-werk is gevaarlijker dan het publiek meent. Die olifanten lopen zo goedig naar binnen; en inderdaad is er voor de *bezoekers* dan weinig te duchten. Het wordt als vrijwel vaststaand aangenomen dat een olifant zich, woedend zijnde, principieel keert tegen iemand die hij *kent*. Zijn dompteur; een staljongen..... En U hebt wellicht Maika gezien, de enorme wonder-beer, die fietsen en motorrijden kan? Maar U weet waarschijnlijk niet dat zijn baas en zijn bazin bij elk optreden in *levensgevaar* verkeren. Want Maika is een bést beest. Maar één waai met zijn voorpoot.....

Verbaast het U dus dat (sinds kort eigenlijk) de amateurs met flitslicht pertinent geweerd worden? Wij vinden de flitslampen en de electro-flits pracht-instrumenten in de fotografie. Maar in het circus, althans bij de voorstelling, horen ze onder géén beding thuis. Huib van Doorne, van de DAF en van het amateur-circus „Het Hoefke", heeft laatst eigenhandig de flitsers uit zijn tent gezet. En daar had hij groot gelijk in.

Er is nog een ander geval: die „plas" licht, die van voren komt, maakt dikwijls de hele sfeer van het circus kapot. Voor dit werk is er maar één lichtbron de juiste: de serie schijnwerpers van het circus-zelf.
Wat de *hoeveelheid* van dat licht aangaat: als de muziek inzet en al die lampen plotseling op hun volle

Karel en Elly Strassburger met hun bijzonder ponny materiaal

Mr Adams, buitengewoon goed vakman en paardenkenner, brengt de paarden van Mikkenie in de piste

Sheriff, de Franse dompteur van de „wilde" school, is óók meester over de olifanten. In 1952 werkte hij bij Mullens Bouglione. (Contax f : 2, dit keer: 1/25 op HP5)

Bij Mikkenie in 1952: de twee Tourans: ongelooflijk goede jongleurs. Zeer knap gefotografeerd, want het is uiterst moeilijk hier de goede sfeer te treffen. De vlammende flambouwen waarmee zij jongleren geven niet zo heel veel actinisch licht, en men moet zowel (om de snelle beweging) kort belichten als toch lang terwille van de verlichting van „de omgeving", dus de sfeer.

sterkte branden gaan, denken we al spoedig: „Ha, wát een licht; wát een licht!" Maar waar veel licht is, zijn veel schaduwen, en in het circus is véél zwart. Ook valt de sterkte tegen als we niet op onze ogen, maar op de meter te rade gaan. Vandaar dat er zoveel plaatjes mislukken, zélfs met f : 2. Men moet immers de hoge sluitersnelheden nemen.
„Artifo" gebruikt bij voorkeur de HP3 voor dit werk. Men fluistert dat de hoge gevoeligheid er van deels te danken is aan een gedoseerde vóór-belichting. Waar of niet: Harry Mosch kwam tot de conclusie, dat hij er zonder verdere kunstgrepen nóg niet kwam. En hij geeft de belichte film nog de een of andere na-behandeling.
Bepaalde amateurs zijn dan verder geneigd, de schraal belichte films nog wat „lekker" dóór te ontwikkelen. En krijgen dan natuurlijk knal-harde, onbruikbare dingen. Bij „Artifo" worden de circus-opnamen (afgezien van die bij-behandeling dus, ontwikkeld in twee gescheiden baden, waarvan de één de ontwikkelstof en de ander de alkali bevat. Klaar.

En zie eens wat hij maakt!
Er komen regelmatig mensen bij hem (artisten of foto-amateurs) met steeds hetzelfde vraagje: „Wat voor camera moet ik nemen om dit éven te kunnen maken....."
Om dit éven te kunnen maken.....: het kost, net als op zoveel andere speciale gebieden, de héle mens die er ál zijn aandacht en interesse aan geeft.

Het doet iemand dan goed, een fotograaf tegen het lijf te lopen, die eigenlijk tegen wil en dank circusfotograaf is gaan worden, omdat hij het niet laten kon. Een man die in hart en nieren amateur is gebleven, d.w.z. de echte liefhebber, zowel van de fotografie als van het circus. Een man die dat zozeer is gebleven, dat hij sterk deelneemt aan het fotografisch amateurleven. Hij ziet zich nu plotseling geplaatst als circus-specialist, louter en alleen omdat deze sfeer hem trok, zo sterk trok, dat hij de zeer vele technische moeilijkheden onder de knie kon krijgen.

Er zijn anecdotes aan te halen. Zo die prachtige foto van dat prachtige paard met ruiter. Een juweel van een stand. Doch het ding heeft één pech: het achterste been van het paard staat niet helemaal op het negatief. Hij kán die foto eenvoudig niet wegzetten, en zit nu maar te snijden, méér been er af, wat bil er méé af, doch het wil maar niet, het gaat maar niet. Hoe meer je er af haalt, hoe erger het wordt. Steeds meer lijkt het op dat halve paard van baron Von Münchhausen. Zélfs dat stukje hoef kan nl. niet gemist worden aan deze volmaakt-edele vorm: dit paard.

KL.

Een prima cowboy-nummer, ingelast in de Wild-West Show van Strassburger, seizoen 1952

Dr J. J. M. VAN SANTEN

Hoe presenteert men de moderne foto?

Men kan op de grote tentoonstellingen van de laatste jaren, wat het brengen van de foto's betreft, zekere stromingen bespeuren. De randen worden kleiner of verdwijnen helemaal. Soms worden grote randen eenvoudig verboden (N.F.K. in Gemeentemuseum, Den Haag) of richt men tot de inzenders het uitdrukkelijke verzoek, de randen klein te houden (Kerstsalon 1952). Dan wint de sterkglanzende foto, liefst op wit papier afgedrukt, snel terrein, terwijl er ook een tendenz bestaat, om de foto's groter te maken.
Onwillekeurig vraagt men naar de redenen hiervoor. Natuurlijk heeft ieder fotograaf het recht om te zeggen: „Omdat ik de nieuwe methode mooier vind" en dan is de zaak eigenlijk afgelopen.
Wij mogen echter wel verwachten, dat zijn schoonheidsgevoel voldoende ontwikkeld is om een oordeel te mogen uitspreken, terwijl in de meeste gevallen ook nog wel enkele redelijke argumenten naar voren gebracht kunnen worden. Geheel doorslaggevend zullen deze argumenten nooit kunnen zijn, daar deze gedeeltelijk op artistiek gebied liggen en dus subjectief zijn.
Verder is iedereen bij zijn ontwikkeling min of meer beinvloed door de heersende opvattingen, zodat wij kunnen spreken van „stromingen" of „mode". Ieder, die thuis is in de geschiedenis van de artistieke fotografie, zal dit kunnen beamen.
Wij hebben gekend de hoogconjunctuur van de vrije procédé's, de merkwaardige, amper fotografisch te noemen werkwijze van een Erwin Quedenfeldt, de „nieuwe zakelijkheid" met een Aenne Biermann. Al deze stromingen hebben hun invloed gehad op de moderne opvattingen. De nieuwe zakelijkheid heeft de aandacht gevestigd op het detail, op de scherpe weergave, die heden weer zo in trek is en culmineert in het werk van prominenten, zoals een Ansel Adams, waarvan het ragscherpe en detailrijke werk op de tentoonstellingen in Eindhoven en de Haagse Bijenkorf in 1952 te bewonderen viel. Het typische werk van de Duitse Fotoform-groep vindt zijn voorloper al in een van de merkwaardigste fotoboeken, die er zijn, en wel „foto-auge" van franz roh en jan tschichold, in 1929 in Stuttgart verschenen.
De kleinformaatfotografie bracht ons de dynamiek, met een tijdelijke — toen noodzakelijke! — achteruitgang in de kwaliteit, welke achterstand nu weer een eind is ingehaald.
Op het ogenblik is het vooral de foto „met inhoud", met „human interest", die het doet, waarbij de vorm, waarin een en ander gebracht wordt — wellicht ook weer tijdelijk? — pas op het tweede plan komt. Doch laten wij na deze uitweiding terug komen op het eigenlijke doel van dit artikel en ons eens nader bezinnen op het hoe en waarom van de moderne presentatie van de foto. Men krijgt dan de indruk, dat de houding van verschillende prominenten nogal dogmatisch is en de bedoeling van deze regels is dan ook, een poging te wagen, enkele mogelijke argumenten aan de hand te doen en zo, door uitwisseling van meningen, tot een klaarder inzicht te komen.

ONVERGELIJKBARE GROOTHEDEN

„Mevrouw", zegt de meester: „Pietje is een kletskous en leert niets." „Ach, mijnheer," zegt Mama: „maar hij heeft zo'n schattige krullebol". Beiden spreken over totaal verschillende en in de grond van de zaak onvergelijkbare grootheden. Als dan bovendien ieder het door hem beschouwde aspect van het probleem verreweg het belangrijkste vindt, kan men wel ophouden met praten. Het wil ons voorkomen, dat men in de polemieken over artistieke fotografie zo vaak langs elkaar praat op de manier van het kletskous-krullebol-verhaal. Wij zullen trachten, onze mening te verduidelijken.

SPIEGELGLANS

Het is een bekend feit, dat een vlak voorwerp, voor ons dus het fotografisch papier, nooit zo'n groot verhoudingsgetal tussen de door de lichten en zwarten teruggekaatste hoeveelheden licht kan vertonen als een ruimtelijk voorwerp, wat natuurkundig kan verklaard worden. Het gevolg is dan ook, dat een ruimtelijk voorwerp uit de ons omringende omgeving, als het verhoudingsgetal van wit tot zwart groot is, nooit in volle tintenrijkdom door enig plat oppervlak met teruggekaatst licht kan worden weergegeven. Dat de detailrijkdom van het positief nog afhankelijk is van de vorm van de gradatiekromme, te beinvloeden o.a. door de verzwakker van Farmer, blijve hier buiten beschouwing.

Het beste is, wat de toonomvang betreft, het spiegelglanspapier (fig. 1). Een straal AB, die op dit oppervlak (gelatineschutlaag) valt, wordt volgens BC teruggekaatst. Het oog O ontvangt hiervan geen licht, het papier spiegelt voor de waarnemer dus niet. Een deel van het licht, met een dubbele pijl aangegeven, dringt de gelatinelaag binnen en kaatst diffuus terug tegen de barietlaag, waarmee het papier bedekt is. Deze kaatst ongeveer 80 % van het opvallende licht terug en is dit wit, dan neemt het oog deze plek als wit waar.

Op de plaats E daarentegen is de laag maximaal gezwart. De straal DE kaatst gewoon terug volgens EF, het deel, dat de laag binnendringt, wordt echter volkomen geabsorbeerd. De zilverkorrels zelf kaatsen nu ongeveer 1.6 % licht terug, zodat het oog deze plaats (bij sterke verlichting) niet volmaakt zwart ziet. De verhouding van witten tot zwarten is dus 80 : 1.6 = 50, wat dus de maximale toonomvang is, die dit papier tot nu toe kan weergeven.

In fig. 2 daarentegen hebben wij een halfmat of mat oppervlak. Het verhaal loopt precies eender, alleen zal zowel bij B als E een kleine hoeveelheid licht diffuus terugkaatsen.

Dit zal de verhouding tussen de door witten en zwarten teruggekaatste hoeveelheden licht steeds kleiner maken, met andere woorden de toonomvang van niet-glanzende papieren is altijd kleiner dan die van glanzende. Bij matte papieren gebruikt men bovendien zetmeel, dat het effect nog erger maakt.

Wij zien tevens echter, welke voorwaarden aan het bekijken van spiegelglansfoto's worden gesteld. Het door het oppervlak teruggekaatste licht mag niet in het oog van de beschouwer vallen. Bij een verticaal opgestelde foto moeten dus de lampen naast of boven de foto worden opgesteld. Bij het bespreken in een fotoclub dient men hiermee rekening te houden. Het detailwaarnemingsvermogen van het oog is verder afhankelijk van de helderheid van de verlichting, vrij sterke lampen zijn vereist om de details in de schaduwen tot hun recht te doen komen. Voor de juiste beoordeling van foto's zou daarom een standaardverlichting zeer op zijn plaats zijn. (Nog meer werk voor de Bond!) Doch nu de practijk in de tentoonstellingszalen! Speciaal op de overigens zo voortreffelijke Kerstsalon kon men weer constateren, dat de spiegelglansfoto's niet tot hun recht kwamen. Men moest zich vaak in alle hoeken wringen om vanuit een hoek de foto reflexvrij te zien, iets, waar natuurlijk de inrichters van de tentoonstelling niets aan konden doen, daar zij de aanwezige verlichting hadden te aanvaarden. Het valt dan tevens op, hoe zo'n foto, onder een hoek gezien, een hobbelige en hobbelige indruk maakt. Dit zit natuurlijk in het opplakken, want de pas geglansde foto doet het niet. Misschien verzint iemand nog wel eens een systeem, waarbij de emulsie op een taaiere ondergrond wordt gegoten (zoals reeds bij bepaalde kleurenprocédé's), waardoor de foto wellicht onopgeplakt strak gespannen kan worden.

Stellen wij ons eens voor, dat wij eenzelfde foto op Gevaluxe hadden gemaakt. Wij plaatsen deze op een tweede bord, voeren de verlichting wat op en... constateren op een behoorlijke afstand slechts een klein verschil. Inderdaad geeft Gevaluxe, door zijn typische „ruimtelijke" structuur, na hoogglans de grootste toonschaal, (n.l. van 42), doch vereist, om een „roeterige" indruk te vermijden, een sterke verlichting.

Op behoorlijke afstand gezien valt het fijnste detail (dat door Gevaluxe slecht en door hoogglans prima wordt weergegeven) weg, ook de oppervlaktestructuur ziet men niet, zodat wij tot de conclusie komen: Bij statische beschouwing (recht van voren, ideale verlichting) verdient hoogglans de voorkeur, op de voet gevolgd door Gevaluxe, achter zich latend halfmatte en matte papieren. Deze statische beschouwingswijze komt ook voor bij het bekijken van projectieplaatjes.

Edoch..... dit is grauwe theorie, maar is dit de practijk? Men wandelt langs de foto, gaat eens dichterbij kijken, neemt als het mag de foto eens in de hand..... Nu gaat het oppervlak wèl een rol spelen. De spiegelglansfoto moet angstvallig in één stand worden gehouden, hoe matter het oppervlak, des te meer vrijheid men zich kan veroorloven in het beschouwen.

Hier stuiten wij voor het eerst op de genoemde onvergelijkbare grootheden; aan de ene kant de rijke toonschaal, aan de andere kant de voordelen van de diverse papieroppervlakken. Het komt ons voor, dat de heren, die verkondigen, dat hoogglans het enige „zuiver fotografische" procédé is, een dogma verkondigen, waarbij slechts één zijde van

de zaak, de toon- en detailrijkdom, wordt bekeken, met voorbijzien van andere factoren, die voor anderen wel eens belangrijker kunnen zijn. Het is dus weer een kwestie van smaak en het is best mogelijk, dat er nog andere onbekende factoren zijn, die zowel ten gunste van het

één als het ander kunnen uitvallen. Misschien komen er nog wel eens reflexvrije oppervlakken!
Als men het met mij eens is, dat de dynamische beschouwing óók een belangrijke rol speelt, vervalt meteen het bekende argument, dat een sterke vergroting niet zo scherp behoeft te zijn, omdat hij toch maar op een afstand moet worden bekeken, een redenering, die men in ieder boek over de kleinformaatcamera kan vinden. Op de genoemde tentoonstelling in 1952 te Eindhoven in het Abbe-museum kon men de haarscherpe foto's van Ansel Adams en anderen bewonderen, waarop wij terugkomen.

WIT OF CHAMOIS

„Chamois gaat er onherroepelijk uit", constateert de Bondsvoorzitter in het Decembernummer 1952 van Foto. Waarom eigenlijk? Is het een kwestie van smaak, dan valt er weér niet over te twisten. Zijn er goede redenen voor aan te wijzen? Die zijn er inderdaad! Een chamois ondergrond absorbeert natuurlijk een deel van het opvallende licht, waardoor de toonschaal nooit die van wit papier kan zijn. In de tweede plaats is de anti-chamois-actie ook veroorzaakt door het overdadige gebruik van saffraangele papieren in een vorige periode.
Stellen wij ons eens voor, dat wij een onderwerp hebben gefotografeerd met een kleine toonschaal (mist, regen), terwijl het onderwerp (strand, duinlandschap zonder lucht) een overwegend geelachtige tint heeft. Het chamois papier kan dan de toonschaal geheel weergeven, terwijl de chamois ondergrond de natuurlijke indruk nog versterkt. Zelfs kan het weer zijn, dat de auteur de ene grootheid — de toonschaal, — opoffert aan een andere — de gunstige kleurindruk.
Ook hier dus weer verschillende grootheden, zodat ik niet kan inzien, waarom het chamois er onherroepelijk uitgaat. Misschien wordt het wel weer eens in een of andere veredelde vorm met gejuich binnengehaald als reactie op het „koude wit", al zal natuurlijk een flink aantal onderwerpen op wit het beste blijven uitkomen.

OPZETKARTONS

Ook hier weer de smaak enz. en de reactie op de veel te grote randen. Door de moderne grote formaten is de foto al indrukwekkend genoeg en is dus een rand niet zo belangrijk meer als vroeger. De moderne achtergronden zijn rustiger, waardoor de isolerende werking van de rand een kleinere rol gaat spelen en soms de rand geheel kan vervallen, bijv. op een geheel effen behang.

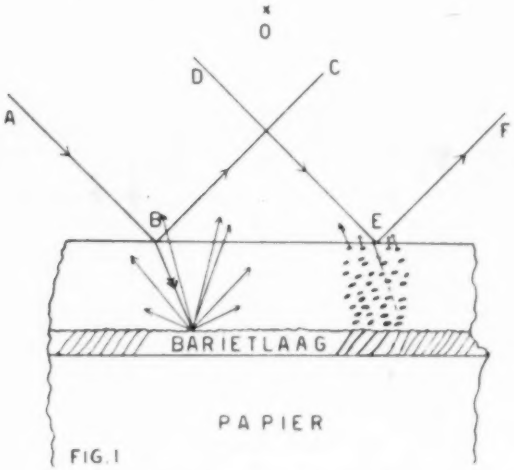

FIG. 1

Men komt echter weer aan met dogma's als „De foto moet voor zichzelf spreken" om de randloze foto's te verdedigen, waarbij echter de rol van de achtergrond onvoldoende wordt begrepen.
Als wij een foto bekijken, valt het beeld op dat deel van het netvlies, waar een scherp beeld gevormd wordt.
De omtrek van de foto en eventueel bij een grote foto een deel hier van, valt op de rand (peripherie) van het netvlies en vormt daar een zeer onscherp beeld, waarvan wij ons meestal niet eens bewust zijn. Toch speelt dit onscherpe beeld een belangrijke rol, daar het min of meer corrigerend op het hoofdbeeld werkt. Enkele „sterke staaltjes" kunnen dit verduidelijken. Een stuk zwart fluweel in de volle zon is witter dan wit papier in de maneschijn, d. w. z. kaatst méér licht terug in ons oog. De lichte omgeving echter zal in het eerste geval door contrastwerking het fluweel zwart doen lijken en de donkere omgeving in het tweede geval het papier wit. Zou iemand, die van dag en nacht niet wist, beide voorwerpen geïsoleerd door een buimogen bekijken, dan vond hij het fluweel witter. Dit blijkt ook wel uit de volgende proef. Projecteer een kleine lichtvlek op een groot zwart vlak. De lichtvlek wordt als wit ondervonden!
Men heeft aldus gevonden, dat bijv. bij een geprojecteerd beeld pas een witte rand om het beeld de zwarten volledig zwart doet schijnen.

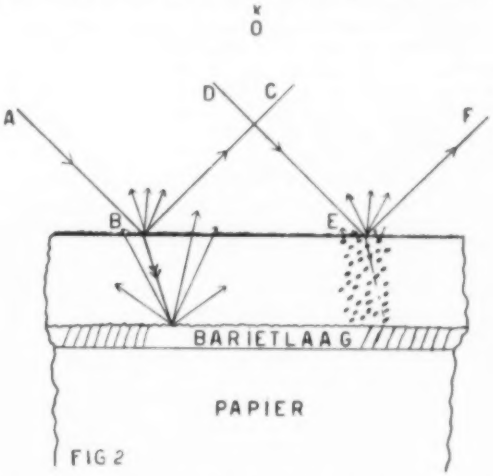

FIG 2

Een zwart opzetkarton verheldert dus de lichten, ten koste van de schaduwen, een wit verdiept de schaduwen, ten koste natuurlijk van de lichten. *De rijkste toonschaal krijgt men dus op een grijs karton.* Sinds tijden wordt dit gepropageerd door de bekende fotograaf M. Woldringh (zie Focus 1950, blz. 471), die tevens opmerkt, dat de grijstint van het opzetkarton moet overeenkomen met de gemiddelde grijstint van de foto. Op de jongste Kerstsalon was van Ir A. P. van Letten van Rossem het stuk „Lonely Plane", een vliegtuig, gezien door een kletsnatte ruit, grijs in grijs!
Nu zal, zelfs bij slecht weer, de natuur buiten nog een zekere „lichte" indruk geven, die fotografisch moeilijk bereikbaar is. Door de zwarte rand werd hier het doel volkomen bereikt. Een eventuele vermindering in de toonomvang deed hier minder ter zake.
De bloesemfoto van Frater M. Liduinus, hier opnieuw afgedrukt, was voorzien van een fijn wit randje, waarom een bredere grijze rand. Vergelijk de beide afdrukken nu eens, en zie wat het best voldoet. Een tweede functie van een rand is het isoleren van het stuk ten opzichte van zijn omgeving. Uit het voorgaande blijkt wel, dat dit nodig is, ook al valt de omgeving op de peripherie van het netvlies. Volkomen randloze foto's zullen dus, zover ik dat zie, slechts in twee gevallen geheel voldoen. Ten eerste, als de foto terecht komt op een rustige achtergrond (waarbij dus de foto niet „voor zichzelf spreekt"). Vervolgens bij het bekijken van vrij grote foto's in de hand. Men overziet dan een klein deel gelijk, de rest van de foto speelt voor omgeving. Verder lijkt het mij niet uitgesloten, dat de nu in een verwijderd vlak liggende omgeving een veel kleinere rol speelt.
Overigens dienen de inzenders van randloze foto's wel te bedenken, dat zij zich aan de willekeur van ophangcommissies overleveren. Al weer op de Kerstsalon kwamen zij, ook alweer buiten de schuld der inrichters, tegen de gevlekte achtergrond slecht uit.
Op sommige tentoonstellingen worden de foto's uniform opgezet. Dit kan dus voor de individuele foto's nooit een maximaal effect opleveren, doch ook hier weer de tegenover elkaar staande belangen van de afzonderlijke foto's en de totaalindruk.

Het is duidelijk, dat dit slechts enkele aspecten van het ingewikkelde probleem zijn en wellicht weten anderen nog weer andere argumenten ten beste te geven. De heer Hens zei enkele weken geleden tegen mij: „Ik ga hoe langer hoe meer over tot het waarderen van smalle randen". Dit zal bij hem als artist wel voornamelijk intuïtief zijn, doch kan hij dit wellicht ook motiveren? Op het ogenblik reist rond de Bondscollectie John Hogan, Philadelphia, die o.a. uitmunt door verzorgde montage. Hierbij bevinden zich zowel brede als smalle randen, naar mijn bescheiden mening beide verantwoord.

FORMAAT

Een goede foto gaat er meestal flink op vooruit, als hij op groot formaat wordt gebracht. Naast de kwestie van smaak kan men hiervoor ook wel enkele argumenten aanvoeren. In Focus 1946, blz. 75, hebben wij een verklaring trachten te geven voor het feit, dat zeer groot geprojecteerde lantaarnplaatjes zo plastisch werken. Deze argumenten gelden goeddeels ook voor sterke vergrotingen. Op het eerste gezicht immers kan men zich verbazen over dit effect. Beziet men namelijk een tienmaal vergrote foto op een tienmaal zo grote afstand, dan is de hoek, waaronder men de foto ziet en dus de grootte van het netvliesbeeld in beide gevallen gelijk.

Vanwaar het verschil in werking?

1°. Om iets plastisch te zien, moeten wij „vergeten", dat het in een plat vlak ligt. Dit kan geboeren, door het stereoscopische zien uit te schakelen, vandaar de verbetering in de plastiek bij het bekijken van de foto ook van dichtbij, met *één* oog.

Nog beter wordt dit, als ook de accomodatie wordt uitgeschakeld, dus bij vergroten van de bekijkafstand (en dus overeenkomstig vergroten van de foto). We kunnen dan weer met twee ogen kijken, omdat de ooghassen dan ook (bijna) niet meer convergeren, zodat bij grote foto's, bekeken op flinke afstand, bijna dezelfde plastiek wordt bereikt als bij het projectieplaatje.

Hiermee verklaart men ook gemakkelijk de plastische werking van de holle bekijkspiegels voor foto's en het verrassende effect, dat men verkrijgt, als men een foto op flinke afstand door een Hollandse kijker beschouwt.

2°. Door het verdwijnen van het gevoel van convergentie voelt men, dat ondanks de gelijke netvliesbeelden de foto groot is, ook al door onbewuste vergelijking met de omgeving. Samen met de genoemde plastiek worden wij hierdoor het afgebeelde in onze hersenen gewaar als iets groots, wat de foto indrukwekkend maakt.

3°. Al is de foto niet haarscherp, doch zo, dat dit op de gewenste bekijkafstand niet opvalt, (wij spreken slechts over het statisch bekijken!) v e r m o e d t men onbewust nog een rijkdom van ongeziene details, ook al zou deze niet aanwezig zijn. Dit is in de natuur net zo (hoewel daar bij dichterbij komen de details wèl aanwezig zijn), wat de natuurlijke indruk nog versterkt.

Door genoemde effecten kan een voorwerp veel groter s c h i j n e n, dan het in werkelijkheid is. Dit is niet erg voor voorwerpen, waarvan men de werkelijke grootte niet kent (micro-fotografie) of niet voortdurend vergelijkt met andere. Voor voorwerpen van bekende grootte, vooral het menselijk hoofd, kan dit groter schijnen voor velen hinderlijk worden. Vandaar, dat velen tegenstander zijn van het vergroten van koppen boven „ware grootte".

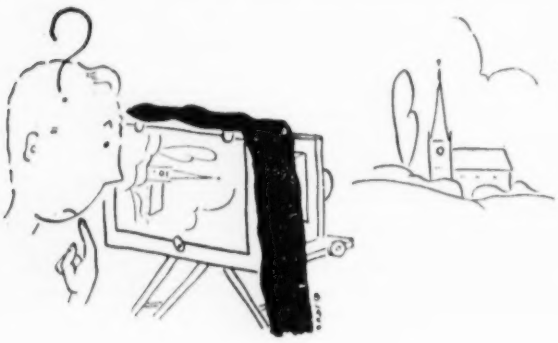

Ook hier weer enkele staaltjes van afwijkingen van genoemde regels. Men kan bewust een kleine foto met een grote rand maken om het idee „miniatuur" weer te geven. De grootheid „plastiek" wordt hier dus prijsgegeven terwille van een andere. Zonder dit argument zouden miniatuur etsen en schilderijen geen zin meer hebben. Als dan ook wordt beweerd, dat de kleintjes aan de wand worden doodgedrukt door de grote, zegt dit alleen iets over de opstelling en niet over de foto.

Op genoemde Eindhovense tentoonstelling waren de meeste foto's vrij klein, zo iets van 18 × 24 cm. Er werd gefluisterd: zou het grote formaat op zijn retour zijn? Er was — tenminste bij sommige inzenders — iets anders in het spel. Een Ansel Adams is zó fanatiek gesteld op gradatie, toonomvang en scherpte, dat hij slechts contactafdrukken maakt. Blijkbaar is ook hij van mening, dat een foto niet alléén vanuit een vast punt onder de juiste gezichtshoek mag worden bekeken. Zou hierbij het zo even genoemde argument, dat de natuur van dichtbij steeds meer details vertoont, óók een rol spelen? Alweer de onvergelijkbare grootheden: aan de ene kant de uiterste scherpte, aan de andere kant de beste plastiek. Tot Adams met een 30 × 40 cm camera gaat werken óf de vergrotingstechniek weer een stuk vooruitgaat.....

•

NIEUWS VAN AGFA (in telegramstijl zouden wij haast zeggen). Er zijn diverse nieuwe *oppervlakken voor papier* uitgekomen, bv. Lupex en Brovira met wit halfmat dun, Portriga en Portriga-Rapid met wit halfmat kartondik, het laatste in zacht, normaal en hard, Lupex en Brovira in zacht, speciaal, normaal, hard en extra hard.

Het *microvoorzetstuk* voor de Karator U (door ons al eerder vermeld) is nu leverbaar. Een voorbeeld: bij een projectie-afstand van 5 meter is de vergroting 150 maal (lineair natuurlijk).

Voor de *Isolette* camera's zijn nieuwe modellen *paraattassen* aangekomen, die prettig goedkoop zijn, voor de Movex 8 L zijn de filters en voorzetlenzen in voorraad. De gele en grijze filters kunnen op de Lucimeter worden gezet, werken dan als afschermkap voor deze belichtingsmeter en deze wijst ineens het diafragma aan voor de filmcamera, waarbij reeds met de filtervertraging rekening is gehouden.

Hoewel wij (gelukkig) de tijd van verstijfde want bevroren vingers voor een half jaar te boven hopen te zijn, moet die *opsteekknop voor de Rollei* toch even genoemd zijn. Met deze forse knop kunt U namelijk desnoods ook met handschoenen aan keurig instellen. Hij heeft nog een extra voordeel: U kunt er de gebruikte filmsoort én de gevoeligheid op instellen, zodat U wéét wat er ook weer in de camera werd gestopt. Maar bovenal vinden wij handig: dat die knop zo lekker fors is, waardoor wij nooit mistasten of behoeven te pietepeuteren met vingertopjes.

Tenslotte: U weet toch dat de Solinette II nu aan de markt is? Kleinformaat met zeer goede kwaliteiten, Apotar 3,5, vergrendelingen en sper-inrichtingen, kan ook bij 1-meter instelling gesloten worden (behoeft niet op oneindig gedraaid te worden). Prontor SV sluiter, gesynchroniseerd dus, klapt ineens schotbereid open. En niet duur.

•

OPGAVE VAN NATIONAAL INGESCHREVEN HANDELSMERKEN VOOR DE FOTOBRANCHE

samengesteld door Van der Graaf & Co.'s Merkenbureau N.V., Amstelstraat 14—18, Amsterdam-C. Dit bureau verstrekt aan lezers, mits onder vermelding van ons blad, kosteloos volledige copie van een in de hieronder afgedrukte rubriek vermeld depot, hetwelk hen interesseert

Verzetstermijn tot 29 Maart 1953

Fotografie en optiek (incl. apparaten, toebehoren en hulpmiddelen).

Armada, 112763, C.V. Technische Industrie E.N.O.T., N.Z. Voorburgwal 290, Amsterdam, voor brillen, brilmonturen en brilleglazen.

Verzetstermijn tot 21 Mei 1953

Fotografie en optiek (incl. apparaten, toebehoren en hulpmiddelen).

Polaroid, 113403, Polaroid Corporation, 730 Main Street, Cambridge, U.S.A., fotografische camera's, films e.d.

h.m. *Radiant*, 113597, Radiant Manufacturing Corp., 1140-46 West Superior Street, Chicago, U.S.A.; statieven voor camera's, projectieschermen, ezels en statiefkoppen.

Proximeters voor de Leica

De optica is een oud vak en verschillende wetten er van zijn reeds klassiek te noemen. Des te meer verbaast het, dat er nog steeds nieuwe apparaten, berustend op eenvoudige principes, kunnen worden gevonden. De Proximeter vormt één van deze gevallen.

Wij gaan uit van het simpele feit, dat men bij het kijken door een loupe naar een dichtbij gelegen voorwerp zowel de loupe zelf als het bekeken voorwerp niet meer ziet, doch alleen het verder gelegen beeld, dat de loupe ons gelieft voor te toveren. Dit is trouwens net zoiets als bij het zien van voorwerpen in een spiegel.

Vervangen wij het oog achter de loupe door een camera, dan „ziet" deze het beeld op dezelfde wijze. Wij moeten dus niet instellen op het voorwerp, doch op het beeld en de afstandsmeter doet dus braaf mee aan de illusie. Zet dus vóór de cameralens een voorzetlens, die zo groot is, dat ook de afstandsmeter er door kijkt en wij hebben het idee van de Proximeter!

Men kan dan dus dichtbij gelegen voorwerpen fotograferen, waaraan het instrument zijn naam ontleent.

Hoe de amateur op eenvoudige wijze klaar kan komen, vertelde reeds op bevattelijke wijze de heer H. J. Hultzer in FOTO 1952, blz. 264. Ons rest de taak, de verdiensten van het officiele toestel, speciaal dat voor de Leica, te bespreken.

In plaats van één grote lens bestaat de Proximeter uit een aparte lens in het midden, dus de eigenlijke voorzetlens, omgeven door een grote lensvormige rand (afb. 1). Men heeft dit gedaan, om het midden dun te kunnen houden, wat een gunstige uitwerking heeft op de lensfouten. Natuurlijk is met zorg er voor gewaakt, dat midden en rand hetzelfde brandpunt hebben, want daarmee staat of valt de instelnauwkeurigheid.

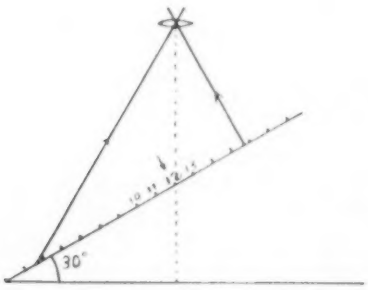

Afb. 3. Papier met strepen scheef gezet. Door de gekozen hoek van 30° is iedere volgende streep ½ cm dichter bij het lenssteltak

Gebruik. Men schroeft de proximeter op de lens van de camera. Voor de Elmar f = 5 cm wordt een aparte schroefring bijgeleverd, die in de schroefdraad van de Elmar wordt aangebracht. Men stelt nu gewoon met de afstandsmeter in op een nabijgelegen voorwerp en fotografeert.

Natuurlijk gelden de gewone regels, die altijd bij enkelvoudige voorzetlenzen van kracht zijn en waardoor zij altijd in het nadeel zijn ten opzichte van het gebruik van tussenringen, namelijk dat de randscherpte minder is, beeldkromming en licht-afname naar de rand optreden (afb. 2). Door diafragmeren zijn de eerste en derde fout behoorlijk te verminderen.

Afb. 2. De lijnen aan de rand zijn gekromd, in de hoeken is licht afname te zien

Men heeft, zoals blijkt, aan de vrij grote lenzen de voorkeur gegeven boven aparte lensjes voor cameralens en zoekerlens. Dit heeft zijn redenen. Bij gescheiden lenzen kan men zich vergissen. Verder liggen nu de lenzen altijd in één vlak en vallen de assen geheel samen.

Er zijn twee meters, één voor 100—50 cm voorwerpsafstand, aangegeven met één witte punt op de rand en één voor 50—33 cm met twee witte punten. Samen gebruikt komt men zelfs van 33—25 cm. Wel moet het ons van het hart, dat de beide proximeters samen (230 gram) voor het schroefdraadje van de Elmar, dat eigenlijk slechts berekend is voor het opnemen van filtertjes, wel wat zwaar zijn. Ook de firma Odin, die wij hierover polsten, was van mening, dat zeer grote voorzichtigheid was geboden.

Ook wat de parallaxe betreft, hebben wij niets te maken met de werkelijke voorwerpsafstand, doch weer met de beeldafstand, die wij direct op de ring van de Leica kunnen aflezen. Hebben wij dus een zoeker, die op parallaxe en beeldverkleining gecorrigeerd kan worden, dan kan deze afgelezen afstand direct daarvoor gebruikt worden. Het is jammer, dat niet alle parallaxvrije zoekers door de proximeter kijken, doch dan was deze wel héel erg groot geworden.

Controle. Een kaart met verticale strepen, 1 cm van elkaar, werd scheef opgesteld voor de camera, voorzien van twee proximeters, voorwerpsafstand 50 cm (afb. 3). Met de afstandsmeter werd nauwkeurig scherpgesteld op streep 12, gemarkeerd door een pijlpunt.

1) Een dergelijke eenvoudige proef leert ons nog wel meer. Men kan, daar een hoek van 30° werd gekozen, direct de scherptediepte aflezen. Verder leest men uit de foto de oude wijsheid af, dat de scherptediepte naar voren sneller afneemt dan naar achter.

Afb. 4. Streep 12, waarop was ingesteld, bevond zich 30 cm van het objectief. 2 Proximeters, opening Elmar was 1 : 3,5

Op de foto (afb. 4) bleek inderdaad streep 12 het scherpst te zijn. Daar met volle opening van de Elmar f = 5 cm werd gewerkt (1 : 3,5), betekent dit een uitstekend resultaat. [1])
Alles bijeen hebben wij te maken met een keurig afgewerkt apparaat, geleverd in een prachtig étui.
Toch rest ons nog een slotopmerking, die eigenlijk voorbij gaat aan het toestel in kwestie. Het is namelijk af en toe met die kleinformaatfotografie een merkwaardige geschiedenis.
De camera zelf is handig en kostelijk om mee te werken. Zodra men hem echter universeel gaat maken, zoals hier voor opnamen van dichtbij, komen er voor in wezen zulke onnozele dingen als voorzetlensjes zulke dure apparaten ten tonele, dat wij met weemoed denken aan ons simpele doosje voorzetlensjes van onze oude platencamera.....

Dr J. J. M. VAN SANTEN

Aantekening van de redactie. Onze medewerker had nog enkele opmerkingen op het hart, waarmee hij zich wendde tot de importeur, die ons de apparatuur ter keuring toezond, de firma J. Sanders in Santpoort. Deze op zijn beurt wendde zich tot de fabrikant (Hermann Schneider & Co. in Hamburg). De heer Van Santen maakte namelijk de opmerking, waarom men eigenlijk niet de prijs desnoods een gering bedrag hoger stelt en dan een achromaat levert inplaats van: tenslotte — hoe vermuftig ook — een „gewoon brilleglas" (waarmee bedoeld: een enkelvoudig glaslichaam). Hierop reageert de fabrikant met de opmerking, dat de zorgvuldig gemaakte en goed gecentreerde meniscus een uitstekend hulpmiddel is, die astigmatisch gecorrigeerd kan zijn, terwijl de verschillende lensfouten die door diafragmeren te verminderen zijn, met het oog op de scherptediepte hier altijd tot verwaarloosbaar kleine resten teruggebracht worden. De kleurfout (afhankelijk van het brekend vermogen van de lens) is eveneens gering.
Voorts vroeg Dr van Santen zich af, wat de juiste reden zou zijn, dat men deze Proximeterglazen niet reflectie-arm heeft gemaakt. Hij bevroedde de reden: deze glasoppervlakken zijn groot en geheel onbeschermd. De kans dat zij met de vingers worden aangeraakt is abnormaal groot, en hierdoor zou elke reflectiewerende werking al spoedig illusoir worden. De fabrikant wijst er bovendien nog op, dat het reflectie-arm maken van de buitenste vlakken van optische systemen langzamerhand principieel vermeden zal gaan worden. Dit is een interessante opmerking, die feitelijk onze persoonlijke mening ondersteunt. Men doet het vermoedelijk nog steeds: als reclame. En omdat het zo netjes en verzorgd staat. Veel verschil maakt het niet, als het voorste oppervlak zijn blauwe laagje kwijt is. Het komt vooral aan op de inwendige vlakken.

•

LEEST U „DETECTIVES"? Dan weet U wat de F.B.I. is. De mannen van dit Federal Bureau of Investigation in de U.S.A. stelden een serie 16 mm camera's op in het havenkwartier van New York, in hun actie tegen de thans bestaande zeer grote racket met havendiefstallen, die millioenen dollars per jaar bedragen. In een der loodsen werd een loos plafond gemaakt, waarin gaten, en door elk gat keek een Bell & Howell 70 DA met een 1, 2 of 3 inch optiek. De camera's waren geheel zwart geverfd. De rollen film werden door een speciale afdeling van Eastman Kodak ontwikkeld. Contrôlemaattegelen waren genomen dat geen omwisseling of versnijding kon plaats vinden. Het materiaal kan namelijk alleen dan als bijkomstig bewijs door het Hof worden aanvaard, indien elke rol in zijn oorspronkelijke staat, zonder een enkele las, wordt overgelegd.

GESTOLEN LEICA? De Commissaris van Politie te Dordrecht deelt mede:
Op Donderdag 5 Februari 1953 is te Dordrecht zoek geraakt het fototoestel Leica II, No 80581, objectief Elmar, 5 cm, No 634559. Verzoeke bij ontmoeting de plaatselijke politie zo spoedig mogelijk daarvan in kennis te stellen.

•

BETER REFLECTEREND FOTOGRAFISCH PAPIER

Een ieder zal het opgevallen zijn, dat sinds een paar jaren op winkelruiten reclamestroken worden gebruikt, waarop de kleur van de drukinkt veel levendiger is. Deze lijkt welhaast zelf licht te geven, zij het niet in sterke mate. In feite is dit ook zo, want deze speciale drukinkt bevat een fluorescerend bijmengsel, dat zoals het een fluorescerende stof betaamt, opvallend licht transponeert in licht van langere golflengte en dit weder uitzendt. Vooral is deze eigenschap toegepast voor ultraviolet licht, dat door ons niet kan worden waargenomen, en aldus wordt omgezet in licht dat wij wel kunnen zien, waardoor deze energie dus nuttig wordt gebruikt. Onder andere in TL-buizen wordt hiervan gebruik gemaakt. De witte laag aan de binnenzijde der buizen is in feite een laag van diverse stoffen, die elk met een bepaalde kleur licht fluoresceren, zodat het mengsel een aan daglicht of kunstlicht verwante „kleur" verkrijgt.
Het feit dat een diapositief tegen het raam zoveel plastischer is dan een foto op papier, heeft allen reeds lang dwars gezeten, de fabrikanten van fotografisch materiaal vanzelfsprekend ook. Het is de verdienste van de Kodak laboratoria, op de gedachte te zijn gekomen het een met het ander te combineren, en wel door in de baryt-laag een fluorescerende stof te gaan verwerken. Deze barytlaag bevindt zich op het papier, en dient om de papieroppervlakte af te sluiten (dicht te maken) en deze veel witter te doen worden. Daar overheen komt dan de emulsie. Men heeft nu deze barytlaag tevens voorzien van een stof, die ultraviolet licht door fluorescentie omzet in blauwig-wit zichtbaar licht. Dit compenseert de ietwat gelige kleur die door de gelatine veroorzaakt wordt, en als gevolg daarvan is de reflectie witter dan vroeger. Hoe krachtiger het licht is, waarbij de vergroting bekeken wordt, hoe intenser de witte fluorescentie wordt. Deze maakt de foto vooral levendiger, en geeft een veel breder tintenreeks. Onze correspondent vertelt, dat dergelijke vergrotingen op een expositiewand er direct tussenuit springen, en de overige foto's veel suffer doen lijken. Niet omdat zij hangen te stralen van licht, doch omdat zij juist iets levender zijn en spontaner aandoen. Bij kunstlicht is het effect geringer, doch nog steeds waarneembaar.
Wij zijn zeer benieuwd wanneer dit materiaal hier te lande te zien zal zijn. Momenteel is er alleen nog sprake van een eerste voorlopige uitvoering na het proefstadium.
Overigens: dit witter-maken kent U eigenlijk reeds uit de dagelijkse practijk, tenminste..... Men pleegt nl. dergelijke fluorescerende „kleurstoffen" toe te voegen aan sommige wasmiddelen, waardoor de was witter lijkt....., vooral in zonlicht.

•

FOTOGRAFISCHE RESEARCH BIJ DUPONT. Volgens mededeling van T. Craway, commercieel directeur van de „E. I. Du Pont de Nemours & Co." op een persconferentie, werd in 1952 door zijn concern de ronde som van 50 millioen dollar aan research-werkzaamheden uitgegeven. Onder de belangrijkste objecten van het afgelopen jaar noemde hij een nieuwe grondstof voor fotografische films op basis van *„Dacron"*.

DE STRAATFOTOGRAFEN (in Parijs) hebben er iets op gevonden hun arbeidstijd (en jachtterrein) te verruimen sinds de electronische flits er is. Zij fotograferen ook des avonds. Dat blijkt een goede boterham op te leveren, want zij maken per foto een 400 francs en van de tweehonderd opnamen verkopen zij er honderd-en-vijftig.
Onaardige tongen verkonden dat de klant vaak graag ook het negatief wil kopen. Iets anders is dat de politie hiermee nu weer extra werk heeft (2158 bekeuringen in 1952) door het opsporen van hen die zonder vergunning fotograferen. En voor die fotograaf is zo lastig, dat hij zichzelf signaleert met zijn flits, zodat de flic maar op het geknipper hoeft af te lopen.

AANVULLING OP DE GEGEVENS VAN

Electronische Flitsapparatuur

Ter completering van onze opsomming apparaten laten wij hieronder nog volgen de gegevens van de Protechnica, welke wij te laat ontvingen om nog in het vorige nummer op te nemen.

VAKAPPARATEN MET ACCUVOEDING

PROTECHNICA 200

Importeur: Odin N.V., Nijmegen
Fabrikant: Protechnica G. m. b. H., Stuttgart

Afmetingen 9,5 x 15 x 17,5 cm, gewicht 4 kg; 200 Joule; flitstijd niet opgegeven. Flitsgetal 80 voor 17/10 DIN. Aanlooptijd 3—6 sec, 120 flitsen per acculading. Lood-accu 6 Volt. Omschakelbaar voor 100 Joule (flitsgetal 55). Prijs compleet *f* 854. Extra lamphouder met breedstraalreflector en lamp *f* 252. Reserve-accu 6 V. *f* 67,25, accu-laadapparaat *f* 58,50. Reserve-lamp *f* 78.

Het type Protechnica 80 geeft 80 Joule, werkt met een accu 4 Volt en kost *f* 488, reserve-accu *f* 50.
Het type Protechnica 300 is alleen op bestelling leverbaar; kost *f* 1100, geeft 300 Joule en heeft aansluiting op netspanning voor de voeding.

De Protechnica heeft niet alleen een aantrekkelijke vorm doch bovendien enige zeer sympathieke organen: een goede spaarschakeling die automatisch de accu uit- en inschakelt als de condensator „vol" is, een accubescherming, waardoor deze niet overladen kan worden en een bescherming (middels relais) tegen overbelasting van de hoog spanningscondensator.

Voorts dienen nog de volgende correcties, resp. verduidelijkingen te worden vermeld:
Bij de *Elmed Blitz Boy* is de gelijkrichter voor het opladen ingebouwd in het accu-aanzetstuk, deze is dus — tezamen met een 2 V accu — in de prijs van *f* 98 begrepen.
Bij de Elmed Piccolo vermeldden wij een parabolische reflector, hetgeen zou impliceren een kleine beeldhoek. De importeur wijst er echter op, dat hiermede niettemin ruime groepen van 50 personen en meer goed verlicht kunnen worden en dat de beeldhoek dus ruim is.

Bij *Blaupunkt* het volgende: Het gewicht van de *Reporter* is opgegeven als 7,5 kg, doch dit geldt dan inclusief lampstaaf, reflector, rails en kabel. Het enkele huis met accu weegt 6,9 kg.
Bij de *Favorit* verandert het gewicht aldus in 4,5 kg.

Wij willen de zeer vele briefschrijvers, die ons hun opinie gaven, nog hartelijk dank zeggen. Deze brieven worden zorgvuldig bewaard en mogelijk vormen zij in de toekomst de basis voor nog een beschouwend artikel.

AGFA SYNCHROFLITSER KL

Wij ontvingen van Agfa-Photo N.V. een exemplaar van de *Synchroflitser KL*. Deze is evenals het model K een condensatorflitser, die een „gehoorbatterijtje" van 22½ Volt als voedingsbron gebruikt. Hij heeft alleen geen contrôlelampje, doch zo men contrôle wenst, kan dat altijd met een los lampje geschieden. Die contrôle is bij dit voedingssysteem echter welhaast overbodig.
Wat ons zo heel prettig aandoet bij dit precieuze apparaatje is de zeer doordachte uitvoering. Het is alles verzorgd en keurig, maar het is ook zo prettig klein opgeborgen. Een bijzonder mooi, rond plastic étui met ritssluiting, waarin alles zit. En het kan met een paar grepen in elkaar gezet worden tot een prima functionnerende flitslamphouder met een kleine reflector met zeer gunstige eigenschappen. De lampuitwerper is vernuftig..... dit is een heel leuk apparaatje, van het soort dat men graag aan zijn uitrusting toevoegt. Om uiterlijk, en om zijn eigenschappen.

•

N.V. ODIN (Nijmegen) zond ons gegevens over een nieuw product van May & Baker, nl. de Studio-ontwikkelaar 350, die geleverd wordt inclusief aanvullingsbad. In totaal ontstaat een oplossing 9 liter, ev. 13,5 liter. Deze ontwikkelaar is geschikt voor de schaal en voor de tank, hij geeft een zachte gradatie, die bijzonder geschikt is voor portretwerk. De ontwikkeltijden zijn mooi constant bij langer gebruik. Nu wij toch over May & Baker spreken: Uw redacteur heeft zo hier en daar in den lande een babbeltje weggegeven over ontwikkelaars, en pleegt er dan op te wijzen dat bij de ontwikkelaars voor fijne korrel een lage alkaliteit niet alleen gewenst is, doch ook dat een bepaalde alkaliteit nauwkeurig aangehouden behoort te worden. De kwaliteit van het natriumsulfiet is daarbij zeer belangrijk, want de royale schep die daarvan in de oplossing terecht komt, kan veel bederven. Het is altijd pijnlijk om dan op een plaats als deze een enkel product te noemen — het rickt zo naar betaalde reclame — maar het natriumsulfiet van M. & B. behoort tot die kwaliteiten, welke men tot-en-met vertrouwen kan.

•

PROJECTIETAFELS VAN CINON

Er zijn velerlei projectie-tafels; maar die nieuwe van Cinon willen we graag even apart vermelden. Vooral dat kleine lage ding is een vondst: het is de bedoeling om het op tafel te plaatsen in plaats van de wankele stapel boeken, die men veelal neemt.
Zeer licht in gewicht, en toch stevig; speciaal voor kleinformaat dia-projectoren en 8 mm smalfilm. Opvouwbaar, en dus is er geen vrachtwagen nodig voor het vervoer er van.

ENKELE NADERE GEGEVENS OVER DE

OSRAM vacuflits lampen

Daar wij sinds enige tijd plotseling hier te lande kunnen beschikken over het gehele productieprogramma der Osram fabrieken — waarbij het fotografisch assortiment wel bijzonder groot is — menen wij goed te doen enig cijfermateriaal te geven. De codering der flitslampen en lampjes bijvoorbeeld kan allen nog niet duidelijk zijn, en aangezien enkele types bijzondere eigenschappen hebben, geraakt men dan in de knoop. Men weet dat aanvankelijk alleen de Vacublitz ter beschikking stond, met zijn vulling van bladmetaal (folie), en dat pas later de flitslamp kwam met draadvulling. Nu is er tussen die twee types een behoorlijk verschil, een draadvulling verbrandt nl. langzamer dan folie. Zo heeft Osram dan ook een lamp voor spleetsluiters, die een gemengde vulling heeft, nl. folie rondom het ontstekingsmechanisme, en daarbuiten weer draad. Het effect daarvan is dat de lamp zeer snel ontbrandt met een sterke, vrijwel loodrechte stijging van de lichtopbrengst. Daarvoor zorgt het folie. Dan neemt het draad de verlichtingstaak over en brandt „langzamer" verder. Er ontstaat een grafiek met een lang, redelijk horizontaal stuk, zodat de spleetsluiter tijdens zijn weg over de gevoelige laag steeds eenzelfde verlichting van het onderwerp voorgezet krijgt.

In het bijzonder willen wij nog wijzen op een paar eigenschappen van het goedkope pitje van Osram, de XP. Wij geven hier het diagram, waarin het vergeleken wordt met de SM van General Electric en de PF 5 N van Philips. Men ziet hieruit dat de XP veel vroeger opvlamt dan de PF 5, nl. reeds 5 m/sec na het sluiten van de stroom, terwijl de halve piekwaarde na 10 m/sec is bereikt. De goed

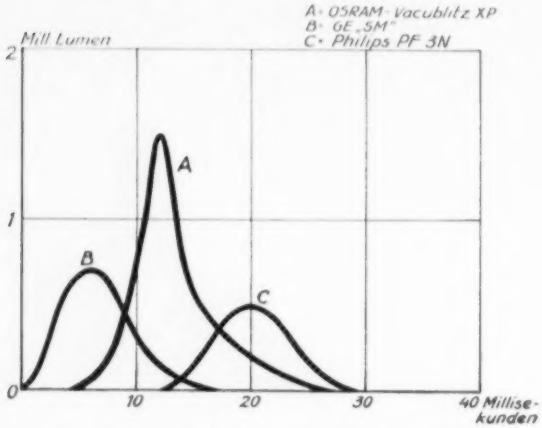

Deze figuur geeft duidelijker dan een lang verhaal het karakteristieke verschil in de langstgeprijsde flitspitjes

bruikbare „middenmoot" van de piek duurt dan 5 m/sec (dus 1/200 seconde). Dit betekent, dat de XP een veilig lampje is bij alle pseudogesynchroniseerde sluiters, dus de sluiters die contact maken op het moment dat de sluiterblaadjes gaan openen. Daar zij er gemiddeld 5 m/sec over doen om het objectief geheel vrij te geven, valt de piek dan goed in de sluitertijd en niet er na.

Alleen bij traag openende sluiters zou hij er iets vóór kunnen vallen, waarbij men de top plus de staart nog „vangt". Dit lampje is daarom ook zeer geschikt voor sommige gesynchroniseerde boxcamera's, waarmee men anders altijd een open-dicht moet maken.

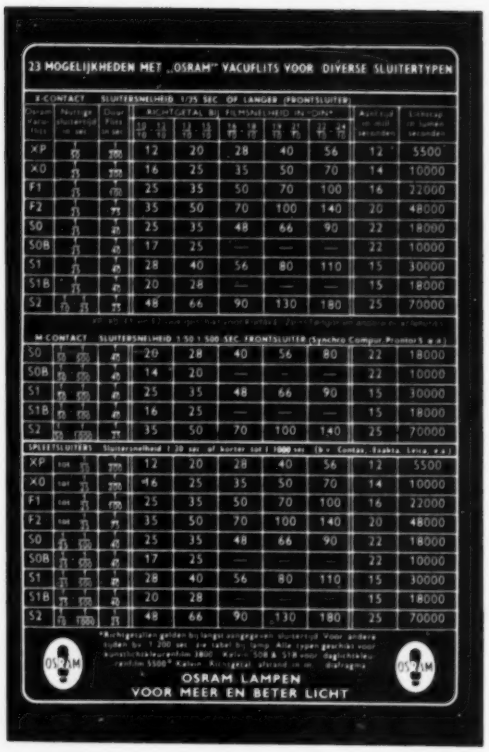

23 MOGELIJKHEDEN MET „OSRAM" VACUFLITS VOOR DIVERSE SLUITERTYPEN

X-CONTACT SLUITERSNELHEID 1/25 SEC OF LANGER (FRONTSLUITER)

Osram Vacuflits Type	Nettogewicht in ser.	Doorsnede Pitje in ser.	RICHTGETAL BIJ FILMSNELHEID IN DIN* 15 - 18	19 - 21	22 - 25	26 - 29	30 - 32	Aantal tijd in duizendsten seconden	Lichtkap in lumen seconden
XP	1/21	1/200	12	20	28	40	56	12	5500
XO	1/21	1/200	16	25	35	50	70	14	10000
F1	1/21	1/100	25	35	50	70	100	16	22000
F2	1/21	1/77	35	50	70	100	140	20	48000
SO	1/21	1/25	25	35	48	66	90	22	18000
SOB	1/21	1/25	17	25	—	—	—	22	10000
S1	1/21	1/25	28	40	56	80	110	15	30000
S1B	1/21	1/25	20	28	—	—	—	15	18000
S2	1/21	1/77	48	66	90	130	180	25	70000

M CONTACT SLUITERSNELHEID 1/50 - 1/500 SEC. FRONTSLUITER (Synchro Compur, Prontor S, e.a.)

SO	1/21	1/25	20	28	40	56	80	22	18000
SOB	1/21	1/25	14	20	—	—	—	22	10000
S1	1/21	1/25	25	35	48	66	90	15	30000
S1B	1/21	1/25	16	25	—	—	—	15	18000
S2	1/21	1/77	35	50	70	100	140	25	70000

SPLEETSLUITERS Sluitersnelheid 1/30 sec. of korter tot 1/1000 sec. (B.v. Compur, Prontor, Synchro, e.a.)

XP	1/21	1/200	12	20	28	40	56	12	5500
XO	1/21	1/200	16	25	35	50	70	14	10000
F1	1/21	1/100	25	35	50	70	100	16	22000
F2	1/21	1/77	35	50	70	100	140	20	48000
SO	1/21	1/25	25	35	48	66	90	22	18000
SOB	1/21	1/25	17	25	—	—	—	22	10000
S1	1/21	1/25	28	40	56	80	110	15	30000
S1B	1/21	1/25	20	28	—	—	—	15	18000
S2	1/21	1/77	48	66	90	130	180	25	70000

Richtgetallen gelden bij langst aangegeven sluitertijd. Voor andere sluiten bv. 1/200 sec. zie tabel bij lamp. Alle types geschikt voor synchronisatie-apparaten 3800, Kalvin, 508 & 518 voor daglichtcamera's 5500 Kalvin. Richtgetal afstand in m. diafragma.

OSRAM LAMPEN
VOOR MEER EN BETER LICHT

De zeer korte picktijd van 1/200 seconde is overigens in vele gevallen zeer welkom. Door in zeer matig verlichte ruimten de sluiter op 1/25 te zetten krijgt men opnamen, die practisch altijd vrij zijn van bewegingsonscherpte, ook al wiebelt en zwaait het gezelschap zeer.

Wat de overige gegevens betreft wisten wij niet beter te doen dan hier een reproductie te geven van het handige kaartje, dat de fotohandel thans hier en daar verstrekt. Beter dan met pagina's grafieken kan men hierop zien welke flitslamp het best geschikt is, met flitstijd, sluitertijd en richtgetal.

Zij die een pseudo-gesynchroniseerde sluiter hebben nemen dus de gegevens van het X-contact.

•

FOTO GRIPINK (Nijmegen) deelde ons terecht zeer verheugd mede, dat het H. M. de Koningin heeft behaagd hun het praedicaat Hofleverancier te verlenen. Waarmee wij hen natuurlijk van harte geluk wensen.

TEMPOCOLOR bouwt thans naarstig aan een nieuwe afwerkinrichting in het hartje van Rotterdam. Over enkele maanden vertrouwt men klaar te zijn en de afwerkcapaciteit voor Gevacolorfilm vijftien maal te hebben vergroot. Men behandelt er zowel de Gevaert negatief- als de omkeer kleurenfilm.

MATTHIEU FONTEYN (fotojournalist in Maastricht) vierde een zilveren jubileum, ontving van de Nederlandse Vereniging van Fotojournalisten de gouden draagspeld. Deze onderscheiding — die waarlijk niet snel gegeven wordt — als bijzondere erkenning van zijn verdiensten.

STUDIO BAARS (Gouda) heropende 12 Februari (na door het oog van de naald gekropen te zijn met het hoge water) een totaal vernieuwde en uitgebreide winkel. Ook op deze plaats nog onze beste gelukwensen voor deze bekende Goudse zaak.

Bill Carmiggelt, Apeldoorn — *Korea — 2e Prijs Juniores FOTO wedstrijd*

Terwijl wij deze bijschriften maken bij de grotere illustraties valt ons dit op: de serenitert van een meisjesprofiel, als uiting van schoonheidsgevoel, een kerkje, met technische ervarenheid gebezigd als vlakbewerking, een table-top voor de camera voor een zachte grinnik, en hier de registrerende camera op de kille realiteit. Sta ons toe deze foto niet te analyseren. De titel, deze jassen, deze modder, deze kijkrichting der gezichten bij deze sigaar is wel genoeg. Oorlog is een kil ding, vrienden.

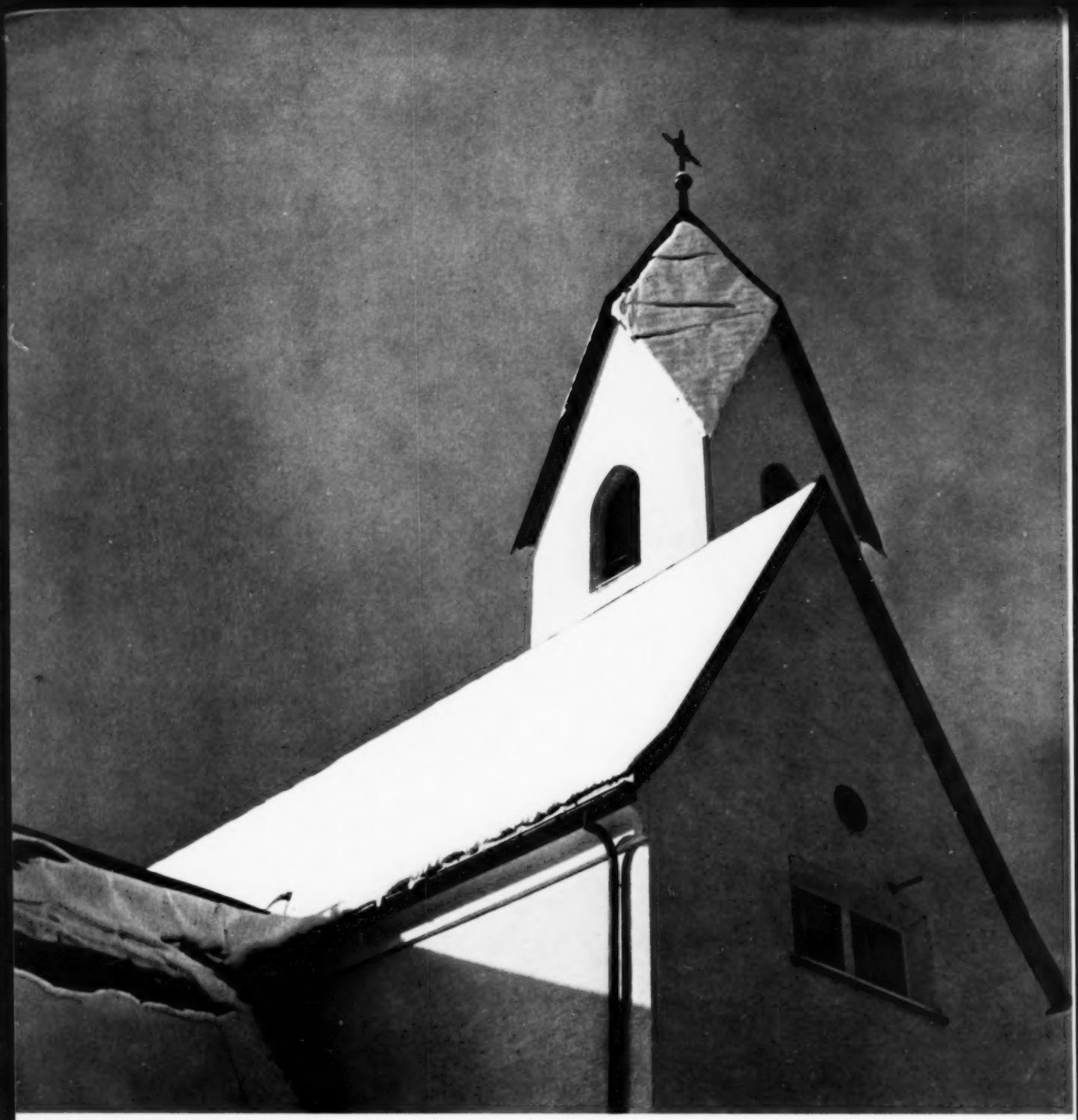

J. L. du Parant, Dordrecht — *te Prijs Vakklasse FOTO wedstrijd*

Het is te weinig gezegd, op te merken dat wij hier een foto van een kerkje in handen houden; het is meer. Let eens op, hoe geraffineerd hier een uiterst mooie compositie is opgebouwd uit drie tinten: wit, grijs en zwart. Let wel: practisch één grijs. En wat elders als een fout gevoeld wordt, is hier een kwaliteit, nl. de zwarte daklijn rechts, die eindigt in het grijs. Zeer bewust is hier in vlakken gewerkt en niet met details. Toch, één enkele, de brekende sneeuwlaag op de spits, en dit geeft een speels element, dat de strakheid breekt. Bereikt met een groen filter op de Rollei (1/25 met f : 11), waarin een HP5 film.

BONDSNIEUWS

Officiële Mededelingen van de Bond van Nederlandse Amateur Fotografen Verenigingen

Opgericht 11 Maart 1922

Goedgek. bij Kon. Besluit van 11 Mei 1926 No 57 en 10 April 1935 No 31
Redactie: G. A. W. WAGENAAR, Van Neckstraat 14, 's-Gravenhage.
Bondssecretariaat: Dupontplein 5, Amersfoort.

BONDSGELUIDEN

Dit jaar zal de Stichting Film en Foto niet zoals andere jaren een grootse tentoonstelling van fotowerken organiseren zoals gedurende haar Fotobeurs.

Om de waarheid te zeggen, wij zijn niet zo erg teleurgesteld geweest door dit bericht, dat de Stichting ons zond. Heel erg geestdriftig waren wij nooit, en wij hadden daar zo verschillende redenen voor. Dat we toch aan onze leden gevraagd hebben foto's in te zenden, die andere jaren, lag daarin, dat het bestuur van genoemde stichting ons min of meer overtuigde dat er voor de amateurfotografie een grote propaganda zou liggen in het zien van goed fotowerk van leden van bestaande verenigingen. Het te verwachten grote bezoek van de fotobeurs garandeerde dan vanzelf ook een groot aantal bezichtigers van de foto's. Dit is allemaal min of meer waar, maar bij nader overdenken komt er toch een zeer belangrijke overweging, die de hiervoor uitgesproken verwachting wel zeer duidelijk tegenspreekt. De vraag is namelijk of mensen die de Fotobeurs bezoeken, over het algemeen het juiste publiek zijn wat we gaarne zien op onze fototentoonstellingen. Zullen we daar mensen zien, die zich bijzonder interesseren voor goed fotowerk, of komen ze naar het tentoongestelde werk kijken, omdat ze nu toch eenmaal op de beurs zijn, waar ze zijn heengegaan uit andere overwegingen dan om er foto's te zien?

Immers deze beurs wordt toch waarschijnlijk niet hoofdzakelijk bezocht door speciaal in de fotografie als beeldende kunst geïnteresseerde personen.

Op de grote Keulse „Fotomesse" waren wel gezelschappen van fotohandelaars, en een enkel gezelschap van beroepsfotografen, maar geen enkele werkelijk kunstlievende fotograaf is er heen gegaan voor de daar tentoongestelde fotowerken alleen.

Hier staat tegenover, dat dit wel het geval is bij de zo bekende jaarlijkse tentoonstellingen van de R.P.S. en de Londense salon. Wij kunnen hiertoe ook de Kerstsalon van de A.A.F.V. rekenen, hoewel hier het buitenlandse bezoek nog niet groot is. Maar op deze tentoonstellingen komt zeker wel het juiste publiek, want het zoekt er niets anders dan wat er is, en wat er alleen maar is: goede fotografie.

Het is opmerkelijk dat op het laatst gehouden FIAP-congres over hetzelfde onderwerp uitgebreid gesproken is, en wij veroorloven ons uit het daar gesprokene aan te halen:

„In het Duitse blad „Fotopost" schrijft men naar aanleiding van de Kölner Messe hele bladzijden over cameraconstructie, objectieven en wat dies meer zij. Vergeefs zoekt men daarin iets over het tentoongestelde fotowerk. De verslaggever schrijft zowat twee pagina's over alle mogelijke technische zaken, die hij zelf onbetekenend noemt, omdat er eigenlijk geen enkele belangrijke vooruitgang of nieuwheid te constateren viel, en aan het slot schrijft hij: Over de tentoongestelde foto's zou men verschillende artikelen kunnen schrijven, maar daarvoor ontbreekt de ruimte!"

Nu, als hij dan goede artikelen kan schrijven over foto's, waarom schrijft hij dan iets onbetekenends over apparaten, waarover niets te vertellen valt?

Neen, de bezoeker aan een fotobeurs wil toestellen, materialen en toebehoren zien, wie dat niet interesseert blijft weg.

Het is dus verloren moeite om er ook nog foto's te hangen met een ander doel dan alleen als wandversiering, foto's, die hoogstens een zeer oppervlakkige belangstelling krijgen van een publiek dat niet gekomen is om ze te zien.

Daarom, laat ons niet al te zeer treuren over het besluit, om geen foto's meer te plaatsen op fotobeurzen, nu niet, en wat ons betreft nooit meer.

Door schade WORDT men wijs.
Door apparatuur-verzekering op Bondspolis IS men wijs.
Kosten 1¼ pct per jaar. Geen zegel- en poliskosten.
All Risks-verzekering MET vaste taxatie.
Aanvragen aan: C. de Jong, Hoofddorpweg 16 bv., Amsterdam (W.). Administrateur Bondsverzekering.

ONZE VERENIGINGEN

A.F.C. „De Maasstad" te Rotterdam

Lokaal: Crooswijksekade 15; aanvang 8 uur
19 Maart: Bondscollectie van de A.F.C. „De Veluwe" te Apeldoorn
30 Maart: Collectie van 30 foto's van J. R. Hogan, U.S.A.
9 April: Werkavond.

Beverwijkse A.F.V. te Beverwijk

20 Maart: Portretopnamen door leden
27 Maart: Demonstratie projectie. Het maken van diapositieven door de heer Natte. Projectie van lantaarnplaten

A.F.V. „Rotterdam" te Rotterdam

Lokaal: in het Doofstommeninstituut, Ammanstraat 22; aanvang 8 uur
3 Maart: Voordracht met projectie door de heer De Waard; onderwerp „Zweden en Lapland".
In de zaal van de Heineken's Bierbrouwerij, Crooswijksesingel:
18 Maart: Demonstratie van het persoonlijk ingrijpen bij het vergroten van negatieven, door de heer Hesper. Bondscollectie.
25 Maart: 1. Foto van de maand, 6e ronde; 2. Bezichtigen en bespreken van een Bondscollectie.

A.F.V. „Zaanland" te Koog aan de Zaan

Lokaal: „Het witte gebouwtje", Dubbele buurt, Koog aan de Zaan; aanvang 8 uur
26 Maart: Portretavond
9 April: Lezing door de heer Van Dalsum over landschapsfotografie; Bondscollectie.

Fotokring „Eemland" te Amersfoort

Lokaal: A.G.-Huis; aanvang 8 uur
24 Maart: Bespreking Bondscollectie B
7 April: Lezing van de heer Schotel over „Humor in de fotografie".

Utrechtse A.F.V. te Utrecht

Lokaal: Lange Nieuwstraat 10a; aanvang 8 uur
Elke Donderdagavond bijeenkomst

Philips Fotoclub te Eindhoven

Lokaal: Ontspanningsgebouw; aanvang 8 uur
18 Maart: De heer Van Beugen spreekt over „Een eenvoudig ontwikkelprocédé voor het verkrijgen van persoonlijk werk". Demonstratie.
1 April: Praatavond met Paasverrassingen! Bondscollectie.

Fotoclub „De Amateur" te Eindhoven

Lokaal: „De Karseboom", Grote Berg 10; aanvang 8 uur
25 Maart: De heer Coppens bespreekt een Bondscollectie. Inlevering fotowedstrijd, onderwerp: vrij
8 April: Demonstratie opnemen stillevens of bespreking landschapsfotografie.

Zeister Fotoclub te Zeist

Lokaal: Hotel Victoria, 1ste Dorpsstraat; aanvang 8 uur
23 Maart: Beoordeling foto's van de maand, daarna Oostenrijkse collectie van L. Fischer
7 April: Conversatieavond
20 April: Beoordeling foto's van de maand, daarna werkavond.

Haagse A.F.V. te Den Haag
Lokaal: Diligentie; aanvang 8 uur
17 Maart: Lezing over Tetenal-producten. Collectie H der Bondswedstrijden
7 April: Onderlinge wedstrijd lantaarnplaatjes. Bondscollectie D, benevens onderlinge wedstrijdfoto's aan de wanden.

A.F.C. „Rotterdam Zuid" te Rotterdam
Lokaal: Sikkelstraat 55; aanvang 8 uur
8 April: Werkavond
15 April: Verplichte foto; onderwerp: De haven
22 April: Lezing.

A.F.V. „De Veluwe" te Apeldoorn
Lokaal Hotel van Steeden, Loolaan; aanvang 8 uur
25 Maart: Werkavond
30 Maart: Bespreking collectie Utrechtse Am. Fotogr. Vereniging
15 April: Werkavond.

Fotoclub „Kampen" te Kampen
Lokaal: Terrein Buitensocieteit; aanvang 8 uur
19 Maart: De heer Voorenkamp te Amersfoort spreekt over: Fouten en moeilijkheden van de amateurfotograaf
2 April: Conversatie-avond en inlevering wedstrijdfoto's „Lente en/of Wolken"
16 April: De heer H. Tulp te Zuilen spreekt over: Hoe beoordelen wij onze wedstrijdfoto's?

OFFICIELE BERICHTEN

Door de Stichting Centraal Projectie Instituut (mede-oprichter de Bond van N.A.F.V.), Raamplein 1 te Amsterdam-C., wordt met belangeloze medewerking van diverse ondernemingen, uitgegeven een beeldstrook voor kleinformaatprojectie van 52 foto's, getiteld: „*Watersnood 1953*", in Leica formaat 24 x 36 mm en normaal formaat 18 x 24 mm, met gedrukte tekst in 5 talen.
De prijs is vastgesteld op *f* 5 per serie, inclusief teksthoekje.
Door storting van dit bedrag op girorekening 517720, of rekening van de Stichting bij de Amsterdamse Bank N.V., kantoor Middenweg, Amsterdam-O., met vermelding „Watersnood" (bijvoegen Leica of Normaal) wordt U in het bezit gesteld van deze beeldserie. De opbrengst komt ten goede aan het Nationaal Rampenfonds.
Van redactiewege kan worden medegedeeld, dat de Bond bij de naar Amerika gaande Nederlandse fotocollectie een dergelijke beeldstrook heeft meegezonden.

De Bondsvoorzitter zal gedurende de maand April buitenlands vertoeven. Verzoeke alle correspondentie, het *Bondsvoorzitterschap* betreffende te richten aan de heer W. J. A. Bartels, 2de voorzitter, Voltastraat 29, Amersfoort. Het bovenstaande geldt alleen voor de maand April.

BUITENLANDSE DIENST

Secretaris voor het buitenland
Sekretär für das Ausland
Foreign service
Secrétaire pour l'Etranger
} W. van Linge, Boven Oosterdiep 125, Veendam

Komende buitenlandse salons:

1 Salón Internacional de Fotografica te Alicante, Spanje, in Juni 1953. Sluitingsdatum 31 Mei. Foto's max. 4 stuks 30 x 40. Inleggeld $ 1. Inlichtingen: Mr Emilio Ajo Calvo, Calle Angel Lozano 14, 2, Alicante, Spanje.

South Shields International Exhibition te Southfields, Engeland, van 4 tot en met 25 Juli 1953. Sluitingsdatum 28 Mei. Max. 4 foto's. Inleggeld 5 sh. Inlichtingen: Mr J. E. C. Garrick, 12 Bywell Road, Cleandon Nr. Sunderland, Co Durham, Engeland.

22nd International Exhibition of Photography te Boston U.S.A., van 3 tot en met 10 Mei 1953. Sluitingsdatum 6 April. Max. 4 foto's. Inleggeld $ 1. Inlichtingen: Miss Lillian Donnelly, 15 Avalon Road, Milton 87, Mass., U.S.A.

19th International Salon of Photography te New York, van 8 tot en met 22 Maart 1953. Sluitingsdatum 14 Februari. Max. 4 foto's. Inleggeld $ 2. Inlichtingen: Karl F. Kunkle, 526 East 50th Street, New York.

VI. Jubiläumsausstellung Verbandes Amateurphotographenvereine Oesterreichs te Wenen, van 30 Mei tot en met 28 Juni 1953. Sluitingsdatum 10 Mei. Max. 4 foto's zwart-wit of kleuren. Inleggeld $ 1. Inlichtingen: Buitenlandse Dienst.

16th Northwest International Salon of Photography te Auburn, Washington, U.S.A., van 19 tot 27 September 1953. Max. 4 foto's. Sluitingsdatum 5 September. Inleggeld $ 1. Inlichtingen: Mr George L. Kinkade, 105 L. St. S. E., Auburn, Washington, U.S.A.

Shropshire Salon of Pictorial Photography te Shrewsbury, van 27 Juni tot en met 18 Juli 1953. Sluitingsdatum 5 Juni. Max. 4 foto's. Inleggeld 5 sh. Inlichtingen: Mr W. E. Matthews, Oldham Hall, The Schools, Shrewsbury, Engeland.

C. S. Exhibition of Photography te Cheltenham, Engeland, gedurende 18 maanden in verschillende plaatsen in Engeland. Sluitingsdatum 12 Mei 1953. Max. 4 foto's zwart-wit en kleuren. Inlichtingen: Mr W. R. L. Hosier, Swaylands, Amos Lane Wednesbury, Staffs, Engeland.

91st International Exhibition of Pictorial Photography, Edinburgh, van 15 Augustus tot en met 5 September 1953; sluitingsdatum 7 Juli. Max. 4 foto's. Inleggeld 5 sh. Inlichtingen: Mr G. D. Cruickshank, 16 Orchard Road, Edinburgh 4, Engeland.

Op de hierna vermelde buitenlandse salons kwamen de daarachter genoemde Nederlanders met hun werk uit:
7th International Salon te Hongkong: Door 398 inzenders werden 1526 foto's ingeleverd. Slechts 234 werden geplaatst. Hieronder vielen alle vier ingezonden foto's van ons ere-lid C. J. J. Schaepman te Zwolle.
Brieven met bewijzen van deelneming met de watersnood werden ontvangen uit Frankrijk, Zweden, Zwitserland, Joego-Slavië en van de F.I.A.P.
De collectie die in het laatst van 1952 aan de F.I.A.P. werd gezonden, circuleert op het ogenblik in Zweden; volgens de tot dusverre binnengekomen berichten is men daar zeer ingenomen met deze foto's. In ruil voor deze collectie werd ontvangen een serie van 50 Duitse foto's. T.z.t. komen hiervoor ook nog collecties uit Noorwegen, Zweden en Denemarken.
De collectie die in 1951 aan de F.I.A.P. werd gezonden circuleert op het ogenblik in Zwitserland en gaat vandaar naar Frankrijk.
Een collectie van 40 foto's is verzonden aan de Photographic Society of America. Verschillende leden hebben hiervoor foto's beschikbaar gesteld, die op de Kerstsalon 1952 hebben gehangen. Deze inzenders hebben de Bond hiermede een grote dienst bewezen.
Allen die foto's voor een buitenlandse collectie beschikbaar hebben gesteld krijgen hierover nog persoonlijk bericht. Door een langdurige griep van de secretaris van de B.D. is er enige vertraging ontstaan in alle niet zeer dringende correspondentie.

•

EVEN LACHEN door de chemisch-onderlegden: vuurwerk nl. gegarandeerd. Volgens de „Chemical and Engineering News" verscheen onlangs bij een brandweerkazerne te Chicago een consciëntieus staatsburger met een drum metallisch natrium. Men had hem op het gevaarlijke karakter van deze stof geattendeerd, zodat het hem beter leek om een en ander bij de brandweer in te leveren. De brandmeester liet hierop de drum naar de binnenplaats dragen en gaf zijn mannen last de inhoud rijkelijk met water te bevochtigen.

MEDEDELINGEN No 2 van de firma Wed. Wm Holst (Amsterdam) staat in het teken van Cenei met filters en zonnekappes, metalen diaraampjes en dozen daarvoor, doortrekmaskers voor vergrotingstoestellen, Klap-Scoper (dia-viewer), dia-loupes. Daarnaast: Excelsior-statieven, snijmachines en -planken.

FILMFORUM, 2e JAARGANG
Wij willen gaarne eens even wijzen op „Filmforum", dat zijn tweede jaargang inging. Eigenlijk voortgekomen uit het vroegere (R.K.) „Filmfront" is het geworden tot een uitstekend tijdschrift voor film en filmkunst.

NORMALISATIE VAN PROJECTIES
BIJ DE CINEMATOGRAFIE

De Hoofdcommissie voor de Normalisatie in Nederland (HCNN) heeft gepubliceerd de gewijzigde druk van de definitieve norm *N 1191 Cinematografie 16 mm Geluidsfilm Projectie* (gewijzigde 2e druk).
Toelichting: Deze norm is ontworpen door commissie 44 voor de normalisatie op fotografisch en cinematografisch gebied.
Van de gelegenheid is gebruik gemaakt de breedte van de spleet voor de geluidsprojectie in overeenstemming te brengen met de Amerikaanse en Duitse normen.
Het blad werd herdrukt om een onjuistheid te herstellen die in de aanwijzing van de emulsielaag voorkwam.
Deze norm kan worden besteld bij de boekhandel of rechtstreeks bij de Uitgeverij Waltman, Hippolytusbuurt 4 te Delft, tegen de prijs van *f* 0,50 voor leden van de Stichting voor de Normalisatie in Nederland en *f* 0,75 voor niet-leden. Ook aan daarvoor in aanmerking komende onderwijsinstellingen, alsmede aan hen die aantonen het onderwijs daaraan te volgen, wordt de norm tegen de ledenprijs beschikbaar gesteld.
Aan abonné's op de groep van Nederlandse normen 77 Fotografie en cinematografie wordt de norm automatisch toegezonden.

Ter critiek werd tevens gepubliceerd de ontwerpnorm V 1663 Fotografie en cinematografie, die filmplaten behandelt. Aangezien de critiektermijn is verlopen en geen opmerkingen door de commissie werden ontvangen, kan ook deze worden gepubliceerd. De prijzen en voorwaarden daarvoor zijn gelijk aan die, hierboven gegeven voor de N 1191.

•

CHLOROPHYLL-COMPLEX hebben wij vaak gedacht in de afgelopen maanden, toen het ene artikel na het andere gechlorophylleerd bleek te worden, en dankbaar waren wij, geen enkele toepassing van dit plantengroen in de fotografie te hebben kunnen verzinnen, ons aldus redelijk verzekerend tegen wereldschokkend nieuwe preparaten. Wat was dit toch weer heel erg, nietwaar? Als het niet groen zag, deugde het niet. En wat een geluk, dat een zeepsoort reeds groen zág voordat de chlorophyllitis uitbrak; vandaar natuurlijk dat deze zeep reeds jaren die goede beste eigenschap had, waar anderen nu als iets nieuws op kwamen bogen.
Wij hebben ons toen afgevraagd waarom er niet op ingehaakt is door de groenten-publiciteit. U weet wel: 't Is de groente die 't 'm doet (en nu niet smalend zeggen dat de huisvrouw dat altijd zucht als zij haar huishoudopgaven 's Zaterdags optelt, want wij kunnen er niet buiten). Chlorophyll en spinazie, nietwaar, dus eet meer spinazie tegen onwelriekende adem.
Enfin, wij schijnen het alweer te boven te zijn, en hier nog een Amerikaans staartje (waarbij gereageerd wordt op een verbetering van hondenbrood, zodat Fikkie niet langer naar zichzelve ricken zal:

Now that the potent green stuff blends
In dog food on the shelf,
He does not recognize his friends
And hardly knows himself.

•

ZIE WEL.....
In Neue Foto Linse, dat gezellige tijdschriftje van en over de Robot, lazen we iets over de Hubschrauber, en wij nu maar even denken wat dat was. Er is tenslotte een goed Nederlands aequivalent voor: helicoptère (Frans) of helicopter (Engels).

Wij ook.....
Ofschoon hüpschroever wel sterk tot de verbeelding spreekt, maar niet ons gevoel voor taalschoonheid zal strelen, brengt het ons wel op een idee: de letterlijke (klank-)vertaling, en daarom bedachten wij eerst, het nate coating, in het Duits met verbessert aangeduid, voorgoed te laten voor wat het is, en „gecoate optiek" liever te vervangen door „verbeterde optiek". Dat is in elk geval een verbetering, maar het klinkt niet.

Tenslotte.....
weten wij ook wel dat de juiste vertaling moest zijn „reflectie-armer gemaakt", maar dat is net zulk een rijstebrij als hefschroefvliegtuig, en toch zullen wij dat maar aanhouden.

FOTOBUREAU „HET ZUIDEN",
Schapenmarkt 26—28, 's-Hertogenbosch

vraagt zo spoedig mogelijk
een ervaren

Laborant-atelier-
fotograaf-retoucheur

Wenst U zorgvuldig uitgevoerde
NEGATIEFRETOUCHE?
Wij zorgen hiervoor.
Brieven onder No. 544131 Foto aan het bur. v. d. blad.

POLYTHEEN
Plexiglas
maatcylinders gecalibreerd
Handelsond. **R.O.H.A.**
Flexibele Loog- en zuurbestendige flessen en trechters, flessen met vaporisator of schroefdop.
Nieuwe Gracht 64
HAARLEM - Tel. 19464

FILMSTROKEN
Op de modernste apparatuur vervaardigen wij aan de hand van foto's, tekeningen, enz. filmstroken en diapositieven. — Korte levertijd.
FIPRON Kinderdijkstraat 65
AMSTERDAM-Z. - Tel. 98552

WELKE LABORANT wil voor eigen rekening ontwikkelen, afdrukken, vergroten enz. voor te klas fotozaak te Den Haag, in vrijstaande compleet ingerichte werkplaats. ?
Condities nader overeen te komen. Vakdiploma vereist.
Brieven onder No. 545651 F., aan het bureau van dit blad.

TE KOOP 1e klas fotohandel/atelier
Wegens vertrek naar het buitenland. Groot modern ingericht pand met ruime woon- en werkruimten. Pand komt geheel beschikbaar. Alles in één koop. Ligging in touristencentrum van Gelderland.
Brieven onder No. 547530 Foto aan het bur. v. d. blad.

EEN DESKUNDIGE
kijkt niet alleen naar het aantal advertentiepagina's, maar vooral naar de „kleintjes", waarmee de lezers onderling aanbieden en vragen. Wie van maand tot maand het enorme aantal Momentjes ziet, beseft welke grote publiciteitswaarde schuilt in FOTO

Reflekta II

Filmosto
vergr. apparaat

Contax D

EEN GREEP

UIT DE UITGEBREIDE
COLLECTIE, DIE WIJ OP DE

JAARBEURS TE UTRECHT

VAN 17 TOT EN MET
26 MAART TONEN

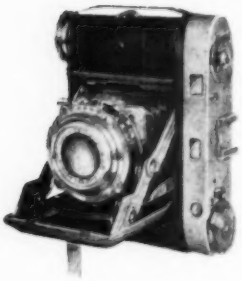

Super Baldinette

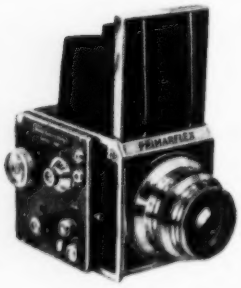

Primarflex

Praktica

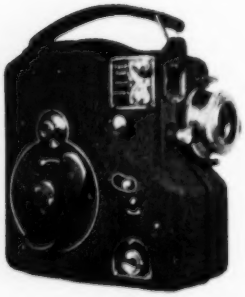

Lycsatu
8 mm camera

Stellina
projectiescherm

★

EEN BEZOEK
AAN ONZE STAND

No. 1106 - 1108

IS WERKELIJK
DE MOEITE WAARD!

„FOKA" N.V.

Admiraliteitsstraat 8 a/b
ROTTERDAM-O.
Telefoon 22242—24422

REEDS EEN

FUTURA vanaf f 360.–

Nog steeds de goedkoopste kleinbeeldcamera met verwisselbare optiek en gekoppelde afstandmeter

Levering uitsluitend via de erkende Fotohandel

Alleen-importeurs :

J. SANDERS Foto & Kino-Import

Laurillardlaan 15 - SANTPOORT - Telefoon 8094 (K 2560)

WESTON
MASTER II

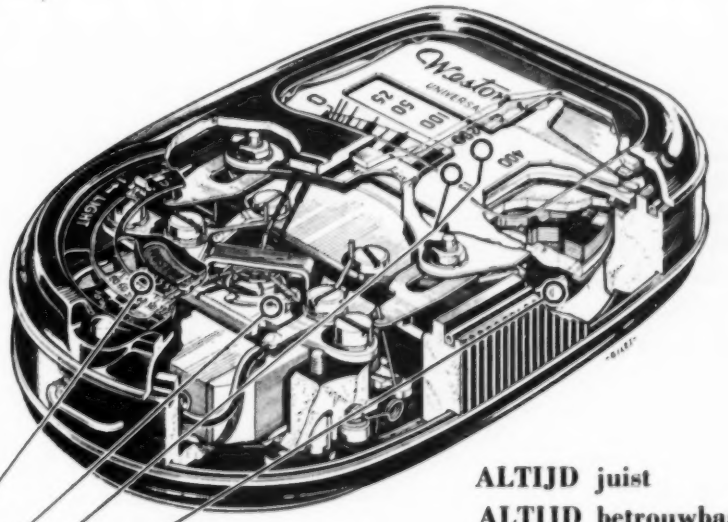

ALTIJD juist
ALTIJD betrouwbaar

- DE WESTON „PHOTRONIC CELL" is samen met de honingraadlens als één geheel verzegeld.
- 2 skala's gekoppeld met het lichtrooster geven een enorm meetbereik bij een kleine meethoek.
- Het draaispoelsysteem is schokvrij gelagerd in edelsteenlagers.
- De rekenschijf geeft alle filmgevoeligheden, sluitersnelheden en lensopeningen aan. Voor tegenlicht en groot contrast speciale instelling.

IMPORT
„Cinon" N.V.
AMSTERDAM

Voor ieder flitsdoel - een

PHILIPS „PHOTOFLUX"

De bekende flitslampen met de vele voordelen:

grote lumen/seconde waarde waardoor zeer lichtsterk - klein van vorm - licht in gewicht - solide constructie - messing lampvoet - blauwe veiligheidsstip - betrouwbaar in gebruik - handige verpakking.

LAAG IN PRIJS

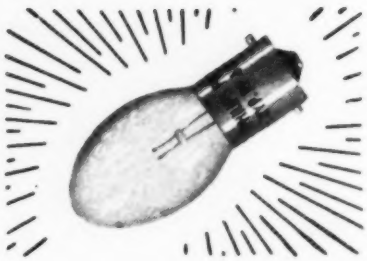

Technische gegevens en richtgetallen voor belichting. - Richtgetal is lensopening maal afstand lamp tot onderwerp.

Photo-„Flux" Type	Lumen/sec.	50 % flitstijd sec.	Max. tijd m/sec.	Bruto-prijs	Richtgetallen				
					Belichtingstijd „M" contact	Filmgevoeligheid 20-32 ASA 15-17/10 DIN	Filmgevoeligheid 80-125 ASA 21-23/10 DIN	Belichtingstijd 1/25 bij „X" contact of „open-dicht"-methode 15-17/10 DIN	Belichtingstijd 1/25 bij „X" contact of „open-dicht"-methode 21-23/10 DIN
PF 3 N	5500	1/125	20	f 0.40	1/500 1/250 1/100 1/50	7 10 15 20	15 20 30 40	30	55
PF 14 N	10.000	1/100	20	f 0.55	1/500 1/250 1/100 1/50	10 15 20 30	20 30 40 55	40	80
PF 25 N	18.000	1/80	20	f 0.70	1/500 1/250 1/100 1/50	15 20 25 35	25 35 50 70	50	100
PF 38 E	30.000	1/60	20	f 0.95	1/500 1/250 1/100 1/50	15 25 35 50	35 50 65 95	65	135
PF 60 E	62.000	1/50	20	f 1.15	1/500 1/250 1/100 1/50	25 35 50 65	50 65 95 135	95	190
PF 24 N	15.000	1/40	–	f 0.80	1/500 1/250 1/100 1/50	7 10 15 25	15 25 30 40	*Richtgetallen voor camera's met spleetsluiters*	
PF 45 E	45.000	1/20	–	f 1.05	1/500 1/250 1/100 1/50	10 15 20 30	20 30 40 55		

Zie verder de bij de „Photoflux" lampen verpakte, uitvoerige gebruiksaanwijzingen.

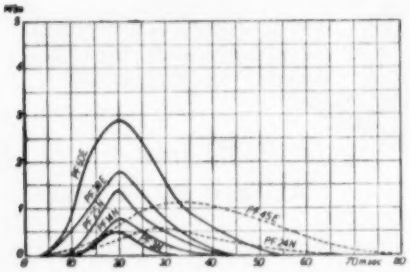

Lichttijd karakteristiek van 7 typen Philips „Photoflux"lampen.

Lichttijd karakteristiek van een flitslamp met bijbehorende grootheden

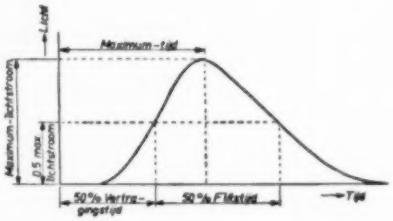

Houdt steeds „Photoflux" flitslampen in reserve.

N.V. PHILIPS' VERKOOP-MAATSCHAPPIJ VOOR NEDERLAND - EINDHOVEN

Mannesmann

Multiblitz

model FILIUS

De nieuwste schepping van Dr Ing. Mannesmann in de amateurprijsklasse

gewicht : 1,75 kg
afmetingen : 6 x 13 x 16 cm
oplaadtijd : 5 seconden
flitsduur : 1/600 sec.
flitsaantal : 50.000 per buis
voeding : accu 4 Volt. 100 flitsen per acculading
richtgetal : 28—40 bij 17/10 DIN
40—56 bij 21/10 DIN
10—12 bij kleurenfilm

f 290,-

Heynderickx

Alleenvertegenwoordiging voor Nederland: Firma Dr K. Heynderickx, Hugo de Grootstraat 17a, Den Haag.

Bezoekt „Keukenhof"

„DE SPROOKJESTUIN VAN NEDERLAND"

en neemt deel aan de

Wedstrijden voor
zwart-wit foto's
en kleuropnamen.

Wedstrijdreglementen worden U op aanvrage gaarne toegezonden

★

Bij Uw bezoek worden nadere inlichtingen verstrekt in het Informatiekantoor op het Tentoonstellingsterrein

Deze actie-foto van een bobsleewedstrijd geeft de uitstekende beeldscherpte weer van de Rodenstock Heligon 1:2/50 mm bij grote diafragma-opening.

Alleenvertegenwoordiging voor Nederland:
HIJMANS' FOTO- EN KINOGROOTHANDEL N.V.
Muzenstraat 37 - Den Haag

Instelling in het Westen des lands vraagt

Wetenschappelijk Laboratorium Assistent

voor fotografische werkzaamheden en metingen.

Opleiding: HBS, MTS, aangevuld met examen Ned. Foto Vakschool of daarmee overeenkomend.

Aanleg voor wetenschappelijk-technisch werk en talenkennis noodzakelijk, terwijl ervaring in sensitometrisch en optisch werk tot aanbeveling strekt.

Brieven onder No. 545558 F., aan het bureau van dit blad.

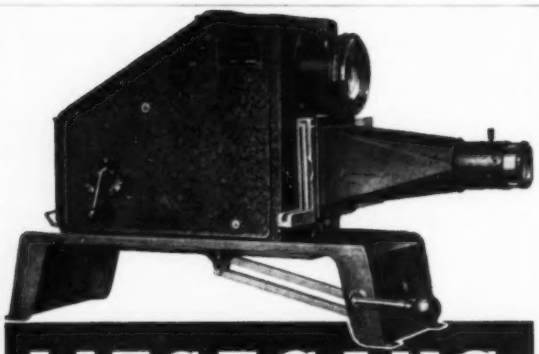

LIESEGANG EPIDIASCOPEN

PROJECTIE- EN VERGROTINGSTOESTELLEN

Sedert tientallen jaren een begrip voor

KWALITEIT

Ed. Liesegang · Düsseldorf

Levering uitsluitend via de erkende handelaren

„Metafa"
BILTHOVEN

Toont haar uitgebreide collectie
METALEN FOTOLIJSTEN
Verzilverd - Vernikkeld - Goudkleur
in Paviljoen Vredenburg. Stand Nr 667

* *Niet duurder . . . Wel beter!*

Aldis

HET WERELDMERK VOOR PROJECTOREN

MINOR

150 WATT KLEINBEELDPROJECTOR

- Met diaschuif voor 5 x 5 dia's en lamp 150 W/110—220 V. en lens 3.2—10 cm **200.—**
- Met filmstrooktransporteur 35 mm en lamp 150 W/110—220 V. en lens 3.2—10 cm **235.—**
- Draagkoffertje met zilverkunstleder bekleed **20.—**

De ideale projector voor:

- Huiskamers
- Kleine schoollokalen

OOK VOOR UW KLEURENDIA'S!

VRAAGT UW FOTOHANDELAAR
NAAR DE BESTE PROJECTOR
DUS EEN

„ALDIS" projector!

'COBROL'

Evenals de beroemde
Promicrol ultra fijne korrel
ontwikkelaar is ook

„COBROL"

een product der wereldvermaarde

May & Baker fabrieken

„Cobrol" is een zeer bijzondere ontwikkelaar voor bromide- en chlorobromidepapieren, in sterk geconcentreerde oplossing.

Elke 10 cc „Cobrol" levert U 100 cc prima papier-ontwikkelaar.

Voordelen van „Cobrol"

* Brillante positieven met mooie doortekening in de schaduwen.
* Fijne doortekende spitslichten.
* Grote speling in de belichtings- en ontwikkeltijd.
* Geen gele vlekken of verkleuringen.
* Spaarzaam in gebruik.
* Spaart tijd en geld.

Verpakkingen:

a. Fles 250 cc (voor 2,5 l) f 2.70
b. Fles 2,5 l (voor 25 l) f 12.25
c. Bus (poedervorm) voor 67,5 l f 23.45

Fixeert Uw foto's in „Amfix" in 30 seconden!

Complete M & B prijslijstjes worden U op aanvraag gaarne toegezonden.

Iedere fotohandelaar kan U de beroemde „Cobrol" leveren.

Imp. N.V. ODIN — Nijmegen

Kodak Retina IIa

de sublieme kleinbeeldcamera

- Reflexvrije 'Schneider' optiek, tot in de hoogste graad gecorrigeerd
- Synchro-Compursluiter 1—1/500 sec., X en M contact
- Sneltransport van de film, tegelijk met het spannen van de sluiter
- Bijzonder handige vorm, compacte bouw en verfijnde constructie
- • • Kodak-Retina IIa met 'Xenon' f/2 en gekoppelde afstandsmeter **f 590,-**
- • Kodak-Retina Ia met 'Xenar' f/2,8 . . . . . **f 308,-**
- Kodak-Retina Ia met 'Xenar' f/3,5 . . . . . **f 266,-**

verkrijgbaar bij Uw fotohandelaar

KODAK N.V. • ANNA PAULOWNASTRAAT 76 • DEN HAAG